

IRORUN ESIN ISLAM

سماحة الإسلام باللغة اليوروبية

Dr. Abd Ar-Rahman omo Abd Al-Kareem Ash-Sheha

د. عبد الرحمن بن عبد الكريم الشيحة

Itumo ni ede Yoruba

European Islamic Research Center (EIRC)

المركز الأوروبي للدراسات الإسلامية

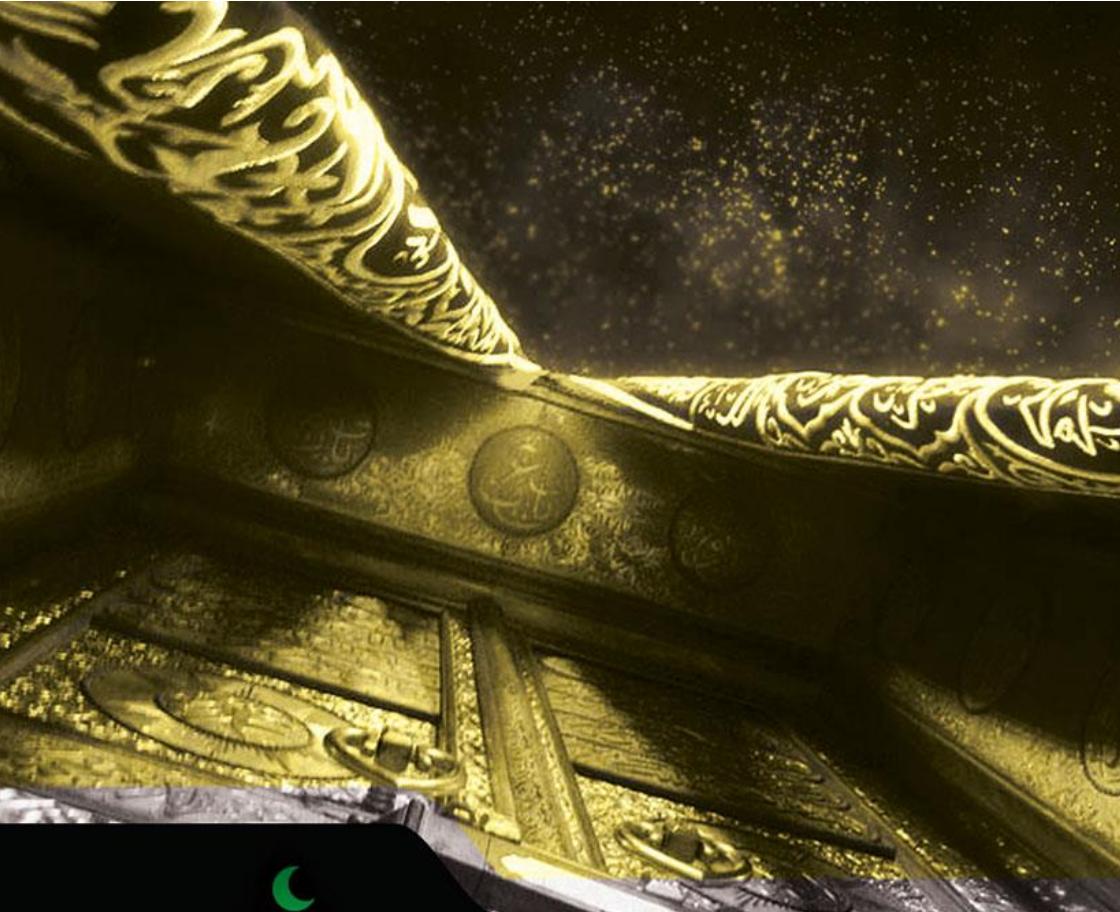
& Ridwan Allah Murtadho

Atunto

Abd Ar-Razzaq Isa

www.islamland.com

 ISLAM LAND
GROW GOODNESS BY YOUR HAND
EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM

NI ORUKO OLOHUN, OBA AJOKE AYE, ASAKE ORUN ORO ISAAJU

Ope ni fun Olohung, ike ati ola ki o ma ba Anabi, ati awon ara ile re ati awon omoleyin re (As-sahabah).

Nigba ti awon eniyan bere si ni fi esun igbe-sumomi kan esin Islam pupo, ti won si nse afiti awon iroyin ti ki se tire si odo re, leyti won gbero lati fi le awon eniyan seyin nibi esin Islam. Won se eleyi nitori bi onka pupo ninu awon eniyan se nwo inu esin naa. Bayi ni orisirisi ifesunkan ati iruju ti ko lese nle, ti ko si ni ododo kankan ninu bere si ni njade, ti o si jepe eleyi ko je nkankan ju alaye ti o duro lori iwoye ota esin Islam ati awon musulumi lo. Nitori idi eyi, ni aafa agba (As-sheikh) Muhammad Sayfudeen, ti o je oludari fun Ogbag ikeko esin Islam ati asa (olaju) re ti o wa ni ilu Braunschweig ni ilu Jamani (Germany) fi beere fun ki ko iwe kekere kan ti yoo so nipa Irorun Esin Islam. Eni ti o ni ola lori jijade iwe yi leyin Olohung Oba ti ola Re ga naa ni aafa agba yi.

Isesi yi je iyalenu fun mi pupo, pataki julo lati ilu Jamani (Germany), toripe oun ti mo mo nipa awon ara ilu Jamani (Germany) lai ruju rara nipe won je awujo kan ti o dara niwa pupo, bakan naa bi o ba tun se wa nmo won siwaju si ni daadaa won ma nlekun si. Mo so oro yi latara asepo mi pelu opolopo lati ilu Jamani (Germany), yala awon ti won wa sise ni ilu wa ni tabi awon olutaja ninu won. Niwonba igba ti awon omo ilu je eniyan rere bayi ajepe ijoba ilu naa yoo je eyi ti o dara, nitoripe awujo ti o dara ko ni sesa ayafi olori ti o dara. Bakan naa eleyi foju han latara iduro deedee ti ijoba ilu Jamani (Germany) ma nduro lori opolopo awon isele agbaje.

Mo wa nki awujo ile Jamani (Germany) ku orire lori ijoba rere ti o ni, bakan naa mo nki ijoba ile Jamani (Germany) ku orire lori awujo rere ti o ni. Mo ni ife ilu Jamani (Germany) tokantokan,

mo si ngbero ki daadaa, ilosiwaju ati idagbasoke ma de ba. Mo si nfiwon lokan bale wipe esin Islam ododo ko si fun nkankan ju ife ati ilalafia awujo lo, eyi ti yoo si foju han gbangba nibi kika iwe yi. Mo si nrangkan lati odo ijoba ati awon ara ilu (Germany) pe ki won ronu daradara lori sisesa ati kikun esin Islam ododo ni ighbunwo, ati sise afihan re ni ona ti o dara loju awon eniyan.

Eleyi ni ireti wa lati odo won si esin Islam, toripe ki won ba se bayi ni yoo mu atunse ba awoju won ni abala awon rogbodiyan ti won ko si latara olaju ibalode ti o se okunfa gbigbajumo lilo awon oogun oloro, gbigbajumo iwa ibaje orisirisi, iseya-se baba, didaru molebi ati beebee lo. Bakan naa yoo tun se atunse eto oro aje won latara lilo eto inawo (esin Islam) ti ko mo oun ti won npe ni idenukole eto owo tabi iyipada eto oro aje ti o mu inira dani gegebi eyi ti nsele ni agbaye loni. Ipepe eyi ti opolopo ninu awon orilede agbaye npe lo sibi lilo ilana eto oro aye ti esin Islam naa to leri lori eleyi. Bakan naa ni abala eto oselu, won yoo ri iduroti eniyan ti o se deedee egbegberun lona egberun kan le etadin logota egbegberun (1.57billion) musulumi, onka ti o se deedee idakan ninu ida merin gbogbo aye, bakan naa won yoo ri ajosepo, ti o lagbara ti yoo si se ilu Jamani (Germany) ni anfaani, lati odo oun ti o to ida aadorun ninu ilu musulumi.

Ako sope ko si ninu musulumi awon ti wonnfi isesi won ko abuku ba esin Islam yala won gbero bee tabi o seesi. Sugbon eyi ti o je deedee ni wipe ko letu ki a fi asise tabi iwa aito awon kan ninu awon musulumi ti sara esin Islam, nigba ti o si je pe awon isesi wonyi tako oju ona esin Islam paapaa. Ni ipari, mo nso ni ti ododo wipe mo nife Jamani (Germany) ati awon eniyan re. Itoka lori eleyi ni idahun mi kiakia si ibeere Aafa agba (As-sheikh) Muhammad Sayfudeen, eyi ti mo si nki ilu Jamani ku orire lori riri irufe enia bayi laarin won, toripe o je onideede eniyan lori ipepe re, olododo nibi irori ati ilana re, ti o si ni akomona ti o yanju, ti o si tun je olufokansin ati ololufe ilu re pelu awon ara ilu naa. Eleyi ni ero wa lori re sugbon Olohung mo juwa lo.

NI ORUKO OLOHUN, OBA AJOKE AYE, ASAKE ORUN

Open ni fun Olohung, ike ati ola Re ki o ma ba Anabi Muhammad, ati awon ara ile re ati awon omoleyin (As-sahaba) re.

Dajudaju ninu awon okunfa ti o ran fifanka esin Islam lowo, ti o si je ki o je atewogba lodo awon ti kii se elesin Islam, ni gbigabajumo re pelu irorun agboye, irorun ilana re ati irorun nibi ajosepo pelu aitako adamo ipile ti Olohung da omoniyan le lori. Bakan naa ipepe re se deedee adamo omoniyan ti ko si tako o rara, eleyi wa ni ibamu si oro Olohung ti o sope:

"فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلَّدِينِ حَنِيفًا فَطَرَ اللَّهُ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ"

" Nitori naa da oju re ko esin ododo (ni eni ti o duro deedee lori re) adamo Olohung ti O da omoniyan le lori, kosi ayipada ninu adamo Olohung, eyi ni esin ti o duro deedee, sugbon opolopo awon eniyan ko mo " Q30:30.

Ninu awon apere ti a fi salaye eleyi ni adamo ibalopo (laarin okunrin ati obinrin), esin Islam ko ri si oun elegbin bakan naa nipe ko se ni eewo, biko sepe o tun pase gbigbo bukata naa ni kiakia, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَأَنْكِحُوا الْأَيَامِي مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءٌ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ قُضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلَيْهِ"

" Atipe ki e fe iyawo fun awon apon inu yin, ati awon eniyan rere l'okunrin ninu awon erukunrin yin ati awon erubinrin yin, ti won ba je alaini Olohung yoo ro won loro ninu ola Re, atipe Olohung ni Olugbaye Onimimo " Q24:32.

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) se ni lojukokoro ki a tete se igbeyawo ninu oro re ti o so bayi pe:

"يَا مَعْشِرَ الشَّبَابِ، مَنْ أَسْتَطَاعَ الْبَاءَةَ فَلِيَتَزُوجْ، فَإِنَّهُ أَغْضَ لِلْبَصَرِ وَأَحْسَنَ لِلْفَرَجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءَ."

" eyin odo, enikeni ti o ba ni ikapani ninu yin, ki o ya lo se igbeyawo, toripe o ma je ki a le reju (eni) sile, o si ma nje ki a le so abe (eni) (nibi agbere), eni ti ko ba wa ni ikapa ko ya ma gba awe, toripe yoo je iso fun-un (Al Bukhari).

Ni idakeji, esin Islam ko se ni oun eto ti ko ni mojem tabi onde, sugbon o f'eto si, o si salaye ona ti o ye, ti o si to lati se isesi naa. O se igbeyawo ni onakan gbogi fun isesi naa. Latara igbeyawo ni ifokanbale ti o fese rinle, eyi ti gbogbo wa nsare fun, fi le waye, latara re naa sini ifera-eni-denu ti o ma nje ki ajogbepo lailai ma be laarin loko-laya fi le sele, eyi ti o si ma nje ki awon omo waye laarin awon mejeeji, ti okan ikinni-keji won yoo si bale lori eso ti o ba waye latara rinrin oju ona Olohung ati asopo ti o mo yi. Eleyi ni Olohung salaye pelu oro re wipe:

**وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتُسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ**

" Atipe o nbe ninu awon ami Re pe O da awon aya fun yin lati ara yin, ki e le ba ma ri ifayabale lodo won, O si se ife ati ike si aarin yin. Dajudaju awon ami nbe ninu eleyi fun awon eniyan ti o nronu " Q30:21.

O se awon ona miran ti o yato si eleyi ni eewo, o si se ikilo lori re, nitoru awon oun ti yoo ti eyin re yo gegebi ajakale aisan, gige okun mimo-bi si ati mimo-re si ati bibi awon omo-ale (agbere) ti won yoo je elemi-lile, oni-iwabaje ati olugbogun ti awujo won. Olohung Oba ti ola Re ga so bayi pe:

"وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا"

" Ati ki e ma si se sunmo agbere (zina), dajudaju o je iwa aimo, o si buru ni oju ona " Q17:31.

Esin Islam ko se igbeyawo laarin loko laya leyti ko lopin nigba ti okan ninu awon toko taya ba se afeku ife enikeji re, esin Islam se ni eto pe ki won ko ara won sile ni ibamu si ilana ti ko ra eto enikankan lare ninu awon mejeeji, ti o si se amojuto igbonmo

won. Toripe eyi ti o je afojusun esin Islam ni lati gbe idile alayo kale, eyi ti yoo je ipile fun gbigbe dide awujo ti o dara, eyi ti yoo si je okunfa ki enikookan ninu awujo le se esin ati igbesi aye re pelu ominira ati irorun, ti yoo si di eni ti o ni aseyori nibi adawole re.

Bayi ni o se ri ninu gbogbo alamori oun adam omoniyan. Ilana ofin Olohung wa lori sise-edde ati irora, bakan naa lati mo la bo orun omoniyan oun ti ko lagbara re, yala ninu ise sise ni tabi oro siso. Pelu eleyi ni ododo ni esin Islam je esin ikeyin, eyi ti Olohung Oba mimo Oba ti ola Re ga, sa lesa pe ki o je esin gbogbo agbaya patapata. Eni ti o fe gba ni esin, o si wa se orire aye pelu nini ifokanbale emi ati ibale okan, eyi ti ko le han si enikankan ayafi eniti o ba ngbe pelu adun ighbagbo ododo, ti o si tun nreti orire ti orun, pelu iyonda Olohung ti ola Re ga, eyi ti se ogba idera ti ibu re da gegebi ibu sanmo ati ile, eyi ti won pese re fun awon olupaya Olohung. Eyi ti Olohung si se ni eewo fun awon ti O se l'eewo fun, ni ibamu si ogbon Olohung ati deedee Re. Iru eniyan bayi yoo gbe igbesi aye inira ati ifun-pinpin nile aye, koda ko sepe oun ti o foju han nipe olorire ni l'aye, ti o si jepe oun ti o nreti re l'orun je iya lailai ti ole koko. Ki Olohung so wa nibe.

Nigba ti o je pe iroyin ipile fun omoniya ni adinku ati aseeto, eleyi lo fi jepe esin Islam ni eyi ti o se amojukuro fun omoniyan ni pataki julo nibi adinku re nibi oun ti o je mo iwo Olohung Oba ti O mo, Oba ti ola Re ga. Toripe iwo Olohung je eyi ti o wa lori ipile amojukuro, aanu ati aforijin. Amojukoro yi ati aanu pelu aforijin wa fun gbogbo iwo Olohung patapata, ayafi nibi iwo Olohung kan soso ti se imu Olohung ni okan soso ati nibi jije eru fun Olohung nikan soso. Iwo yi je eyi ti Olohung ko yonu si ki enikankan ba Oun ni ipin nibe tabi ki a wa fi soru elomiran leyin Re. Eleyi si ni O salaye ninu oro Re wipe:

"إِنَّ اللَّهَ لَا يَعْفُرُ أَنْ يُشْرِكَ بِهِ وَيَعْفُرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ "

" dajudaju Olohung ki yoo se aforijin fun eniti o ba pa nkankan po mo O, sugbon yoo aforijin ese miran ti o yato si eyi fun enikeni ti o ba fe,.." Q4:48.

Esin Islam fi ona abayo lele lori eyikeyi asise tabi ese ti eniyan ba da. O ba lakaye omoniyan soro, o si wa iwosan si idamu emi re pelu gbigbe ilana ironupiwada kale fun lati le kuro ni idi ese. O se bibanuje lori ese ni okunfa ipare ese naa. Olohung je Olutore Alanu, leyin ti O ba fori jin omoniyan tan lori ese re yoo tun san lesan lati odo Re, toripe o gbe ese ju sile nitori iberu Olohung, atipe o tun nrangkan oun (oore) ti nbe lodo Re. Ewo ninu daadaa lo fi ndabi eleyi? Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

**"قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَغْنِطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَعْفُرُ
الَّذِنُوبَ جَمِيعًا "**

" Sope: eyin erusin mi ti e d'ese bo emi yin (lorun), e ma so ireti nu nipa ike Olohung, dajudaju Olohung ma nse aforijin gbogbo ese patapata.. " Q39:53.

Esin Islam se ilana ironupiwada (At-awbah) ni irorun fun awon eniyan, o si se ni oun ti o rorun ti ko si inira tabi idamu nibe rara. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرَ اللَّهَ يَجِدُ اللَّهُ عَفْوَ رَحِيمًا "

" Enikeni ti o ba nse ise aburu kan tabi o nse abosi emi ara re, leyin naa ti o wa wa aforijin lodo Olohung, yoo ba Olohung ni Alaforijin Alanu " Q4:110.

Olohung ti ola Re gat un so bayi pe:

"وَهُوَ الَّذِي يَقْبِلُ التَّوْبَةَ عَنِ عِبَادِهِ وَيَغْفِرُ عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ "

" Oun ni eni ti o ma ngba ironupiwada awon erusin Re, atipe O si nse amojukoro nibi awon asise, atipe O mo oun tie yin nse " Q42:25.

Esin Islam ni akolekan emi omoniyan pupo, eyi (emi) ti asise lore-kore po pelu mimo da awon ese ati iyapa ase Olohung. O wa

se aforijin Re ni eyi ti o ni asepo pelu ironupiwada (At-tawbah) kuro nibi ese naa bio tile wu ki iyapa naa ma para to. Ni ibamu si bi Ojise Olohon (ike ati ola Olohon ki o ma ba) ti salaye ninu oro re wipe:

"إِنَّ الشَّيْطَانَ قَالَ: وَعَزْتُكَ يَا رَبَّ لَا أَبْرُحُ أَغْوِيَ عَبْدَكَ مَادَامْتَ أَرْوَاهُمْ فِي أَجْسَادِهِمْ فَقَالَ الرَّبُّ: وَعَزِّتِي وَجْلَانِي لَا أَزَّالُ أَغْفِرُ لَهُمْ مَا اسْتَغْفَرُونِي"

"dajudaju esu so bayi pe: mo fi iyi re bura, Oluwa mi, mi o ni ye leni ti yoo ma tan awon erusin re (omoniyan) je ti ma si siwon lona (pelu iwa ibaje) niwonba igba ti emi ba si nbe lara won, Olohon si dahun wipe: mo fi iyi mi ati gbigbongbon mi bura wipe mi o ni ye fori jinwon niwonba igba ti won ti ba nwami ni alaforijin " (Ahmad)

Bakan naa ni o tun se aforijin fun eyikeyi ese tabi asise ti omoniyan ba se latara ijeninpa, asise tabi igbagbe, leyti ko gbero lati se, ti ko si taku sori re. Ojise Olohon (ike ati ola Olohon ki o ma ba) sope:

«إِنَّ اللَّهَ تَجَاوِزَ عَنْ أَمْتَى الْخَطَا وَالنَّسْيَانَ وَمَا اسْتُكْرِهُوا عَنِيهِ».

"dajudaju Olohon ti se aforijin fun awon ijo mi lori (oun ti won ba se latara) asise tabi igbagbe tabi oun ti won ba je won nipa le lori " (Ibn Majah).

Ninu Islam, ilekun aforijin wa ni sisi sile ni gbogbo igba ati ni gbogbo ipo kipo ti eniyan ko ba wa, koda ko ku die ti omoniyan yoo kuro laye, ko ni se pelu asiko tabi aaye rara. Olohon Oba ti ola Re ga so bayi pe:

«إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيًّا حَكِيمًا وَلَيْسَ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّيَّانَاتِ حَتَّى إِذَا حَضَرَ أَحَدُهُمُ الْمَوْتَ قَالَ إِنِّي نَبْثَ الْأَنَّ وَلَا الدَّيْنَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا »

"Ironupiwada ti Olohon ma ngba ni ti awon ti won fi aimokan se ise aburu, leyin naa ti won ronupiwada laipe. Awon wonyi ni awon ti Olohon yoo gba ironupiwada won, Olohon si je Olumo

Ologbon \\ ko si igba ironupiwada fun awon ti won se aburu ti iku fi de ba okookan won, (nigba yi) ti o wa nsope emi ronupiwada nisinsin yi, beeni ko si fun awon eni ti won ku si ipo keferi, awon wonyi ni a ti pese iya eleta elero sile fun" Q4:17-18.

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجْلَ لِيَقْبِلَ تُوبَةَ الْعَبْدِ مَالِمَ يَغْرِيْ "

" dajudaju Olohung Oba abiyi Oba ti o gbongbon, yoo ma gba ironupiwada erusin (re) nigba ti ko ba ti mo pokaka iku " (Ahmad).

Ko si iso ireti nu nibi ike ati aforijin Olohung ninu esin Islam. Esin Islam ko ima so ireti nu nibi aanu ati aforijin Olohung, o si ka si isesi awon keferi oluko-tOlohung. Olohung ti ola re ga so bayi pe:

"إِنَّ اللَّهَ لَا يَبِسُّ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ "

" Dajudaju enikeni ko ni so ireti nu nipa ike Olohung, ayafi (awon) ijo alaigbagbo "Q12:87.

Toripe aforijin yoo ma sele si eru pelu idera Olohung (lori re) nigba ti o ba ronupiwada ati nigba ti o ba toro aforijin. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْلَمْ ثَذَنِبُوا لَذَهَبَ اللَّهُ بِكُمْ وَلَجَاءَ بِقُومٍ يَذْنَبُونَ فَيَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ فَيَغْفِرُ لَهُمْ». »

" mo fi eni ti emi mi nbe lowo re buru, ti e ko ba ma dese ni, Olohung ko ba mu yin kuro (lori ile), iba si mu awon miran wa ti won yoo ma dese, ti won yoo si ma wa Olohung ni Alaforijin, ti yoo si ma forijin won " (Muslim).

Bakan naa, esin Islam si ilekun irankan (s'odo Olohung) sile, o sise ronupiwada ati wiwa tutuba kuro nibi iwa ese ni oun ti Olohung nferan ti O si nyonu si, ti O si ma ndunnu lori re pelu. Eleyi si je okunfa ki eru tete ronupiwada lori ese re. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so pe:

"الله أشد فرحا بتوبة عبده المؤمن من رجل في أرض دوية مهلكة. معه راحلته،
عليها طعامه وشرابه. فنام فاستيقظ وقد ذهب. فطلبها حتى أدركه العطش. ثم قال:
أرجع إلى مكاني الذي كنت فيه. فأنام حتى أموت. فوضع رأسه على ساعده ليموت.
فاستيقظ وعنه راحلته وعليها زاده طعامه وشرابه. فالله أشد فرحا بتوبة العبد
المؤمن من هذا براحته وزاده".

"Olohung ma ndunnu lori ironupiwada erusin re ti o je olugbagbo ododo ju bi arakunrin kan ti o wa ni ile-asale (aginju) (ni eni ti nreti) iparun. Ti o jepe o ko oun jije ati mimu re sori nkan igun re, l'oba sun lo, sugbon nigba ti o ji nkan igun re ti lo (sonu). O wa titi ongbe fi bere si ni gbe e. leyin naa ni o sope: je ki npada si ibi ti mo wa tele, ki nsun sibe ki iku fi de. O gbe ori re le owo re leni ti nreti iku. Sugbon nigba ti o ji pada, o ri nkan-gun re ni egbe re leyti awon oun jije ati mimu re nbe lori re! inu Olohung ma ndun si ironupiwada erusin re ti o je olugbagbo ododo ju (idunnu ti nbe fun) arakunrin yi (ti o ri) nkan igun re pelu onje ati omi re pada "(Muslim).

Latara kika iwe kekere yi, yoo han si o gbangba, ti o si mo opolopo nipa bi esin Islam sese amojuto eto irorun ati irora ninu gbogbo abala eto isemi aye, yala eyi ti o ni nse pelu enikookan ninu awujo ni, tabi eyi ti o ni nse pelu akojopo eniyan, lori oro aye ni tabi oro esin. Jowo fi die sile ninu asiko re lati ko tabi lati mo nipa esin Islam, ma se je ki isesi awon alaimokan tabi awon eniyan ti ko leko esin ninu musulumi je ipile fun idajo re lori esin Islam. Ti o ba te o lorun ti o si gba a, orire ni Olohung fi ta o lore, ti o ko ba si gba a, ajepe alekun imo ti nbe fun o ati aworan ti o je ododo nipa esin Islam, eyi ti yoo gbe iruju ati idarudapo ti awon ota esin nlo lati gbogun ti esin kuro fun o.

Ki o si lo mo pe dajudaju eyikeyi nkan ti o ba ti tako adamo ti o ni alafia ati lakaye ti o pe ko si lara esin Islam. Oun iyanu nla ni ki awon eniyan kan ma lo sotun sosi lati se iwadi nipa esin ti o le mu won sorire, ki won wa lo se esa esin ti o tako lakaye ti o pe tabi adamo ti o ni alafia, koda ti emi ti o ni alafia naa tun ko, ti won si pa esin ododo ti. Oun ti o si se okunfa eleyi ni esu ti o ti

gbero lati so omoniyan nu, ki o si dari won kuro loju ona esin ododo. Eyi ti o mo wipe ti won ba fi le tele oun, won yoo kodi won kuro nibi olorire ni aye ati orun. Eleyi si ni adehun ti o se ni ojo ti won yo o jade ti won si le (kuro ninu ogba idera). Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"قَالَ فَيُغَرِّكُ لَأْغُوِيَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادُكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ"

"(Esu) sope: pelu agbara Re, dajudaju emi yoo si gbogbo won ni ona patapata" Q39:82.

Ki a si tun lo mo pe wiwo inu esin Islam je ore-nla ati oore pataki lati odo Olohung, o si je ifini se konge ti Olohung ma nse fun eni ti o ba fe ninu awon erusin re. Eni ti Olohung ba ri ododo erongba pelu adojuko daadaa ati irankan ododo lati mo oju ona ti o to ati lati rin oju ona naa, Olohung yoo se ni irorun fun ni gbogbo ona lati de ibe. Gbiyanju (ire ololufe mi) ki o je okan ninu awon ti yoo se konge lo sibi orire naa. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"يَمْنَوْنَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمْنَوْا عَلَيَّ إِسْلَامُكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمْنَأْ عَلَيْكُمْ أَنْ هَذَا كُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ"

"won yoo ma se iregun fun o nitoripe won gba (esin) Islam. Sope: e ma wule se iregun fun mi lori gbigba (esin) Islam yin. Sugbon Olohung ni o le se iregun le yin loriww nitoripe O fi yin mona lo sibi igbagbo ododo, ti eyin ba je olododo" Q49:17.

Dr. Abd Ar-Rahman omo Abd Al-Kareem Ash-Sheha

info@islamland.com

www.islamland.com

DAJUDAJU ESIN KANSOSO TI NBE NI ODO OLOHUN NI ESIN ISLAM

Dajudaju esin Islam ni esin eyi ti Olohungbe gbogbo awon Anabi (ike ati ola Olohungki o ma ba won) dide le lori, bere latori Anabi Adamo (ike ati ola Olohungki o ma ba). Oun si ni esin ti Olohung yonu si fun gbogbo agbaye patapata, ti eniyan ni tabi alijonnu, titi ti Olohung yoo fi jogun ile ati awon oun ti o wa lori re. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ"

"dajudaju esin(kansoso) ti nbe lodo Olohungni (esin) Islam" Q3:19. O npepe lo sibi ise Olohungni okan soso ati sise afomo ijosin fun Oun nikana soso lai lorogun. Eleyi ni ipepe gbogbo awon anabi ati awon ojise (ike ati ola Olohungki o ma ba won). Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكُمْ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ..."

"O se lofin fun yin nipa esin oun ti O pa lase fun Nuha ati eyiti A fi ranse si o ati eyiti A so asotele fun Ibrahim ati Musa ati Isa, pe ki e gbe esin duro atipe ki e mase pin yeleyele nidi re ..." Q42:13.

Awon Anabi (ike ati ola Olohungki o ma ba won) ti Olohung ran siwaju Anabi Muhammad (ike ati ola Olohungki o ma ba) je awon eni ti Olohung ran si awon ijo won nikana soso fun asiko kan perete. Ti anabi kan ba ti papoda, ti ojo si ti lo lori re, ti awon eniyan si ti bere iyapa ilana re pelu mima se ebo ati pipa ilana re ti, ti abosi ati iyanje ti wa kari-ile kari-oko, igbanan Olohung yoo gbe anabi miran dide lati ta won ji lori awon oun ti o ti bo fun won ninu ilana ati ofin ti o siwaju. Yoo si pe won lotun lo sibi ima josin fun Olohung nikana soso ati pipa ilana ebo ti, ati mima josin fun elomiran leyin Olohung. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَن اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَبِأُوا الطَّاغُوتَ "

" nipaapaa A ti gbe ojise kookan dide ninu ijo kookan (ti o nso fun won pe) e ma josin fun Olohung nikan soso, ki e si jinna si awon orisa " Q16:36.

Eniti o si je opin awon Anabi ati awon Ojise wonyi (ike ati ola Olohung ki o ma ba won) naa ni Anabi Muhammad (ike ati ola Olohung ki o ma ba). Olohung gbe dide leycin idaduro wiwa awon ojise ki o le je ikeyin fun awon Anabi ati awon Ojise (ike ati ola Olohung ki o ma ba won), ki ilana ofin tire si le je opin awon ilana ofin, ki ipepe re si le wa fun gbogbo agbaye patapata, leni ti yoo ma se iro idunnu (fun awon eni rere) ti yoo si je olukilo (fun awon alaigbagbo nibi iya), yala fun awon eniyan tabi awon alijonu, alawo funfun ni won je ni tabi alawo dudu, larubawa ni won ni tabi awon ti ki se larubawa. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافِةً لِلنَّاسِ بِشِيرًا وَنَذِيرًا "

" Atipe Awa ko wule ran o nise ayafi si gbogbo eniyan patapata, (ki o le je) olu se iro idunnu (fun awon onigbagbo ododo) ati olukilo (iya fun awon alaigbagbo). Q34:28

Eleyi ni o si fa ti ilana ofin ise ti won fi ran Anabi Muhammad (ike ati ola Olohung ki o ma ba) se yato si ti awon ti o siwaju re, pelu awon orisirisi iroyin ati esa, eyi ti o je ki o ma se deedee pelu gbogbo idagbasoke awujo. O doju ipepe re ko gbogbo eniyan patapata lai fi ti iran tabi eya se. Ninu awon iroyin esa ti nbe fun ipepe naa ni pe o je ti gbogbo agbaye, ti o kun fun ike omoniyan (ni gbogbo agbegbe). Eleyi ni oun ti Olohung so ninu oro Re pe:

"وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ "

"Atipe Awa ko wule ran o nise ayafi ki o le je ike fun gbogbo agbaye " Q21:107.

Bakan naa o je eyi ti o kun keke fun awon ofin ati ilana ti o nse amojuto awon eto igboke-gbodo enikookan, akojopo awon eniyan ati ajosepo pelu awon awujo ti o rokirika re. Awon eleyi ni okunfa ilosiwaju ati ima be gbere ti Olohung se fun esin naa, ti o si je ki o ma je eyi ti nba gbogbo igba ati asiko patapata mu, titi ti Olohung yoo fi jogun ile ati awon oun ti o wa lori re. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَّنَا عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيَتْ لَكُمُ الْإِسْلَامُ دِيَنًا "

" Loni yi Mo ti se esin yin ni pipe fun yin, atipe Mo se asepe idera Mi leyin lori atipe mo yonu si Islam ni esin fun yin " Q5:3.

Nigba ti o je wipe irorun, irora ati ede je oun pataki ti o ma nje ki emi nife ati lati gba adisokan (irori) wole, eleyi lo fa ti o fi jepe iroyin esa ti esin Islam duro le lori naa ni IRORUN eyi ti o foju han gbangba gbangba nibi rirorun awon ofin ati ilana ijosin re. Igbalaaye ati ise ede eyi ti awon ofin ati ilana ijosin yi ko sinu ni o je ki o rorun fun gbogbo eniyan lati lo awon ilana naa ati lati fi sise ni ibamu si ikapani ati agbara won ni gbogbo asiko ati aaye ti awon eniyan ti nsemi lori ile ni ibamu si ase Olohung ati Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba).

Ilana re naa ni eyi ti o wa ni ibamu si oro Olohung ti o sope:

"لَا يَكُلُّفُ اللَّهُ تَفْسِيرًا إِلَّا وُسْعُهَا "

" Olohung ko gbe eru ti o ju enikan lo le lori bi ko se bi agbara re ti mo " Q2:286.

Ati oro Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ti o sope:

"دَعْوَنِي مَا تَرَكْتُكُمْ إِنَما أَهْلُكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ سُؤَالُهُمْ وَاحْتِلَافُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَبَيْتُهُ وَإِذَا أَمْرَتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأَثْوَرْتُهُ مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ "

" e ma yomi lenu lori oun ti mi o ba so fun yin, toripe oun ti o se okunfa iparun fun awon ti won siwaju yin ni ibeere won ti o poju ati ima ko oro si awon anabi won lenu. Ti mo ba ko nkankan fun

yin, e kuro nibe patapata, ti mo ba si payin lase nkankan, e se bi e ba se lagbara (Al Bukhari).

Dajudaju irorun esin Islam je origun ipile ti awon ofin esin Islam duro le lori. Bere lati ori eyi ti o je oga gbogbo alamori, eyi ti se adisokan (igbagbo) titi ti o fi de ori eyi ti o kere julo ninu won. Ko si lori alaborun tabi inira, ko si ifunlemoni ti ma nso eto di eewo tabi atetere (ateewo) ti yoo so eewo di eto. Ko le ma ri be, nigba ti o jepe ilana ti a gbe kale fun omoniyan ni, ti aimoye adinku si ma nsele si won, bakan naa ni won si ni adam, isesi ati ikapani orisirisi ti o yato si ara won. Gbogbo awon adam ati isesi pelu ikapani oniranran wonyi ni ofin esin Islam se akiyesi re, nitoripe o je esin ti o se deedee adam, ti o si wa ni ibamu si pelu. O faye sile fun enikookan lati se ijosin ni ibamu si ikapani re ati eyikeyi ipo ti o ba a wa. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ "

" Ko se isoro kankan fun yin ninu esin " Q22:78.

Eleyi lo fi jepe ilana ofin esin Islam je eyi ti o rorun, nitori ede irora ati imu inira kuro funni pelu dedena isoro fun omoniyan, eyi ti o wa nibe fun awon oluse esin naa, eleyi ni o si so di oun ti gbogbo awujo musulumi nife si pupo, bio tile jepe won ju ara won lo ni ipo ati irori sugbon enikookan won ni o ni adun nibi lilo ofin esin ati nibi fifi sise se.

Awon ti won je onideedee ninu awon ti ki se musulumi naa jeri lori iroyin yi. Awon ofin esin Islam je eyi ti o jepe bi o se nse akolekan awon oloro naa lo nse akolekan awon alaini, bi o se nse akiyesi eni ti o ni alafia bee lo nse akiyesi alaisan, bi o se nse akolekan agbalagb gege ee naa lo nse akolekan omode, bi o se nse akolekan obinrin naa ni o ni akolekan okunrin, bi o se nse akolekan olori bee naa lo nse akolekan omoleyin, o se akiyesi aaye ati igba kookan. Omoniyan lati lailai wa ko mo ofin kan ti ipile re yoo duro lori ilana iwontun-wonsi, irorun ati irora bayi gegebi ti esin Islam. Eleyi ti o nyumo si pe ofin esin Islam se

deedee pelu adamo omoniyan, eyi ti Olohung ni eni ti o le. Olohung ti ola Re ga so bayi pe

"يَرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخْفِفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا " **Q4:28.**

" Olohung nfe lati se irorun fun yin, (toripe) A da omoniyan ni ole " Q4:28.

Dajudaju irorun ati irora esin Islam eyi ti o duro lori mimu inira ati isoro kuro fun je eyi ti o ko musulumi ati eni ti ki se musuumi sinu. Igbe dide Anabi Muhammad (ike ati ola Olohung ki o ma ba) je orire fun awon elesin ti o siwaju esin Islam, toripe o je okunfa mimu awon inira ati ilekoko ti o wa ninu awon esin wonyi kuro, ti o si fi idera ropo. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأَمِيَّ الَّذِي يَجْدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التُّورَاةِ وَالْأُنجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحَلِّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَابَاتِ وَيَعْصُمُ عَنْهُمْ إِصْرَارُهُمْ وَالْأَعْذَالُ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّزُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ " **Q7:157.**

" Awon naa ni eniti won ntele ti ojise naa, Anabi naa, eni ti ko mo o ko ti ko mo o ka, eniti won ba akosile nipa re lodo won ninu At-Taorata ati ninu Al-Injila, yoo ma pawon lase iwa rere, yoo si ma ko aburu fun won, yoo si ma se awon oun ti o dara ni eto fun won, yoo si ma se awon oun ti ko dara ni eewon fun won, yoo si ma gbe awon eru ti o wuwo kuro fun won ati ajaga ti nbe fun won, awon ti o ba gba a gbo ti won si bu owo fun un ti won si ran lowo ti won tele imole ti a so kale pelu re, awon eleyi ni won o jere " **Q7:157.**

Ninu ilana irorun yi naa ni fifi aye igbiyanju esin(Ijtihadu) sile (fun awon alufa) ti Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) fi lele, nigba ti o ran Maa'dh omo Jabal lo si ile Yamoni ti o si bi leere wipe:

"بِمَ تَحْكُمُ ؟ قَالَ: بِكِتَابِ اللَّهِ. قَالَ: فَإِنْ لَمْ تَجِدْ ؟ قَالَ: بِسُنْنَةِ رَسُولِ اللَّهِ. قَالَ: فَإِنْ لَمْ تَجِدْ ؟ قَالَ: أَجْتَهِدُ بِرَأْيِي. قَالَ: فَضَرِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي صَدْرِهِ،

وقال: الحمد لله الذي وفق رسول الله لما يرضي رسول الله." صححه أحمد
شاكر

" kini o fi mo dajo? O dahun wipe: iwe Olohung (Al-kurani), o tun beere wipe: ti o ba si nibe nko? o tun dahun wipe: ilana Ojise Olohung (as-sunnah) (ike ati ola Olohung ki o ma ba), o tun beere wipe: ti ko si nibe nko? o si dahun wipe: ma se igbiyaju pelu irori (imo) mi. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) wa fowo gba laya o si sope: ope ni fun Olohung ti O fi ojise Ojise Olohung se konge lo sibi oun ti o yo Ojise Olohung ninu. (Ahmad Shakir sope egbewa ti o fese rinle ni).

Eleyi ni o si je ki o je esin ti o gba gbogbo idagbasoke wole, ti o si ba gbogbo igba ati gbogbo aye mu. Esin Islam duro lori awon ipile ati awon opo kan ti o duro sinsin ti ko le yi pada lailai, yala ni eyikeyi aaye tabi igba. Awon eleyi wa nibi abala adisokan ati ijosin, gegebi igbagbo (Al-eeman) ati irun kiki (As-salah): onka re, asiko re, bakan naa saka yiyo (Az-zakah): osunwo re, awon oun ti o je oranyan ki a yo o nibe, ati awe gbigba (As-sawm): asiko re, pelu ise haji sise (Al-hajj): bawo ni a se se, asiko re, ati awon aala re, ati beebee lo. Awon oun ti o ba je isele igba ati awon nkan titun inu awujo a o dari re sinu Al-kurani, eyi ti a ba ri (idajo re) nibe a o sise ni ibamu si oro Al-kurani, eyi ti ko ba si nibe a o da pada sinu oro Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba), ti a ba ri (idajo re) nibe a o sise ni ibamu si, eyi ti ko ba si nibe, o di ise igbiyanju awon aafa ti won jindo ninu imo esin ni asiko tabi aaye naa lati woye si i ni ibamu si oun ti yoo mu oore wa fun awujo.

Sise igbayanju gbodo je eyi ti yoo se deedee pelu igba ati ipo ti awujo won wa, ati pelu iwoye si oro Olohung ati ti Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba). Pelu wiwon awon isele tuntun awujo won pelu awon opo tabi ipile ofin esin ti o kari, ti a fa jade lati inu Al-kurani ati sunnah, fun apere: " eto ni ipile gbogbo nkan ", ati " didabobo awon oun anfani ", ati" sise idera ati gbigbe ilekoko kuro ", ati" imu inira kuro ", ati" inira ma nso

eewo di eto ", ati " a ki gbe inira (kuro) ju bi o se wa lo ", ati " (ipo) mimu inira kuro ga ju ki owo te anfani lo ", ati " sise eyi ti aburu re kere julo ninu meji ", ati " a ki mu inira kuro pelu inira ", ati " fifaramo inira ti ara eni ki inira ti yoo kari ma le sele " ati beebee lo ninu awon opo ofin esin wonyi.

Igbiyanju lori oro esin ti a nso ko si lori ife inu ati ima wa ona fun ojukokoro ati ifekufe emi. Eyi ti a nsoro re ni eyi ti yoo mu anfaniati oore wa fun omoniyan lai ni tako awon oro Olohung ati ti ojise Re. Won se agbekale oro igbiyanju esin yi ki o le jepe esin Islam yoo ma wa ni ibamu si gbogbo igba ati aaye ati ipenija igba kookan. Oro ti a nso yi ki se oro ori lasa, sugbon o je oun ti o wa ni ibamu si oro Olohung ati ti Ojise Re (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ti n salaye nipa irorun ati idera esin Islam.

ILANA IRORUN NINU ESIN ISLAM

Oro nipa irorun ti o wa ninu esin Islam ki se oun ti a le yo soto ninu awon aketun esin Islam, biko sepe o je oro nipa odidi esin Islam lakotan. Eleyi ri be, nitoripe irorun yi wa ninu ikookan ninu awon aketun esin Islam. Bawo ni ko se ni ri bee? Nigba ti o je pe Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ti so pe:

" خير دينكم أيسره "

" eyi ti o loore julo ninu esin yin naa ni eyi ti o rorun julo ninu re " (Ahmad). O tun so ninu oro re miran wibe:

"أَحَبُّ الدِّينِ إِلَى اللَّهِ الْخَيْفَيَةُ السَّمَكَةُ"

" eyi ti Olohung feran julo ninu esin ni eyi ti o duro deedee ti o si rorun " (Al Bukhari).

Esin Islam je ilana irorun ti o pe perepere, o si je esin iwontun-wonsi (aarin meji), lori eleyi ni Olohung sope:

" وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أَمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونُ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا "

" Atipe gege be ni A se yin ni ijo aarin meji, ki e le ba je eleri lori awon eniyan, ki ojise naa si le je eleri leyin lori " Q2:143.

Ninu awon apere idera ati irorun esin Islam ni awon agbegbe orisirisi:

1 - O je esin ti o mu irorun wa ni abala iselu ati ibasepo ilu-si-ilu, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الدِّينِ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبْرُوْهُمْ وَتُفْسِدُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ (٨) " المتحدة ٨

"Olohung ko ko fun yin nipa awon eni ti won ko gbogun tiyin lori esin, ti won ko si leyin jade kuro ninu ile yin, wibe ki e ma se daadaa si won ati ki e ma se deede pelu won, dajudaju Olohung feran awon oluse deede " Q60:8.

2 – O je esin ti o mu irorun wa ni abala eto awujo, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ نُكَرٍ وَأَنْتُمْ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارِفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقْلَمُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَبِيرٌ (١٣) "الحجرات ١٣

" Eyin eniyan A da yin lati ara okunrin kan ati obinrin kan, A si se yin ni orile-edde ati iran-iran ki e le ma da ara yin mo. Dajudaju eni ti o ni ola ju lodo Olohung ninu yin ni eni ti o paya (Re) julo ninu yin. Dajudaju Olohung ni Onimimo Olufun-ni-niro " Q49:13.

3 – O je esin ti o mu irorun wa ni abala iwa, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" خُذِ الْعُفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ (١٩٩) " الأعراف

" se amojukuro ki o si ma pase iwa rere, ki o si seri kuro lodo awon alaimokan " Q7:199.

Olohung ti ola Re ga tun ninu oro Re bayi pe:

" الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَاءِ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ " آل عمران ١٣٤

"Awon ti won nna (dukia won) nigba idera ati nigba inira, ati awon ti won ma ngbe ibinu mi, ati awon olumojukuro (nibi asise) fun awon eniyan. Olohung feran awon oluse rere " Q3:134.

Olohung ti ola Re ga tun so bayi pe:

" وَلَا تَسْتُوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ اذْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِنَّمَا الَّذِي يَبْيَكُ وَبَيْنَهُ عَدَاؤَةٌ كَانَةٌ وَلِيٌّ حَمِيمٌ "

" iwa rere ati iwa aburu ko le se deede ara won-on, ma fi iwa rere se adapada (iwa aburu), toripe eniti ota nbe laarin iwo pelu re le wa di ore imule " Q41:34.

4 – O je esin ti o mu irorun wa ni abala ijosin, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نَكْلُفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (٤٢) " الأعراف

" Atipe awon onigbagbo ododo ti won nse ise rere, A ko la bo emi kankan lorun ayafi oun ti o lagbara, awon wonyi ni ero ogba idera (Al-jannah) won yoo si ma wa nibe lo gbere " Q7:42.

5 – O je esin ti o mu irorun wa ni abala eto isuna, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَّاً لَا يَقُولُونَ إِلَّا كَمَا يَقُولُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَّا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحْرَمَ الرِّبَّا فَمَنْ جَاءَهُ مُؤْعَظَةً مِنْ رَبِّهِ فَأَنْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ " البقرة ٢٧٥

" Awon ti won nje owo-ele, won ko ni dide (ni ojo idajo) ayafi gegebi idide eniti esu nla mole latara fifi owo (re) kan-an. Eleyi ri bee, nitoripe won sope; owo-sise (tita-rira) da gegebi owo-ele, Olohung se owo-sise ni eto O si se owo-ele ni eewo. Enikeni (nigba naa) ti ikilo ba de odo re lati odo Oluwa re ti o si jawo (ninu owo-ele) tire ni eyi ti o ti koja, oro re si nbe ni odo Olohung, sugbon eniti o ba tun pada (si idi owo-ele), awon wonyi ni ero ina, won yoo si ma wa nibe lo gbere " Q2:275.

6 – O je esin irorun ni abala ibara-eni-sepo, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَقُنْ لِعْبَادِي يَقُولُوا التِّي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يُنْزِغُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِإِنْسَانٍ عَدُوًّا مُبِينًا " الإسراء ٥٣

" So fun awon olujosin fun Mi pe ki won ma so eyi ti o dara julo (ninu oro). Dajudaju esu yoo ma da iyapa sile laarin won. Dajudaju esu je ota ti o fojuhan gbangba si omoniyen " Q17:53.

7 - O je esin irorun ni abala ireni ati ikoni ni eko, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

بِسْرُوا وَلَا تَعْسِرُوا وَبِشْرُوا وَلَا تَنْفِرُوا " مُتفَقٌ عَلَيْهِ

" E ma se nkan pelu irorun, e ma mu nkan le koko, e ma fun (awon eniyan) ni iro idunnu, e ma ma deru ba won " (Al Bukari ati Muslim).

Orisirisi awon oro ti o wa nipa ofin esin ni o nse afirinle ilana idera ati irorun, latara mima se ni ni ojukokoro lilo awon ofin wonyi laarin awujo esin nibi isesi enikookan. Ojise Oloahun (ike ati ola Oloahun ki o ma ba) so ninu oro re pe:

إِنَّ الرَّفِيقَ لَا يَكُونُ فِي شَيْءٍ إِلَّا زَانَهُ وَلَا يُنْزَعُ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا شَانَهُ . رواه مسلم.
وقال صلى الله عليه وسلم: «اسْمَحْ يُسْمَحْ لَكَ».

" Dajudaju ise pelepele ko ni ma wa ninu nkan kan ayafi ki o se nkan naa loso, bakan naa ko ni kuro ninu nkan kan ayafi ki o ko abuku ba nkan naa" (Muslim). Ati oro re ti o so pe " maa se idekun Oloahun yoo se idekun fun iwo naa " (Ahmad).

Ojise Oloahun (ike ati ola Oloahun ki o ma ba) tun so pe:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الرَّفِيقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ مُتَفَقٌ عَلَيْهِ

" Dajudaju Oloahun feran sise pelepele nibi gbogbo nkan " (Al Bukari ati Muslim).

Bakan naa esin Islam fe ki a ri ara wa gegebi ikankan-naa nigba ti a ba wa ni akojo. Ojise Oloahun (ike ati ola Oloahun ki o ma ba) se adua fun eni ti o ba nse pelepele pelu awon ijo re ti o si fi sise irorun ati idera se ilana ti o nlo nibi idari re. O so bayi ninu adua naa wipe

اللَّهُمَّ مَنْ وَلَيَ مِنْ أَمْرٍ أَمْتَيْ شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَأَشْقَقَ عَلَيْهِ، وَمَنْ وَلَيَ مِنْ أَمْرٍ أَمْتَيْ شَيْئًا فَرَفِيقٌ بِهِمْ، فَأَرْفَقْ بِهِمْ . رواه مسلم.

" ire olahun, eyikeyi ninu awon eniyan ti won ba yan fun awon ijo mi lori nkankan, ti o wa fi ara niwon (nibe), Oloahun fi ara nioun naa, bakan naa eniti won ba yan fun awon ijo mi lori nkankan ti o si se irorun pelu won, Oloahun se irorun fun oun naa " (Muslim).

Esin Islam gbe awon iseni-loju-kokoro ti o npeni lo sibi gbigba iroyin pelu sise irorun, o se e ninu awon okunfa wiwo ogba idera (Al-jannah) ati gbigbe-ni jinna si ina. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

”منْ كَانَ هِنَا لِيْنَا قَرِيبًا حَرَمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ ” رواه الحاكم

" Eniti o ba je oniwapele ti o ko awon eniyan mora ti awon eniyan sinsumo, Olohung yoo se (wiwo) ina ni eewo re " (Al-haakim).

Bakan naa, o ye ki o di mimo wipe irorun ati irora wonyi wa lori awon alamori ijosin ti ko si mu idohti ba awon erongba ati afojusun esin rara, ko si fun siso eewo di eto tabi siso eto di eewo, ko mu sise aseeto dani nibi idajo tabi imuse awon ase eyi ti esin pa, ko si si fun fifi aaye kan awon agboye esin tabi awon eko ajosepo.

O je irorun ati irora ti ko mu ilekoko tabi inira dani ti o si jinna si ese ati iyapa Olohung. Aisha (Olohung ki o yonu si) ti o je iyawo Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

”مَا خَيْرٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا احْتَارَ أَيْسَرَهُمَا؛ مَا لَمْ يَكُنْ إِنْثَمًا، فَإِذَا كَانَ إِنْثَمًا كَانَ أَبْعَدُ النَّاسِ مِنْهُ، وَمَا اتَّقَمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِنَفْسِهِ، إِلَّا أَنْ شَتَّهَ حُرْمَةَ اللَّهِ تَعَالَى، فَيُنَتَّقُمْ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ بِهَا“. متفق عليه واللفظ
البخاري

" won ko ni yonda fun Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) pe ki o sesa laarin nkan meji ayafi ki o sesa eyi ti o rorun julu ninu mejeeji, niwonba igba ti ki i ba se ese, ti o ba si je ese ni, oun ni eni ti o ma jinna si nkan naa julu. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ki i gba esan nitori ara re, ayafi nigba ti (awon eniyan) ba fa ogba Olohung ya, nigbayini yoo si gbarata nitori ti Olohung Oba abiyi " (Al Bukari ati Muslim).

Won se ayafi (iyonda) nigba ti omoniyan ba wa ni ipo inira, eleyi ti o ni idaju tire loto, yato si igba ti o ba wa ni ipo idera.

DIE NINU AWON ABALA IRORUN ATI IRORA ESIN ISLAM

IRORUN ESIN ISLAM NI ABALA ADISOKAN (IGBAGBO)

Dajudaju igbagbo (adisokan) je ipile eyi ti esin Islam da le lori. O je opomulero ti ko ni afiwe tabi afijo. O je oun ti o jepe ti ko ba ti si fun omoniyan ko si esin fun onitoun, eleyi lo si fa ti Olohung ti ola re ga fi so wipe:

اِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرِكَ بِهِ وَيَعْفُرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ۝

" Dajudaju Olohung ko ni se aforijin (ese) sise ebo pelu Re, (sugbon) O ma nse aforijin (ese) eyi ti o ba kere si eleyi (ebo) fun eni ti O ba fe " Q4:116.

Ninu awon apere irorun ati irora esin Islam ni abala igbagbo (Adisokan):

1-Ninu irorun esin Islam ni abala adisokan naa ni bi o se se ni oun ti o fojuhan kedere ti ko si si rujuruju tabi itannije kankan ninu re. O se ni oun ti o rorun lati gboye fun alaimokan ki a to so ti onimimo, bakan naa ni fun omodo ki a to wa so agbalagba. O pase igbagbo ninu Olohung pelu mima josin fun Oun nikana soso laisi alagata laarin won. Gbogbo eniyan ni adisokan yi wa fun, leyti ko ni asepo pelu awon iko kan laarin awon yoku. Adisokan ki i se eyi ti o ma nso lakaye omoniyan di eyi ti ko ni aponle tabi ti yoo so di nkan yepere, leyti yoo wa so di eni ti yoo ma se ijosin fun okuta, igi tabi eranko.

Ninu irorun ati irora adisokan yi naa ni o fa ti larubawa-oko ti o ngbe ninu aginju se ni agboye re, nigba ti won bi leere nipa bawo ni o se da Olohung mo, ti o si dahun wipe: " igbe rakunmi la fi mo rakunmi, oripa ese la si fi mo pe eniyan koja, nje oru-ganjo ti o dudu kirikiri ati ile ti o kun fun awon oju-onu pelu oke (sanmo) ti

o kun fun irawo orisirisi ko wa ma toka lori (mima-be) Oba alaanu Olufunni-niro bi?

2- Ninu irorun esin Islam ni abala adisokan naa ni bi o se se ni oranyan fun gbogbo elesin islam lati ni igbagbo ninu gbogbo awon Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba won) ti won siwaju pelu awon iwe ti won sokale fun won. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

**"آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّهُمْ يَأْمُنُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ
وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَقْنَا غُرْفَانِكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ
(٢٨٥) " (البقرة)**

" Ojise Olohung ni igbagbo si oun ti o sokale fun un lati odo Oluwa re, bakan naa si ni awon onigbagbo ododo. Enikookan won ni o gba Olohung gbo ati awon Molaika Re, ati awon Tira (iwe) Re, ati awon Ojise Re; awa ko ya okan soto ninu awon Ojise Re. Won so bayi pe: awa gbo a si gba (fa). Aforijin Re ni a nwa Ire Oluwa wa, odo Re naa si ni ipadasi " Q2:285.

3- Ninu irorun esin Islam ni abala adisokan naa ni wipe ko se ni oranyan fun eniken lati ni adisokan yi, tabi lati wonu esin Islam lai te e lorun, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

**"لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرُ بِالظَّاغُوتِ وَيُؤْمِنُ بِاللَّهِ فَقَدْ
اسْتَنْسَكَ بِالْغُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا إِنْفِضَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلَيْهِ (٤٥٦) " (البقرة)**

" ko si ifi tipatipa muni ninu esin (Islam) dajudaju imona ti fojuhan yato si ona-anu. Nitorinaa eni ti o ba ko esu (Taguuti) ti o si gba Olohung gbo, (onitohun) ti diro mo okun ti o yi ti ko le ja, Olohung ni Olugbo Onimimo " Q2:256.

Eleyi ri bee nitoripe awon eniyan pin si orisirisi ni abala esin latara fife Olohung, ko wa leto fun enikan lati je awon eniyan nipa lati je elesin Islam. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

**" وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يُكُونُوا
مُؤْمِنِينَ (٩٩) " (يونس ٩٩)**

" ti Oluwa re ba fe ni, gbogbo eni ti nbe lori ile ni ko ba gbagbo (ninu Olohung) patapata, nje iwo wa le mu awon eniyan ni tipatipa bi lati je onigbagbo ododo?" Q11:99.

Enikeni ti ipepe esin Islam ba de etigbo re, ti ododo esin naa si fojuhan si, o leto fun onitohun lati sesa nini igbagbo ninu esin Islam, ni ibamu si ominira re lati gba tabi ko oun ti o de wa ba. Olohung ti ola Re ga so ni ibamu si eleyi pe:

"وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ أَعْدَنَا لِلطَّالِبِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِفَهَا وَإِنْ يَسْتَغْشِيُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِنَسَ الشَّرَابُ وَسَاعَتْ مُرْتَفَقًا (٢٩)"

" So wipe: ododo lati odo Oluwa yin, eniti o ba fe ki o gbagbo eni ti o ba si fe ki o se aigbagbo. Dajudaju Awa ti pese ina fun awon alabosi, eyi ti ogba re yoo rokirika won. Ti won ba nwa iranlowo won yoo ran won lowo pelu omi ti o da bi ide, ti yoo si ma se awon oju won, o buru ni mimu, (inu ina) si buru ni aaye irogboku " Q18:29.

4- Ninu irorun esin Islam ni abala adisokan naa ni wipe sise idajo lori omoniyan duro lori oun ti o ba fojuhan ninu ise ati oro re lai ma se ofintoto lori aniyen re. Ofin ki i fi iyajeni lori oun ti nbe ninu emi (aniyan), toripe o je oun ti o pamo si aarin omoniyan ati Oluwa re ti enikankan ko si ikapani lati mo o.

5- Ninu irorun esin Islam ni abala adisokan naa tun ni wipe nigbati ile ba fun mo omoniyan (ti won ba je e nipa) ko si laifi nibi ki o so oun ti o tako igbagbo re latari ifiyajeni naa ki o si le bo ninu inira ti o wa naa. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"مَنْ كَفَرَ بِاللهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَبْلَهُ مُطْمَئِنٌ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفَرِ صَدِرَأُ فَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ مِنِ اللهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ (١٠٦)" النحل

" Enikeni ti o ba se aigbagbo si Olohung leyin igbagbo re (ibinu Olohung nbe lori re), ayafi eniti won ba je nipa ti okan re si kun fun igbagbo, sugbon eniti o ba si ighbaya re sile fun aigbagbo

ibinu lati odo Olohung nbe lori won, bakan naa ti won ni iya ti o le koko " Q16:106.

Eleyi je idaabobo fun musulumi lati ma ko si inu iya eleta-elero. Ninu awon apejuwe iru isele yi ni eyi ti o sele si

عَمَرُ بْنُ يَاسِرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَخْذَهُ الْمُشْرِكُونَ فَلَمْ يَتَرَكُوهُ حَتَّى سَبَ (شَتَّمَ) النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَكَرَ آهَاتِهِمْ بِخَيْرٍ ثُمَّ تَرَكُوهُ فَلَمَا أَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "مَا وَرَاعَكُمْ؟" قَالَ: شَرٌّ يَا رَسُولَ اللَّهِ! مَا تَرَكْتُ حَتَّى نَلَّ مِنْكَ وَذَكَرْتُ آهَاتِهِمْ بِخَيْرٍ، قَالَ: "كَيْفَ تَجِدُ قَلْبَكَ؟" قَالَ: مَطْمَئِنٌ بِإِيمَانٍ، قَالَ: "إِنْ عَادُوا فَعَدْ" رواه الحاكم

A'maar omo Yaasir (Olohung ki o yonu si) ti o ko si owo awon alaigbagbo, ti won si fi tipatipa mu titi ti o fi bu Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ti o sin yin awon orisa won, leyin naa ni won fi sile, nigbati o de odo Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) o bi leere wipe; ki lo sele? O dahun wipe: aburu ni! won o fi mi sile titi ti mo fi so isokuso nipa re ti mo si se eyin fun awon orisa won, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si dahun wipe: bawo ni okan re se ri? O si dahun wipe: o kun fun igbagbo, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si so fun wipe: ti won ba tun mu o leekan si tun se bi o ti se " (Al-Hakim).

Bakan naa ni o sele si Bilal omo Rabah. Abdullah omo Masuu'd sope: awon eniyan meje ni won koko se afihan Islam won ninu awon musulumi; Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba), Abu Bakri, Ammaar, ati iya re ti se sumayyah, Suhayb pelu Bilal ati Miqdaad. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ri idaabobo Olohung lati odo egbon baba re ti se Abu Talib, nigbati Abu Bakri si ri idabobo Olohung lati odo awon molebi re, sugbon awon yoku ko si owo awon osebo ti won si fi fila onirin bowon ni ori ti won si gbe won si inu oorun. Gbogbo awon yoku ni won se oun ti awon eniyan yi nfe ayafi Bilal toripe o ri emi re ni oun ti o yepere ni afiwe si titobi Olohung, bayi ni awon osebo yi si yepere oun naa, won si fa a le awon omode lowo, won si bere si

ni wo kaakiri awon ojuona ilu Makkah ni eni ti si nso wipe: okansoso okansoso (ni Olohung). (Saheeh as-seeratu An-nabawiyah).

6- Ninu irorun esin Islam ni abala adisokan naa tun ni bi o se la emi omoniyan kuro nibi mima josin fun nkan miran leyin Olohung yala anabi kan ti a ran nise ni tabi Malaika kan ti o je alasunmo. Eleyi ri bee latara igbagbo ododo ti o joko sinu igbaya muslimumi wipe a ko gbodo beru enikankan ayafi Olohung, atipe ko si eni ti o le se ni anfaani tabi fi inira kan ni ayafi Olohung. Ko si enikankan ti o ni agbara botiwukomo lati se ni ni anfaani tabi fi inira kan ni tabi lati se daadaa fun ni tabi lati ko o fun niayafi pelu agbara ati iyonda Olohung. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

**"وَاتَّخِذُوا مِنْ دُونِهِ الْهَمَةَ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنَّهُمْ ضَرَّا
وَلَا نُفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا (٣)"**

" (Awon alaigbagbo) mu awon oluwa miran (ni oluwa won) leyin Re, ti won ko si le da nkankan, ti o si jepe won da awon naa ni, atipe won ko ni ikapani inira kan tabi anfaani kan fun ara won, won ko si ni ikapani iku tabi aaye ati igbende " Q25:3.

Gbogbo alamori patapata wa lowo Olohung Oba olola. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

**"وَإِنْ يَفْسُسُكَ اللَّهُ بِضَرِّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَ لِفَضْلِهِ يُصِيبُ
بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (١٠٧)"**

" Ti Olohung ba mu inira kan ba o ko si eni ti o le mu u kuro ayafi Oun naa. Bi o ba si fe oore kan fun o ko si eni ti o le da oore Re pada, O ma nfi oun ti o ba fe kan eniti O ba fe ninu erusin Re, Oun si ni Oludarijin Alanu " Q10:107.

Nitori ki esin Islam le dena ki omoniyan ma ni asopo emi pelu awon eniyan (nibi gbigbo bukata won) ati sise afomo won (niti ikojaala), ni o se salaye wipe Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba), pelu bi ipo re se ga to, ti ko si ni akegbe lodo Olohung, abara bi awon eniyan yoku ni oun naa, ofin ti o si de awon yoku

naa ni o de oun naa. Ti Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ba ri bayi bawo ni ti eni ti o yato si ninu eniyan yoo se wa ri? Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"**قُلْ لَا أَمْلَأُ لِنَفْسِي تَفْعِيلًا وَلَا ضَرَرًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ لَا سَتَكْرُثُ مِنِ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِي السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ (١٨٨)**"

" So wipe; emi ko ni ikapani anfaani kan fun ara mi bakan naa nko ni ikapani inira kan ayafi oun ti Olohung ba fe, ti o ba se pe mo mo oun ti o pamo nba wa opolopo oore fun ra mi aburu ko ba si ti sele simi, emi ko je nkankan ju olukilo ati olufunni ni iro idunnu lo fun awon ti won ni igbagbo ododo " Q7:188.

7- Ninu irorun esin Islam ni abala adisokan naa tun ni ki musulumi ni adisokan wipe Olohung pase deede laarin gbogbo eniyan patapata, lai fi ti esin, awo, iran tabi ipo se. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"**إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَا عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ (٩٠)**"

" Dajudaju Olohung npase deede, daadaa (sise) ati fifun alasunmo (ni eto won), O si nko iwa ibaje, oun ti okan ko ati tenbelekun, O nse isiti fun ki e le ba gba iranti " Q16:90.

Sise dedee pelu onile ati alejo je oun ti esin pepe si, ni ibamu si oro Olohung ti ola Re ga ti o sope:

"**: وَإِذَا قَاتَلُوكُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصَارُوكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ (١٥٢)**"

" Bi e ba nsoro e se dedee koda ki o ba alasunmo (molebi) yi wi, ki e si ma pe adehun Olohung, eyi ni ase ti O pa yin ki e ba le gba isiti " Q6:152.

Sise dedee nigba ti a ba nyonus tabi nigba ti a ba nbinu yala pelu eni ti o je musulumi tabi eni ti kii se musulumi je oun ti esin Islam se ni ilana, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى الْأَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى (٨)"

" E ma je ki ikorira awon ijo kan koyin dese lori pe e ko ni se deedee, e se deedee oun ni o sunmo iberu (Olohung) " Q5:8.

8- Ninu irorun esin Islam ni abala adisokan naa tun ni adisokan musulumi wipe Olohung se aponle omoniyan lapapo lori gbogbo oun ti Olohung da patapata, pelu bi esin won, awo won, iran won, ati ipo won se yato si ara won. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَلَقَدْ كَرِمَنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيَّابَاتِ وَفَعَلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِنْ خَلْقِنَا تَقْضِيلًا (٧٠) "

" Atipe dajudaju A ti se aponle fun awon omo Adamo, A mu won rin ni ori ile ati ni ori omi, A se ije-imu fun won latara awon oun ti o dara, A si gbe ola fun won lori opolopo awon nkan ti A se eda re ni ti ola nla " Q17:70.

Jabir omo Abdullah (Olohung ki o yonu si awon mejeeji) sope:

" مَرَتْ بِنَاءِ جَنَازَةً فَقَامَ لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَفَنَا لَهُ فَقَلَّا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا جَنَازَةٌ يَهُودِيٌّ ؟ قَالَ : إِذَا رَأَيْتُمُ الْجَنَازَةَ فَقُوْمُوا " البخاري ومسلم

" Won gbe oku kan koja lara wa, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si dide fun un, awa naa ba dide, a wa so pe ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba); oku elesin Yehuudi ma ni? O wa dahun wipe: ti e ba ri oku (ti won gbe koja) e ya dide fun " (Al Bukari ati Muslim).

Sise ofin ati fifi ilana lile je oju-opo ti omoniyan ma nri lati se aseyori lori afojusun re tabi lati je ki erogba re te lowo. Ki omoniyan le ni aseyori lori erongba re, o gbodo ni oju-opo ti o yanju ti o si ni onde ti o si rorun ni ibamu si ikapani omoniyan, eyi ti yoo ma rin lori re.

DIE NINU AWON OJU-OPO IRORUN NI ABALA SISE OFIN ATI FIFI ILANA LELE NINU ESIN ISLAM

1- Ninu irorun esin Islam ni abala ofin sise ni wipe awon oro Olohung ati ti Anabi (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ti wa lori re je eyi ti o rorun pupo, Olohung ti ola re ga so bayi pe:

" وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِذِكْرِ فَهُنْ مِنْ مُذَكَّرٍ (١٧) "

" Dajudaju A ti se Al-Kurani ni irorun fun iranti (Olohung). Nje oluranti nbe bi " Q54:17.

Awon oro re fojuhan ko si si iruju tabi itakoko kankan nibe bi o ti wu ki o mo, ninu eto enikookan naa ni lati se ibeere nipa oun ti ko ba ye nibe tabi oun ti o nda lakaye laamu. Bi o tile jepe idahun lori awon ibeere nipa esin kii se eto gbogbo eniyan biko sepe ojuse awon onimimo ati awon ti o keko yanju nipa oro esin ti won si ni imo ati agboye nipa ijinle ati awon afojusun ati erongba idajo esin Islam. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (٤٣) "

" Nitorinna e bi awon oniranti (onimimo) leere bi eyin ko ba mo "Q16:43.

Bi o ti ri gele leyi, nitoripe eniti o ba nse aisan, fun apere, ki yoo gba odo onimo ero tabi onimo ogbin lo dipo dokita lo. Esin Islam ka ima soro nipa idajo esin lai ni imo ti o jindo nipa re si okan ninu awon iya ese. Nitoripe enikeni ti o ba soro nipa idajo esin laini imo ti o to le fi aimokan re so eto di eewo tabi ki o so eewo di eto, tabi ki o si ra eto elomiran lare, ti yoo si wa ko ara re tabi elomiran sinu iyonyu abi inira. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" قُلْ إِنَّمَا حَرَمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْأُثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ شُرِّكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يَتَّخِذُ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ (٣٣) "

" So wipe; awon nkan ti Oluwa mi se ni eewo ni iwa ibaje eyi ti o fojuhan ninu won ati eyi ti o pamo, ati ese ati tenbekun lai leto, ati ki e tun ma ba Olohung wa orogun (ebo sise) eyiti (Olohung) ko so eri kankan kale le lori, atipe ki e si tun ma so oun ti e ko mo nipa Olohung " Q7:33.

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ni paapaa ti salaye awon oun ti yoo je abajade ima beere idajo oro esin lowo awon ti kii se onimimo idajo esin, o so bayi pe:

" إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبضُ الْعِلْمَ إِنْتَزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ الْعِبَادِ وَلَكِنْ يَقْبضُ الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ
حَتَّىٰ إِذَا لَمْ يَبْقُ عَالَمًا اتَّخَذَ النَّاسُ رَوْسَا جَهَالًا فَسَلَوْا فَاقْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ فَضَلُّوا
وَأَضْلَلُوا مُتَفَقّعًا عَلَيْهِ ."

" Dajudaju Olohung ko ni ko imo kuro nile pelu fifayo kuro lara awon olujosin ni tipatipa, sugbon yoo ko kuro nile pelu kiku awon onimimo, ti o fi jepe nigba ti ko ba si onimimo kankan mo, awon eniyan yoo so awon alaimokan di asiwaju, won yoo si ma bi won (nipa idajo esin), won yoo si ma dajo (oro esin) pelu aimokan, bayi ni won yoo sina (sonu) ti won yoo si tun si awon eniyan lona " (Al Bukhari ati Muslim).

Ko si awon idajo (oro esin) ti o sokunkun ninu esin Islam, leyti ti ko ye ki a beere nipa re siwaju ki a to ni igbagbo si, ayafi awon nkan ti o koja lakaye (oye) omoniyan ti opolo won ko si le lepa ba ninu awon alamori ti o pamo ti Olohung ti ola Re ga ko salaye lori re. Awon eleyi si ri bee nitoripe mimo re ko ni anfaani ti yoo se fun omoniyan, bakan naa lakaye won ni adam bi Olohung se daa ko ni ikapani lati gbo paapaa adamawon nkan wonyi ye. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّيِّ وَمَا أُوتِيْتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَبِيلًا (٨٥) ."

" Atipe won yoo bi o leere nipa emi, so wipe; Emi nbe ninu ase Oluwa mi, atipe A ko fun yin ninu imo ayafi die " Q17:85.

Olohung ti ola Re ga tun so bayi pe:

" يَسْأَلُونَكُمْ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا (٤٤) فِيمَ أَنْتُ مِنْ ذِكْرَاهَا (٤٣) إِلَى رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا (٤٤) إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ مَنْ يَخْشَاهَا (٤٥) كَلَّا لَهُمْ يَوْمٌ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبُسُوا إِلَّا عَشِيهًَأَوْ ضُحَاهًا (٤٦) "

" Won yoo bi o leere nipa akoko pe igba wo ni yoo to (42) \\ Ko si imo re ni odo re (ire Ojise, ona wo ni iwo fi le wa ranti tabi se iwadi re)? (43) \\ Odo Oluwa re ni opin (mimo) re wa (44) \\ Ire si je olukilo fun eniti nberu re (ojoh ajinde) (45) \\ yoo si jo loju won lojo ti won ba ri i (ajinde) gegebi enipe won ko lo ju asale kan tabi owuro kan lo (46) " Q79:42-46.

Sugbon awon nkan ti anfaani nbe fun omoniyan nibi mimo re ninu awon oun ti o pamo Olohum ti ola Re ga ti salaye re lati ori ahon Ojise Olohum (ike ati ola Olohum ki o ma ba), gegebi Al-Jannah (ogba idera), Ina, Isiro-ise, oro nipa awon ijo ti o ti siwaju pelu awon Anabi (ike ati ola Olohum ki o ma ba won) won, fun iwoye, isiti atti iranti pelu imura sile (fun ojo ajinde) pelu ise rere. Olohum ti ola Re ga so bayi pe:

"فَإِنَّدُرُوكُمْ نَارًا تَأْظِلُّ (١٤) لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى (١٥) الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى (١٦) وَسَيَجْنَبُهَا الْأَتْقَى (١٧) الَّذِي يُؤْتَى مَالَهُ يَتَرَكَّى (١٨) وَمَا لَأَحَدٍ عَذَّةٌ مِنْ نِعْمَةٍ تُنجَزِي (١٩) إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى (٢٠) وَلَسْوَفَ يَرْضَى (٢١) "

" Nitorinnaa Emi fi ina ti on jo fofo se ikilo fun yin (14) \\ Ti enikankan ko ni wo o ju olori buruku lo (15) \\ eni ti o pe (otito) niro ti o si gunri (16) \\ Atipe awon olupaya (Olohum) A ogbe won jinna si (17) \\ eniti o fi owo re tore, lati se afomo emi re (18) \\ Atipe ko si enikan ti o ni oore idera kan lodo re lati fi gba esan (19) \\ Ayafi lati fi wa ojure Oluwa re ti o ga julu (20) \\ Atipe laipe yoo di eniti nyonyu " Q93:14-21.

2- Ninu irorun esin Islam ni abala ofin sise naa tun ni wipe awon oro lori re wa lati odo Olohum ti O da eda. Olohum ti O mo kanga yi ni O gbe e kale, Eni ti o je pe deedee ni gbogbo eda lodo Re, yala olori ni tabi omoleyin, olola ni tabi alaini, abiyyi ni tabi eniyepere, eniyan dudu ni tabi eniyan funfun. Ko leto fun

enikankan lati yapa re bi o ti wu ki ola tabi ipo re ga to. Olo hun ti ola Re ga so bayi pe:

"وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةً إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخَيْرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا (٣٦)"

" Atipe ko leto fun onigbagbo ododo ni okunrin kan tabi obinrin pe nigba ti Olo hun ati Ojise Re bat i pari oro kan, wipe ki awon naa tun ma se esa oro miran funra won. Atipe eniti o ba yapa Olo hun ati Ojise Re, o ti sina ni isina ti o foju han gbangba " Q33:36.

Eyi ti o je oranyan lori onikaluku ni ki o dunni mo awon ofin wonyi ki o si ma se aponle ati ifi sise won yala olori ni o je ni tabi omoleyin, Olo hun ti ola Re ga so bayi pe:

"إِنَّمَا كَانَ قَوْلُ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطْعَنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (٥١)"

" Iba oun ti oro awon onigbagbo ododo yoo je, nigba ti A ba pe won si odo Olo hun ati Ojise Re lati dajo laarin won, won yoo so pe; awa gbo awa si tele (e), atipe awon wonyi ni won yoo jere "Q24:51.

Ninu esin Islam ko si eniti o ga ju ofin lo ninu omoniyan, koda ki o je olori, gbogbo ola ati agbara ti n be fun olori nbe ni ibamu si oun ti ofin esin ba gbe kale. Eleyi je okan ninu awon irorun esin Islam ni abala ofin sise, ko gbodo si ijeninpa, ifipamuni tabi ijegaba ati ikojaala, ti olori ba wa se awon nkan wonyi ko leto lati tele ase re nibi awon iyapa Olo hun naa, nitori oro Ojise Olo hun (ike ati ola Olo hun ki o ma ba) ti o so pe:

"عَلَى الْمَرءِ الْمُسْلِمِ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ فِيمَا أَحَبَ وَكَرِهَ إِلَّا أَنْ يُؤْمِرَ بِمُعْصِيَةٍ فَإِذَا أُمِرَ
بِمُعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعٌ وَلَا طَاعَةٌ"

" O je dandan ki omoniyan ti o je musulumi ma gbo (ase olori) ki o si ma tele, lori oun ti o ni ife si ni tabi oun ti o korira, ayafi ti won ba pa lase iyapa Olo hun, ti won ba wa pa lase iyapa Olo hun ko gbodo gbo (ase naa) ko si gbodo tele e "

Esin Islam lo ilana yi lati fi so awon eto ati ominira omoniyan ni okookan ni tabi ni apapo. Ilana sise ofin ninu esin Islam jinna si ifeenu olusofin ti o kuru, nitoripe iru ofin sise bayi ma nduro lori ifeenu awon ti ba ndari ilu. Sugbon awon isesi kookan ti ilana ofin sise ninu Islam ko soro nipa re wa fun ki awon mususlumi se agbekale awon eto ati ofin ti yoo ba awujo won mu ti yoo si mu anfaani gbogbogbo wa fun won, ni ibamu si igba ati aaye ti won wa. Bakan naa awon eto ati ilana yi gbodo je eyi ti ko ni tako awon ipile esin Islam ati awon ipile ofin sise.

3- Ninu irorun esin Islam ni abala ofin sise naa tun ni wipe awon ofin wonyi ati awon eko re je eyi ti o wa lati odo Olohung leyi ti o fese rinle ti ko si fun iyipada tabi pasiparo. Kii se igbekale omoniyan eyi ti o kun fun aaye ati asise pelu ilapa awon orisirisi oun ti o rokirika re gegebi asa, isesi ajogunba ati awujo. Eniti o gbe ilana yi kale ni Adeda gbogbo eda patapata, Onimimo ati Alamodaju nipa oun ti o se deedee won, ti O si nse amojuto awon oro won. Ko leto fun enikeni ninu omoniyan, bi o ti wu ki ipo re ga to, ki o tako awon ofin wonyi tabi ki o paaro nkankan ninu oun ti Olohung se lofin yala pelu yiyo kuro ni tabi ki o se afikun re. Nitoripe eyi ti Olohung gbe kale yi ni o je ilana ti nso iwo gbogbo omoniyan ti o si wa lori ilana irorun ati irora. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"أَفَحُكْمُ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَخْسَنَ مِنِ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ (٥٠) "

" Idajo igba aimokan ni won ha nwa bi? Tani eni ti o dara ju Olohung lo ni idajo fun awon eniyan ti o mo amodaju (nipa re) " Q5:50.

4- Ninu irorun esin Islam ni abala sise ofin naa tun ni pe, esin Islam ko ya agbara emi soto fun awon asiwaju esin nikau gege bi o se wa ninu awon esin ti o yato si esin Islam. Nitoripe esin Islam wa lati se apare gbogbo alagata laarin Olohung ati awon erusin Re. Eleyi ni o si fa ti o fi bu enu ate lu isesi awon osebo

nibi mimu enikan ni alagata laarin awon ati Olohung nabi ijosin, Olohung ti ola Re ga so nipa won bayi pe:

"اَلَا لِهُ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اُولَيَاءَ مَا تَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقْرَبُوْنَا إِلَى اللَّهِ رَبِّنَا"

" E teti yin ki e gbo, ti Olohung nikan ni esin ti o mo. Atipe awon eniti won mu ni alafayinti leyin Olohung, (won yoo ma sope): Awa ko sin won bikose pe ki won le sun wa mo Olohung ni pekipeki " Q39:3.

Olohung Oba mimo ti ola Re ga se alaye paapaa alagata wipe ko le seni ni anfaani ko si le ko inira bani, ko le ro won loro nkankan, atipe eda bi ti won naa ni oun naa. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"إِنَّ الَّذِينَ تَذَكَّرُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَالُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلَيُسْتَجِيبُوْا لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (١٩٤)"

" Dajudaju awon eniti e npe leyin Olohung je eru bi tiyin naa; nje e pe won, ki awon si dayin lohun ti e ba je olododo " Q7:194.

Esin Islam se afirinle irori asopo laarin erusin ati Olohung lai ni alagata ninu eleyi ti o si duro lori igbagbo ododo ati isadi Olohung nikan nabi gbigbo bukata eni ati nabi wiwa ni alaforijin pelu titoro iranlowo lodo Re lai ni alagata ninu. Eniti o ba da ese fun apere ko si nkankan ti yoo se ju ki o gbe owo re soke ki o direbe lo sodo Olohung nikan soso ki o si toro aforijin lodo Re ni eyikeyi aaye, asiko tabi yowu ki o wa. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرَ اللَّهَ يَجِدُ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا (١١٠)"

" Enikeni ti o ba se ise aburu tabi se abosi emi ara re, leyin naa ti o wa wa Olohung ni alaforijin, yoo ri Olohung ni Alaforijin Alanu " Q4:110.

Olohung ti ola Re ga tun so bayi pe:

"وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ " (غافر: ٦٠)

" Atipe Oluwa yin sope; e pe mi ma dayin lohun " Q40:60.

Ko si ninu esin Islam awon eniyan kan ti won wa ni ipo agbara ninu esin, ti won le se oun ti o ba wu won leto tabi se oun ti o ba wu won ni eewo, ti won le se aforijin fun eniti won ba fe, ti won si ri ara won gegebi eniti o wa ni ipo asoju Olohung lori awon erusin Re, ti won yoo ma se eyi ti o ba wu won ninu ofin ti won yoo si ma dari adisokan si ona ti o ba wu won, won yoo ma se aforijin fun eniti o wu won, ti won yoo si ma fi eniti o ba wu won sinu ogba idera tabi yo eniti o ba wu won kuro nibe. Sise ofin ninu esin Islam je iwo Olohung nikan soso.

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so nigba ti o nsalaye itumo oro Olohung ti o so bayi pe:

”اَتَّخُذُوا اَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ“

" Won mu awon olujosin won ati awon alufa won ni oluwa miran leyin Olohung " Q9:31.; wipe:

”اَمَا إِنَّهُمْ لَمْ يَكُونُوا يَعْبُدُونَهُمْ وَلَكِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا أَحْلَوْا لَهُمْ شَيْئًا اسْتَحْلَوْهُ وَإِذَا حَرَمُوا عَلَيْهِمْ شَيْئًا حَرَمُوهُ“ صَحِيحُ سَنَنِ التَّرمِذِيِّ

" kii se pe won nse ijosin fun won, sugbon ti won ba se nkankan leto fun won, won yoo mu ni eto, ti won ba si se nkankan ni eewo fun won won yoo mu ni eewo " (At-tirmidhi).

5- Ninu irorun esin Islam ni abala ofin sise naa tun ni eto (ijoko) idamoran. Eleyi wa fun lati je ki apero wa laarin awon ara awujo lori awon oro ti o ba ni se pelu anfaani gbogbogbo, ti yoo je ki iru awon alamori wonyi jinna si ijegaba awon eniyan perete lori awon eniyan toku. Awon agbala a si ma sope: otun woo osi woo, oun a ba jo wo gigun nii gun, atipe ogbon enikan ko jo ti opo eniyan. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

”فَبِمَا رَحْمَةِ مِنَ اللَّهِ لَنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَطَّأً خَلِيلَ الْقُلُوبِ لَا نَفَضُّلُوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ“

" Nitori aanu ati odo Olohung wa, ni iwo fi ro fun won, iba sepe o je oniwa buburu (ati) olukan-lile ni won ko ba ti tuka kuro ni odo re, nitorinna moju kuro fun won, ki o si toro aforijin fun won, ki o si ma ba won jiroro nipa alamori naa " Q3:159.

6- Ninu irorun esin Islam ni abala sise ofin naa tun ni pe o fi aaye igbiyanju esin lele fun awon ti o danto ti won si yege ninu imo esin, lori awon alamori ti oro Olohung ati Anabi (ike ati ola Olohung ki o ma ba) Re ko salaye lori re ninu Al-Kuran ati Sunnah. Eleyi nse afihan wipe esin Islam je esin ti o fi aaye sile fun ilosiwaju ati idagbasoke awujo ti o si ba gbogbo aaye tabi asiko mu.

Esin Islam wa pelu awon eko ipile olowoye-biye ati awon ilana gbogbogbo, pelu awon opo ti o fese rinle ti ayipada ko le ba nigba kankan ni eyi keyi aye tabi asiko, yala ninu oro adisokan ni tabi oro ijosin, gegebi oro ighbagbo tabi irun kiki; iye onka raka re, asiko re, tabi Zakat; odiwon re, awon nkan ti zakat wo, tabi aawe gbigba ati asiko re, hajji sise; bawo ni sise re, asiko re ati awon enu aala re ati beebee lo.

Awon nkan ti o ba je nkan tuntun tabi isele igba yoo je oun ti a koko maa wa idajo re lo si inu Al-Kuran, eyi ti o ba wa nibe ao lo idajo naa, eyi ti a ko ba si ri nibe ao wa ninu awon eyi ti o fese rinle ninu awon oro Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba), eyi ti o ba wa nibe ao lo idajo re. Sugbon ni igba ti a ko ba wa ri idajo re ni ona mejeeji ni ise wa di ise awon onimimo ti won je oluberu Olohung ni aaye ati asiko kookan lati woye si oro naa, ni ibamu si oun ti yoo je anfaani gbogbogbo ti yoo si wa ni ibamu si asiko ati isesi awujo won. Iwoye awon onimimo wonyi naa si gbodo wa ni ibamu si Al-Kuran ati Sunnah, ti won yoo si fi awon opo ati ipile ofin sise ti a mu lati inu Al-Kuran ati Sunnah se atona re ki iforigbari ma ba wa laarin awon mejeeji.

Iwoye tabi igbiyanju lori oro esin yi ko si lori ifeenu tabi ifekufe emi. Idi pataki fun iwoye ati igbiyanju esin naa ni lati se amujade

awon oun ti yoo je anfaani funomoniyan lai si ni tako oro Olohung tabi Ojise Re. Bakan naa si tun ni lati je ki esin Islam je oun ti yoo ma ba gbogbo igba ati asiko mu.

7- Ninu irorun esin Islam ni abala sise ofin naa tun ni lati dena aseju ati lilekoko ninu esin. Olohung ti ola Re ga ko ilekoko nine sin pelu oro Re ti o so bayi pe:

"يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ "

" Olohung nfe irorun pelu yin, ko si fe inira fun yin " Q2:185.

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) naa so pe

"إِيَّاكُمْ وَالْغُلُوْ فِي الدِّيْنِ، فَإِنَّمَا هُلُكَ مِنْ قَبْلَكُمْ بِالْغُلُوْ فِي الدِّيْنِ ". رواه الإمام أحمد والنسانى وصححه الألبانى .

" E sora fun aseju ninu esin, nitoripe oun ti o se okunfa iparun awon ti o siwaju yin naa ni aseju ninu esin " (Ahmad ati An-nasai).

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ka ilekoko ati aseju ninu esin kun oun ti ma ngbeni jade kuro ninu sunnah re ati ilana re. Anas omo Malik (Olohung ki o yonu si) sope:

" جاء ثلاثة رهط إلى بيوت أزواج النبي صلى الله عليه وسلم يسألون عن عبادة النبي صلى الله عليه وسلم فلما أخبروا كأنهم تقالواها فقالوا وأين نحن من النبي صلى الله عليه وسلم قد غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر قال أحدهم أما أنا فإني أصلي الليل أبداً وقال آخر أنا أصوم الدهر ولا أفطر وقال آخر أنا أعتزل النساء فلا أتزوج أبداً فجاء رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال أنتم الذين قلتם كذا وكذا أما والله إني لأخشاكم له وأتقاكم له لكنني أصوم وأفطر وأصلي وأرقد وأتزوج النساء فمن رغب عن سنتي فليس مني "

" awon eniyan meta kan wa si ile awon iyawo Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba), won nbeere nipa bi Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) se ma nse ijosin, nigba ti won fun won niro nipa ijosin re tan, o dabi enipe won foju kere re (ijosin re), won wa so bayi pe: kini awa je legbe Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ti Olohung ti se aforijin awon ese re yala eyi ti

o ti koja tabi eyi ti yoo tun da. Eni akoko ninu won ba dahun wipe; e ri emi, ma ma fi gbogbo ale (oru) mi kirun lo lailai, enikeji si dahun wipe; emi yoo ma gba awe lo lailai mi o si ni sinu, eniketa naa si dahun wipe; ma jinna si awon obinrin mi o ni fe iyawo lailai. Beeni Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) wole bawon, o si sope: eyin le so bayi bayi! e teti yin, mo fi Olohung bura wipe emi ni eni ti o beru Olohung julo ninu yin, emi ni mo si paya re julo ninu yin, pelu bee naa mo ma ngba awe mo si ma nnsinu, mo ma nkirun ni oru mo si ma nsun, mo si ma nfe iyawo, enikeni ti o ba pa ilana mi ti kii se ara (omoleyin) mi".

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) je eni ti o ma tenumo oro naa fun awon omo leyin re ki won le jinna si ilana aseju ati ilekoko ninu esin. Abdullah omo A'maru omo Al-a's (Olohung ki o yonu si awon mejeeji) sope; Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so fun mi pe:

"يَا عَبْدَ اللَّهِ أَلَمْ أُخْبِرْ أَنَّكَ تَصُومُ النَّهَارَ وَتَفْوَمُ اللَّيْلَ فَقُلْتَ بِلَىٰ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَلَا تَفْعَلْ صُمُّ وَأَفْطَرْ وَقُمْ وَنَمْ فَإِنْ لَجَسَدَكَ عَلَيْكَ حَقَّاً وَإِنْ لَعِينَكَ عَلَيْكَ حَقَّاً وَإِنْ لَزُورَكَ عَلَيْكَ حَقَّاً وَإِنْ بَحْسِبَكَ أَنْ تَصُومَ كُلَّ شَهْرٍ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فَإِنْ لَكَ كُلُّ حَسَنَةٍ عَشْرَ أَمْثَالَهَا فَإِنْ ذَلِكَ صِيَامُ الدَّهْرِ كُلُّهُ فَشَدَّدْتُ فَشَدَّدْتُ عَلَيَّ قُلْتَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَحَدُ قُوَّةٍ قَالَ فَصُمْ صِيَامُ نَبِيِّ اللَّهِ دَاؤِدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَلَا تَرِدْ عَلَيْهِ قُلْتَ وَمَا كَانَ صِيَامُ نَبِيِّ اللَّهِ دَاؤِدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ نَصْفُ الدَّهْرِ فَكَانَ عَبْدُ اللَّهِ يَقُولُ بَعْدَ مَا كَبَرَ يَا لَيْتَنِي قَلِيلٌ رُّخْصَةٌ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ" الْبَخَارِي

"Ire Abdullah, iro de etigbo mi pe o ma nfi(gbogbo) osan gba awe o si ma nfi (gbogbo) oru kirun? Mo si dahun wipe beeni ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba), o si dahun wipe: ma se bee mo, ma (fi igba kan) gba awe ki o si ma (fi igba miran) sinu, si ma (fi igba kan) kirun, ki o si ma (fi igba miran) sun. Nitoripe ara re ni iwo (eto) lori re, oju re naa ni iwo lori re, iyawo re ni iwo lori re, alejo re naa ni iwo lori re. O to fun o ki o ma gba awe meta meta ni osu kookan, nitoripe daadaa kan ti o ba se o fi gba esan mewa iru re, eleyi si tumo si awe odidi odun kan gbako. Mo taku, o si pada je inira fun mi! mo so pe ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) mo ni agbara ju bayi lo.

O si dahun wipe: ma gba awe Anabi Dauda (ike ati ola Olohungi o ma ba), o si gbodo se alekun re, mo wa beere wipe; bawo ni awe Anabi Dauda (ike ati ola Olohungi o ma ba)? O si dahun wipe: idaji odun. Nigba ti Abdullah di agbalagba o ma nso pe: sio mi, se mi o ba si ti gba ede ti Ojise Olohung (ike ati ola Olohungi o ma ba) se fun mi " (Al Bukhari).

Eleyi ko tumo si pe esin Islam fe ki a wa aye moyaki a si teri dundun sinu ifekufe ati yodoyindin re. Esin Islam je esin aarin gungun (iwontun-wonsi) ti o se akojo laarin esin ati igbesi aye, ko gbe ola fun okan lona ti yoo pa ekeji lara. O pase iwontun-wonsi laarin emi ati ara, o si fe ki musulumi ma ranti awon oun ti o sopo mo emi ni asiko ti o ba nko airoju pelu awon oro aye, pelu ki o ma pe awon oun ti Olohung se ni oranyan le lori ninu awon ijosin, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

**"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِي لِلصَّلَاةِ فَاسْعُوا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَدَرُوا
البَيْتَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْתُمْ تَعْلَمُونَ (٩)"**

"Eyin olugbagbo ododo, nigbati won ba perun ni ojo Jumah (akojo), e yara lo sibi iranti Olohung, ki e si fi rira-tita sile, eyi ni o dara fun yin ti o ba je pe e mo " Q62:9.

Bakan naa ni o tun fe ki o ma ranti ni asiko ti o ba ko airoju pelu awon ise ijosin awon ojuse re ti o nise pelu isemi aye gegebi ona iwa ije ati imu. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانثَرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ "

" Nitorinaa nigbati e ba pari irun naa tan, e fanka si ori ile ki e si ma wa kiri oore- ajulo Olohung " Q62:10.

Bakan naa ni o fi onde de ijegbadun pelu awon daradara pelu jijina si ina-apa, eyi ti aburu re lori ara ko pamo rara. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَكُلُوا وَاشْرِبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ (٣١)"

" E ma je ki e si ma mu, ki e ma se na ina apa, dajudaju Oun Olohung ko nife awon oninakuna (onilokulo) " Q7:31.

Atipe ki o le ba ye (fojuhan) wipe ko si iforigbari laarin awon oun ti esin nbeere lowo omoniyan ati eto isemi aye re ni Olohung ti ola Re ga se so bayi pe:

”لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَفْضَلْتُمْ مِنْ عَرَفَاتٍ فَادْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَادْكُرُوهُ كَمَا هَذَا كُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الظَّالِمِينَ (١٩٨)“

" Ko si ibawi fun yin lati wa ojure Oluwa yin. Nitorinaa bi e ba ndari bo lati Arafat ki e se iranti Olohung nibi aaye mimo naa (Muzdalifa), ki e se iranti Re gegebi oun ti se toyin s'ona bi o tile jepe ni saaju e wa ninu awon ti o s'onu " Q2:198.

8- Ninu irorun esin Islam ni abala sise ofin naa tun ni pe, ti musulumi ba npaya iparun lori ara re, o leto lati je tabi mu ninu awon oun ti Olohung se ni eewo gegebi oku eran tabi eje eran tabi eran elede tabi oti ni deedee oun ti yoo gbe emi re ro. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

”إِنَّمَا حَرَمَ عَلَيْكُمُ الْمُنْبَتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أَهْلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنِ اضْطَرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادِ فَلَا إِثْمٌ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ (١٧٣)“

" Dajudaju o se ni eewo fun; oku nbete ati eje ati eran elede ati oun ti a pe oruko miran le lori yato si ti Olohung. Sugbon eni ti inira ba mu (jee) ti ki i se ti ife inu re, ti ki i si se ti ikoja enu aala, ko si ese fun. Dajudaju Alaforijin ni Olohung, Alanu si ni " Q2:173.

Sayid Qutub (ki Olohung ki o ke) so ninu alaye ese oro yi pe: eleyi ni adisokan ti o se ifirinle ije eniyan omoniyan, ti ko gbe si ipo eranko tabi malaika tabi esu. O gbe omoniyan si ipo re ni ibamu si adam re ni abala lile ati agbara, o mu gegebi nkankan ti a kojo latara ara ti o ni orisiris onfa, ati lakaye ti o ni aponle, ati emi ti o ni awon oun ti o fe, won se awon ise kan ni oranyan fun ni eyi ti apa re ka, won si se agbekale laarin awon ojuse wonyi ati ikapani re ni ona ti ko mu inira tabi ifarani lowo "

9- Ninu irorun esin Islam naa tun ni pe daadaa ti eniyan ba se yoo gba esan re ni ilopo-ilopo, sugbon ti eniyan ba se aburu ko ni gba ju esan ti o se deedee aburu ti o se naa lo, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"**مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا**"

" enikeni ti o ba mu ise rere kan wa, mewa iru re yoo ma be fun un, eniti o ba si mu aburu kan wa a ko ni san ni esan ayafi iru re "
Q6:160.

IRORUN ESIN ISLAM NI ABALA IPEPE

Nitoripe esin Islam je esin gbogbo aye ti a fi ranse si gbogbo eniyan patapata ni gbogbo asiko ati ni gbogbo aaye, eleyi so di oranyan pe ki o gba iroyin pelu idekun ati irorun nibi ona ipepe re ati nibi sise agbekale re fun awon eniyan. Titi inife daadaa fun awon eniyan siwaju je okan ninu awon okunfa fifi aaye sile fun iforo-wero tabi isewadi ati gbigbafa awon eni ti a npe. Eleyi ni oju ona esin Islam nibi ipepe re, o pase ki a pe awon alatako pelu ogbon ati oye pelu waasi ti o dara. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمُؤْمِنَةِ وَجَاهِدُهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ."

"Pe ipe si oju ona Oluwa re pelu ogbon ati waasi ti o dara ba won jiiyan pelu eyi ti o dara (ni oro). " Q16:125.

Ninu awon irorun esin Islam ni abala ipepe:

1- Ninu irorun esin Islam ni abala ni ipepe nipe o fi aaye sile fun gbogbo elesin miran ti o ba setan lati wo inu esin Islam bakan naa ni pe o ri si oun idunnu, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

"اللَّهُ أَشَدُّ قُرْحًا بِتَوْبَةِ عَبْدٍ حِينَ يَتُوبُ إِلَيْهِ مِنْ أَحَدِكُمْ كَانَ عَلَى رَاحْلَتِهِ بِأَرْضٍ فَلَادَ فَأَنْفَلَتْ مِنْهُ وَعَلَيْهَا طَعَامَةٌ وَشَرَابٌ فَأَيْسَ مِنْهَا فَأَنَّى شَجَرَةً فَاضْطَبَعَ فِي ظِلِّهَا قَدْ أَيْسَ مِنْ رَاحْلَتِهِ (دَابِتِهِ) فَبَيْنَا هُوَ كَذَلِكَ إِذَا هُوَ بِهَا فَلَمَّا عَنَّهُ فَأَخَذَ بِخَطَامِهَا ثُمَّ قَالَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ: اللَّهُمَّ أَنْتَ عَبْدِي وَأَنَا رَبُّكَ أَخْطَأَ مِنْ شِدَّةِ الْفَرَحِ" مُسْلِمٌ

" o ma ndun mo Olohung ninu pupo ki erusin Re ronupiwada wa si odo Re, ju bi inu enikookan yin se ma ndun nigba ti o ba wa ni ori nkan igun re ni ile okoo, ti nkan igun naa wa sonu mo lowo, ti o si jepe ori re ni onje ati omi re wa. Bayi ni o so ireti nu lori re, ti o si lo fi egbe lele labe ojiji igi kan ni eni ti o ti so ireti nu lori nkan igun naa. Sugbon laarin igba yi (bi o se laju) ni o ba a ti o duro ni egbe re, ni o ba gba ijanu re mu, leyin ni o ba so latari idunnu bayi pe: ire Olohung, iwo ni eru mi emi si ni oluwa re! o se asise latara idunnu " (Muslim).

2- Ninu irorun esin Islam ni abala ipepe naa ni pe o pa awon oluapepe lase pe ki won lo ilana fifi ife lole ati ifunni ni iro daadaa gegebi oju ona ipepe. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so fun asiwaju meji; Maa'dh omo Jabal pelu Abu Musa Alasha'ri (Olohung ki o yonu si awon mejeeji) nigba ti o ran won lo si ile Yamani fun ise ipepe, bayi pe:

"بَشِّرَا وَلَا تُنَفِّرَا وَيُسِّرَا وَلَا تُعَسِّرَا وَتَطْوِعا وَلَا تُخْلِفَا" (أَحْمَدُ، وَالْبَخْرَى، وَمُسْلِمٌ)

" e ma fun won ni iro-idunnu, e ma se le won seyin (pelu iro ibanuje ati ideruba), e ma se irorun e ma mu nkan le koko, e ma gboru si ara yin lenu e ma se iyapa enu " (Ahmad, Al Bukhari, Muslim).

3- Ninu irorun esin Islam ni abala ipepe naa tun ni pe o pa awon oluapepe lase pe ki won se iforo-wero pelu awon alatako ni ibamu si ilana ti o se aponle lakaye pelu akolekan ipo won, eleyi ti ko mu iyepere tabi imunisere dani. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابَ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَّا بِالَّذِي أَنْزَلْنَا إِلَيْنَا وَأَنْزَلْنَاهُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (٤٦)"

" E ko gbodo ba awon oni Tira jiyan ayafi ni ona ti o dara julo, ayafi awon eniti o se abosi ninu won. Atipe ki e so bayi pe; awa gbagbo ni ododo oun ti o sokale fun wa ati oun ti o sokale fun yin, atipe Olohung wa ati Olohung yin okansoso ni, Oun ni awa jowo-juse sile fun " Q29:46.

A kii fi tipatipa gba irori (esin Islam) a kii si muni ni dandan lati gba ilana tabi ko o sile, bikosepe ki a teti si awon eri ati awijare, ki a si fi oro wero lati lati moo dodo. Ninu awon ona ti a ma nlo lati se iforo-wero pelu awon ti kii se elesin Islam ni ilana ibalakaye soro ati fifi ogbon ati oye salaye oro ni ona ti o ba ironu eniti a nba soro dogba.

Ninu apejuwe ilana yi ni oro ajinde leyin iku; omo A'baas (Olohung ki o yonu si awon mejeeji) sope:

جاء العاص بن وائل - وهو غير مسلم - إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم بعظم حائل ففته فقال: يا محمد أبىعث الله هذا بعد ما أرم؟ قال: "نعم يبعث الله هذا يميتك ثم يحييك ثم يدخلك نار جهنم" قال: فنزل قوله تعالى: "أولئِمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَا خَلَقْتَهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ * وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعَظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ * قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ * الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقَدُونَ * أَوْلَئِسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَى وَهُوَ الْخَالِقُ الْعَلِيمُ" (رواه الحاكم) و قال هذا حديث صحيح على شرط الشيفيين ولم يخرجاه

Al-Aa's omo Waail (o si je eni ti kii se musulumi) wa si odo Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) pelu egungun ti o ti kefun, o si so bayi pe; ire Muhammad (ike ati ola Olohung ki o ma ba) nje Olohung yoo gbe eleyi dide bi leyin ti o ti kefun? Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si dahun wipe; " beeni Olohung yoo gbe e dide, yoo si pa iwo naa, leyin naa yoo gbe o dide, leyin naa yoo si fi o wo sinu ina jahanamah " o sope bayi ni oro Olohung so kale bayi pe: "Se omoniyan ko wa mo ni pe Awa ni A da oun lati inu omi logbologbo? Nigbanan oun wa je atako ti o han gbangba \ Atipe o se apejuwe fun wa o si gbagbe eda re, o wa so bayi pe: Tani yoo ji egungun ti o ti kefun? \ Sope: Eni ti o se eda re nigba akoko naa ni yoo ji i dide, Oun si ni Onimimo nipa gbogbo eda. \ Eniti O mu ina jade latara igi tutu fun yin, nigba naa ni eyin si nwa mfi ko ina. \ Nje Eniti O da sanma ati ile ko wa lagbara lati da iru won bi? Beeni, Oun ni O da awon eda, (oun si ni) Onimimo " Q36:78-81., (Al-Hakim).

Iru awon iforo-wero bayi ati ida-oro-pada-sini-lenu pelu ogbon ati oye pelu awon eri ti o duro to ati alaye ti ko ni iruju ninu rara, eyi ti kii fi aaye sise iyemeji sile fun awon ti o ba ni lakaye ti o pe, ti won si je eniti nwa ododo, mo nse afinrile pe esin Islam ni esin ododo, ti o si leto ki a mu ni oju ona. Eleyi si ni ilana ti o ma bori ni igbeyin. Olohung ti ola Re ga so nipa itan iforo-wero ti o waye laarin Anabi Ibraheem (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ati oba Baabil tii se Namruudu omo Kanaa'n, ti o lo bayi pe:

... " أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمَ رَبِّيُّ
الَّذِي يُحِبُّ وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أَحِبُّ وَأَمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ
الْمَشْرِقِ فَأَتَ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي النَّقْوَمَ الظَّالِمِينَ (٢٥٨) "
٢٥٨ البقرة"

" Iwo ko ha woye nipa eni ti o nba Ibraheem Jiyan nipa Oluwa re nitoripe Olohungun ti fun ni ijuba (O se ni oba), nigba ti Ibraheem sope: Oluwa mi ni o ma nseni ni emi oun ni o si ma (nfi iku) pa ni, o si sope 'emi ma nseni ni emi mo si ma npa ni'. Ibraheem sope: Dajudaju Olohungun ni O ma nmu oorun wa lati ila-oorun, nje iwo mu wa lati iwo-oorun. Bayi ni A ko idaamu ba eni ti ko gbagbo naa. Olohungun kii to awon alabosi eniyan sona " Q2:258.

4- Ninu irorun esin Islam ni abala ipepe naa tun nipe o jinna tefetefe si ilana eebu, ifi abuku kan ni, ifinise-yeye ati awon orisirisi ida-wahala sile ati ifini-sesin. Olohungun ti ola Re ga so bayi pe:

**وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا إِنَّمَا هُنَّ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ
لِلنَّاسِ عَذُّوا مِنْهُ ٥٣ الإسراء**

" So fun awon erusin Mi pe ki won maa so eyi ti o dara julo (ninu oro). Dajudaju esu yoo maa da iyapa si aarin won. Dajudaju esu je ota ti o fojuhan gbangba si omoniyen " Q17:53.

5- Ninu irorun esin Islam ni abala ipepe naa tun ni lilo ilana fifi ife, aanu, ati ike lole ninu eni ti a fe pe, eleyi ti o gba ki a lo ilana ti o ma nje ki okan fa mo oun ti a npe e si, pelu awon ti o le ti o ma bi ife sinu okan. Olohungun ti ola Re ga so bayi pe

**يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ ثُخَاجُونَ فِي إِبْرَاهِيمَ وَمَا أَنْزَلَتِ التُّورَاةُ وَالْأَنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ٦٥**

" Eyin-onitira kilo de ti e fi n jiyan nipa Ibraheem, beeni A ko so At-taoreta ati Injila kale (loju re) bikose leyin re, eyin ko wa se lakaye ni " Q3:65.

6- Ninu irorun esin Islam ni abala ipepe tun ni sisoro pelu pelepele ati jijinna si ile koko mo eni ti a npe. Olohungun ti ola Re

ga, nigba ti O ran Anabi Musa ati omo iya re Haruna (ike ati ola Olohung ki o ma ba awon mejeeji) si odo Firiaona (eni ti o pe ara re ni Olohung ti o so pe ki awon eniyan maa josin fun oun) fun ise ipepe so bayi pe:

"اَذْهَبَا إِلَى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغَىٰ * فَقُولَا لَهُ فَوْلَا لَيْنَا لَعْلَةً يَتَذَكَّرُ اَوْ يَخْشَىٰ"

" ki eyin mejeeji ba soro pelepele, o le je pe yoo ronu tabi ki o beru " Q20:44.

7- Ninu irorun esin Islam ni abala ipepe tun ni bi o se ma nfe lati je ki awon ti won kii se elesin Islam ti ajo nse iforo-weroma se afihan awon awijare ati awon eri won, bakan naa lati ma fun won ni anfaani lati salaye oun ti nbe ni odo won, ki a le jo foro-jomitoro-oro lori re. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"فَلَنْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَذَكَّرُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرْوَنِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ اِنَّمَا يُكَتَّابٌ مِنْ قَبْلٍ هَذَا اَوْ آثَارٌ مِنْ عِلْمٍ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ".

" Sope: se e ko wa ri oun ti e npe leyin Olohung bi? E fi han mi kinni won da ni ori ile, abi ikopa kankan nbe fun won ninu (dida) sanma naa ni? E mu Tira kan ti o ti saaju eyi wa, tabi aseku mimo kan ti eyin ba je olododo "Q46:4.

8- Ninu irorun esin Islam ni abala ipepe ni bi o se ma nfe ki awon ti kii se elesin Islam ti a nba foro we'ro ni afojusun kan naa pelu wa, leyti ti yoo fun wa ni anfaani ki oro wa sokan ni ibamu si ilana ti Olohung ti o wa lori ife ati inife daadaa fun ara eni, yato si ilana setie-kin-setemi. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"فَلَنْ يَأْهُلَ الْكِتَابَ تَعَلَّلُوا إِلَىٰ كَلْمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اَلَا تَعْبُدُ اَللَّهُ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضًا بَعْضًا اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلُّوْا فَقُولُوا اشْهَدُو اَنَّهُمْ بِاَنَّمَا مُسْلِمُوْنَ (٦٤)"

" Sope; eyin Oni-Tira (ti a fun ni majemu lai lai ati mojemu tuntun) e wa sibi gbolohung oro kan ti o dogba laarin wa ati laarin yin, pe ki awa ma se sin nkan miran leyin Olohung, ki awa ma si se wa orogun kan pelu Re, ki apakan wa ma se mu apakeji ni

oluwa leyin Olohung; sugbon bi eyin ba peyin da, e wipe; e jeri pe musulumi ni awa se " Q3:64.

9- Ninu irorun esin Islam ni abala ipepe naa tun ni pe o fi aaye sile fun gbogbo eni ti o ba fe darapo mo esin Islam lai ni wahala, idaamu, inira tabi ayeye kan ti agbodo se ni aaye kan lodo awon asayan eniyan kan. Eleyi ri bee nitoripe o je esin kan ti o mu asepo waye laarin erusin ati Oluwa re lai ni alagata ninu. Gbolohun ti o rorun pupo ni siso ati itumo ti eni ti o ba gbero lati di musulumi yoo so ti yoo si di elesin musulumi, gbolohun naa ni gbolohun ijeri;

(أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ)

" mo jeri pe ko si enikankan ti o leto si ijosin ayafi Olohung, atipe dajudaju Anabi Muhammad (ike ati ola Olohung ki o ma ba) je eru Olohung ati ojise Re ". Eleyi si ni kokoro wiwole sinu esin Islam, enikeni ti o ba so eleyi ni ti ododo ti bora kuro nibi gbogbo esin tabi adisokan ti o yato si esin Islam, o si ni eto si ohunkohun ti awon musulumi ba ni eto si, bakan naa ni o di eewo fun awon ti o je eewo fun awon musulumi.

10- Ninu irorun esin Islam ni abala ipepe tun ni pe, Olohung yoo se aforijin gbogbo ese ti enikeni ti o ba darapo mo esin Islam ti da siwaju ki o to di musulumi. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

”قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَتَّهِمُوا يُغْفَرُ لَهُمْ مَا قَدْ سَأَلَ“

" So fun awon alaigbagbo pe ti won ba jowo A o se aforijin awon ese won ti o ti siwaju " Q8:38.

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

**”الإِسْلَامُ يَجْبُ (أَيْ يَهْدِمُ وَيَمْحُو وَيَزْيِلُ) مَا قَبْلَهُ وَالْتَّوْبَةُ تَجْبُ مَا كَانَ قَبْلَهَا“ رواه
أَحْمَدُ وَهُوَ صَحِيفٌ**

" Esin Islam ma nse apare awon ese ti o siwaju re, bakan naa ni ironupiwada ma nse apare awon ese ti o siwaju " (Ahmad).

11- Ninu irorun esin Islam ni abala ipepe tun ni pe, enikeni ti o ba di musulumi ninu eni ti kii se elesin Islam tele yoo gba esan daadaa lori awon ise rere ti o ti se siwaju ki o to di musulumi. Hakeem omo Hizaam (Olohun ki o yonu si) so bayi pe:

"**قَلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ أَشْيَاءَ كُنْتَ تَحْتَنَّ (أَتَعْبُدُ)** بِهَا فِي الْجَاهْلِيَّةِ مِنْ صَدَقَةٍ أَوْ عَنَاقَةٍ وَصَلَةٍ رَحِمٌ فَهُنَّ فِيهَا مِنْ أَجْرٍ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "أَسْلَمْتُ عَلَى مَا سَلَّفَ مِنْ خَيْرٍ" البخاري

" mo so pe; ire Ojise Olohun (ike ati ola Olohun ki o ma ba), nje awon nkan ti mo fi ma nse ijosin nigba aimokan gegebi itore aanu, bibokun lorun eru, ati mimo da molebi po, se mo wa ni esan lori re bi? Ojise Olohun (ike ati ola Olohun ki o ma ba) si da lohun wipe; o gba Islam lori daadaa ti o ti siwaju ni " (Al Bukhari).

12- Ninu irorun esin Islam ni abala ipepe tun ni pe, enikeni ti o ba di musulumi ninu awon ti kii se elesin Isam tele (awon Oni-Tira) yoo gba esan re ni ilopo meji latara ini igbagbo won si Ojise won ati ini igbagbo won si Anabi Muhammad (ike ati ola Olohun ki o ma ba). Olohun ti ola Re ga so bayi pe:

"**الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مَنْ قَبْلَهُ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ (٥٢)** وَإِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا أَنَا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ (٥٣) أُولَئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُمْ مَرْتَبَتِينَ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرُغُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةُ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ (٥٤)

" Awon eni ti A fun ni Tira siwaju re, won ni igbagbo ododo si i \\ Atipe nigba ti A ba ke fun won won ma nsope; Awa ni igbagbo si i. dajudaju ododo ni lati odo Oluwa wa, dajudaju awa ti je eni ti o ju-owo-ju-ese sile fun Olohun siwaju re \\ Awon wonyi ni A o fun ni easn won ni eemeji, nitori ifarada won, atipe won nfi (iwa) rere ti buburu seyin, atipe won nna ninu oun ti A fun won " Q28:52-54.

IRORUN ESIN ISLAM NI ABALA IBASEPO PELU ENI TI KI I SE MUSULUMI

Oro wa pelu awon ti kii se elesin Islam lori irorun esin Islam yoo bere pelu oro olukeko esin Islam ti kii se musulumi kan ti oruko re nje Louis Young, lati le je abawole sinu oro lori awon apakan irorun ati irora esin Islam pelu awon ti kii see elesin Islam. O so bayi pe:

"Dajudaju awon oun ti o po repete ni ile Geribu (Oyinbo) ni lati ko ninu awon olaju esin Islam, okan ninu re si ni ' iwoye larubawa lori idekun ati irora "

1- Ninu irorun esin Islam pelu awon ti kii se elesin Islam ni pe, o se ni eto lati ba won se asepo ninu gbogbo asepo ti o je mo owo, gegebi tita ati rira, jijo da owo papo, ati gbogbo iran owo-sise ni ibamu si ilana ofin esin Islam, eyi ti yoo jinna si ifarani ara-eni, ti yoo si so iwo onikaluku pelu iyonyu ati ini imo si oun ti a fe ta tabi ra ni ibamu si awon mojemu re. Aisha (Olohung ki o yonu si) gba wa pe:

"أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرَى طَعَامًا مِّنْ يَهُودِيٍّ إِلَى أَجْلٍ فَرَهَنَةً دِرْعَةً"
البخاري

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ra ounje lowo arakunrin elesin yehudi kan ni awin, o si fi aso ogun re dogo si ni odo " (Al Bukhari).

Esin Islam ko se nkankan ni eewo ninu ajosepo yi ayafi oun ti o ba mu inira, abosi gegebi jije ele (riba), ati tete tita dani, awon eleyi je eewo fun musulumi ati eni ti kii se musulumi. Olohung ti ola Re ga so bayi pe

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَّا أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ" آل عمران ۱۳۰

" Eycin onigbagbo ododo, e ma se je ele (riba), adipele lori adipele. Ki e si beru Olohung ki e le ba se orire " Q3:130.

Olohung ti ola Re ga tun so bayi pe:

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَرْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٩٠) إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقَعَ بِيَنْكُمُ الْعَذَابُ وَالْبُعْضَاءُ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدُّكُمْ عَنِ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهُنَّ أُنْثَمٌ مُنْتَهُونَ (٩١)"

"Eyin onigbagbo ododo, dajudaju oti ati tete-tita ati orisa-bibo ati fifi ofa pin nkan, egbin ni ninu ise esu, nitorinaa e jinna si, ki e le ba se orire \\ Esu nfe lati da ota ati ikorira sile laarin yin, nipa oti ati tete-tita, ati ki o le ko di yin lona kuro nibi iranti Olohung ati kuro nibi irun kiki, nje e o ha siwo bi? " Q5:90-91.

2- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se musulumi naa tun ni pe, o se kiki irun ni eto ni awon ile ijosin won. Won gba wa pe Abu Musa ki irun ninu soosi Damasikosi ti won npe ni Soosi Nahya. (Musonaf Ibn Abi Shaybah). Bi o tile jepe won korira ki a se be nigba ti awon aworan ati ere ba wa ni inu soosi ti a ko si ri ibomiran.

3- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se musulumi naa tun ni pe, o se ki won wo inu masalasi ni eto fun won fun awon idi pataki tabi fun anfaani kan ayafi masalasi ilu Makkah. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) je eni ti o ma ngba alejo awon iko orisirisi ninu awon ti won kii se elesin Islam si inu masalasi re ni ilu Modinah, ti kii si kofun won lati wo inu re. Koda Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) tun de Thumamah omo Aathaal (Olohung ki o yonu si) mole si inu masalasi ilu Modinah siwaju ki o to di musulumi.

4- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, o se ima be alaisan won wo ni eto, ki a si se adua fun won pe ki Olohung se alafia fun won. Anas omo Malik (Olohung ki o yonu si) sope:

"كَانَ عَلَامًا يَهُودِيًّا يَخْدُمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَرِضَ فَاتَّاهَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعُودَةٍ فَقَعَدَ عِنْدَ رَأْسِهِ فَقَالَ لَهُ: 'أَسْئِمُ' فَنَظَرَ إِلَيْهِ وَهُوَ عِنْدَهُ فَقَالَ لَهُ:

أطعْ أبا القاسم صلَى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ يَقُولُ: "الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْقَدَهُ مِنَ النَّارِ" البخاري.

" odomokunrin yehuudi kan nbe ti o ma nba Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) se awon ise ile, nigba ti o nse aisan, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) be e wo, o joko sibi ori re o si so bayi pe: gba Islam (di elesin Islam) " omo yi wo oju baba re ti nbe ni odo re, baba re si so fun pe: se oun ti baba Qaasim (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ni ki o se. Bayi ni omo yi di musulumi. Nigba ti Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) jade ni odo re o si bere si ni so pe: ope ni fun Olohung ti o yo kuro ninu ina " (Al Bukhari).

5- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, o se iba won kedun ni eto nigba ti eniyan ba pa ipo da. Abu Hurayra (Olohung ki o yonu si) gba wa pe Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

استأذنت ربِّي أن استغفر لامي فلم يؤذن لي واستأذنته أن أزور قبرها فاذن لي
مسلم

" mo toro iyonda ni odo Oluwa mi lati toro aforijin fun iya mi, sugbon ko yonda fun mi, mo toro ki O yonda fun mi lati be saare re wo, O si yonda fun mi " (Muslim).

6- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elsin Islam tun ni pe o se leto ki a se itore-aanu ati ki a fun won ni ebun nigba ti won ko ba gbogun ti wa. Won pa eran ewure fun awon ara ile Abdullah omo Umar ni ojo kan, nigba ti o de o beere wipe: nje e ti fun Yehuudi ti se alabagbe wa nibe bi? Mo gbo ti Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

ما زال جبريل يوصيني بالجار حتى ظنت أنه سيورثه "مُتَفَقٌ عَلَيْهِ"

" Jubreel ko-ye ko- gbo ni eni ti nso asotele fun mi nipa alabagbe mi titi ti mo fi ro pe yoo pin ninu ogun re (alabagbe re) " (Al Bukari ati Muslim).

Nibi ti oro alabagbe ni agbara de, esin islam se ni eto ki a fun alabagbe eni, ti o wa ninu awon ti a fe jere okan won, ni zakat eyi ti o je eto awon alaini ninu musulumi, nigba ti anfaani ba wa fun awon musulumi nibi fifun won (alabagbe ti kii se musulumi) ni zakat naa, tabi yoo je okunfa wiwo inu esin Islam won tabi yoo je ki won le daabo tabi gbarata fun esin Islam. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤْلَفَةُ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرَّقَابِ
وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (٦٠) التوبية
٦٠

" Ore (zakat) wa fun awon talika ati awon alaini ati awon ti nsise re ati awon ti a nfa okan won mora (sinu Islam) ati fun irapada awon eru ati awon ti o je gbese ati si oju ona ti Olohung ati omo oju-onu, oranyan ni lati odo Olohung, Olohung ni Olumo Ojogbon " Q9:60.

Umar omo Abdul Azeez sope: o de etigbo mi pe Umar omo Khattab ri arakunrin kan ti kii se elesin Islam sugbon ti o ngbe ni ilu musulumi ti o ntoro kaakiri ile awon musulumi, Umar si so pe: a ko se deedee pelu re, won gba owo-ori lowo re nigba ti o wa ni odo sugbon won wa pa o ti ni asiko yi! bayi ni Umar pase ki won pese ounje fun un lati ile owo musulumi "(Al-kashfu wa Al-bayaan).

7- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam naa tun ni pe, o se dida okun ibi po laarin musulumi ati awon ti kii se musulumi ninu molebi re ni eto.

فَعِنْ أَسْمَاءَ بْنَتِ أَبِي بَكْرٍ رضيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ قَدِمْتُ عَلَيَّ أُمِّي وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فِي
عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَفْتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَلْتُ
إِنَّ أُمِّي قَدِمْتُ وَهِيَ رَاغِبَةٌ أَفَأَصِلُّ أُمِّي قَالَ نَعَمْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَخْرَى يُرَدِّدُ
الْبَخْرَى

Asmau omo Abu Bakri (Olohung ki o yonu si awon mejeeji) so pe: iya mi wa si odo mi, ti o si jepe osebo ni ni asiko Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba), mo wa bi Ojise Olohung

(ike ati ola Olohung ki o ma ba) leere bayi pe: dajudaju iya mi wa si odo mi fun nkan kan, se ki n da ibi re po (se daadaa si)? o si dahun wipe; beeni, da ibi iya re po (se daadaa si)" (Al Bukhari).

8- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, o se ounje jije ninu awon oun elo won (abo, ife abbl) ni eto niwon igba ti won ko ba lo fun oun eewo gegebi elede ati oti mimu, bakan naa o tun se aso won ni wiwo ni eto niwonba igba ti won ko ba se latara awon eewo gegebi ife ti won se latara wura (goolu) tabi fadaka tabi awo elede tabi aja.

Awon nkan wonyi je eewo ti ko letu fun lilo koda ki o jepe musulumi ni o ni won. Abu tha'labah Al-khushaniy so bayi pe:

يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا بِأَرْضِ قَوْمٍ أَهْلَ كِتَابٍ أَفَنَأْكِلُ فِي آئِيَتِهِمْ؟ قَالَ: "إِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَهَا فَلَا تَأْكُلُوا فِيهَا، وَإِنْ لَمْ تَجِدُوهَا فَاغْسِلُوهَا وَكُلُّوا فِيهَا" رَوَاهُ الْبَخْرَى.

" iwo Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba), inu ilu awon ijo Oni-Tira ni awa wa, se a le je ounje ninu abo won bi? O si dahun wipe: ti e ba ri omiran e ma se fi jeun, sugbon ti e ko ba ri omiran e foonu ki e wa fi jeun " (Al Bukhari).

9- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, o se ni eto lati fe ninu awon obinrin Oni-Tira gegebi o se se ounje won jije ni eto, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"الْيَوْمَ أَحَلَّ لَكُمُ الطَّيَّبَاتُ وَطَعَامُ الدِّينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَلَّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حَلَّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ عَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَحْدَانٍ" المائدة ٥

" Loni yi A se ni eto fun yin gbogbo oun ti o dara. Ati ounje awon eni ti A fun ni Tira ni A se letu fun yin A si se ounje ti yin naa ni eto fun won. Ati awon obinrin omoluwabi ninu awon onigbagbo ododo ati awon obinrin omoluwabi ninu awon ti A ti fun ni Tira siwaju yin, nigba ti e ba ti fun won ni owo-ife won, ni ti fife ni iyawo ti kii se ti pansaga tabi mimu (won) ni ale " Q5:5.

10- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, ise afirinle igbeyawo eni ti o ba se igbeyawo siwaju ki o to di musulumi, ni ibamu si isesi Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) pelu gbogbo eni ti o gba Islam ninu awon eni ti won kii se musulumi tele. Gaylaanomo Salamah At-thaqafiy di musulumi ti o si je pe obinrin mewa ni o je iyawo re ni ojo naa, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) wa so fun pe:

١٨٨٥ "اختَرْ مِنْهُنَ أَرْبَعًا" التَّرمِذِيُّ وَحَسْنَهُ الْأَلْبَانِيُّ فِي الْإِرْوَاعِ :

" se esa merin pere ninu won " (At tirmidhi).

11- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, o se jije eran ti awon Oni-Tira nikan ba pa (du) ni eto nigba ti won ba daruko Olohung si. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكُرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ ."

" Atipe e ko gbodo je ninu oun (eran) ti won ko daruko Olohung le lori, nitoripe dajudaju o je ibaje " Q6:121.

12- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, o se ni eto ki a daabo bo won ki a si fi won lokan bale, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأْجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلَغْهُ مَأْمَنَةً
(التوبه:٦)

" Ti enikan ninu awon ti o da nkan po mo Olohung ba wa abo re, ki o daabo bo o titi ti yoo fi ma gbo oro Olohung, leyin naa ki o si mu de aaye ifayabale re " Q9:6.

13- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, enikeni ti o ba se ibaje (pa eniyan) ninu won si iha odo musulumi, ti o si la ki won lo ofin ipaniyan le lori ninu ilu awon musulumi lo, won yoo fun awon ti won pa eniyan won ni anfaani lati sesa ninu awon nkan meta; ki won se

amojukuro fun, tabi ki won gba owo- emi lowo re, tabi ki won lo ofin ipaniyan le lori. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأَذْنَ بِالْأَذْنِ وَالسَّنَنُ بِالسَّنَنِ وَالْجُرُوحُ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارٌ لَهُ " المائدة ٤٥.

" Awa ti se ni ofin ninu re fun won pe ti emi kan ba pa emi kan ki won pa a dipo re, atipe ti enikan ba fo elomiran loju, ki won fo tire naa, atipe ti enikan ba re elomiran ni imu, ki won re tire naa, atipe ti enikan ba gee elomiran leti, ki won ge tire naa, atipe ti enikan ba yo ehin elomiran, ki won yo tire naa, ati sisa ogbe pelu bakan naa ni gbigba esan. Enikeni ti ko ba gba esan yoo je itaran fun un " Q5:45.

14- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, o se ni oun aito ki awon musulumi maa fi enu ete, iyepere, ati abuku kan esin won. Olohung ti ola Re ga so bayi pe

" وَلَا تَسْبِّحُوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسْبُّوا اللَّهَ عَذْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ "

" E ma se ma bu awon oun ti won npe leyin Olohung nitori ki won ma bu Olohung ni ti abosi pelu aimokan " Q6:108.

15- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, o se pipe adehun tita-rra pelu won ni oranyan, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعَهْدِ " المائدة: ١

" Eyin onigbagbo ododo, e ma pe awon adehun " Q5:1.

Bakan naa ni o tun se pipe adehun ati ileri fun won ni oranyan, ti osi se yiye adehun ni eewo, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولاً "

" E ma pe awon ileri, dajudaju ileri je oun ti A beere nipa re " Q17:34.

16- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, o se dukia won, emi won ati omoluwabi (iyi) won ni oun owo (aponle). Eewo lo je ki a se abosi si won tabi ki a gboju ota si won pelu didin awon eto won ku tabi ki a ba won lo ni ona ti ko dara. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرُجُوكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ
وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُفْسِطِينَ (٨)"

" Olohung ko ko fun yin nipa awon eniti won ko ba yin jagun nipa esin ti won ko si le yin jade kuro ninu ile yin, pe ki e mase oo fun won ati ise deedee si won. Dajudaju Olohung feran awon oluse deedee " Q60:8. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so pe:

" أَلَا مَنْ ظَلَمَ مَعَاهِدًا أَوْ انتَقَصَهَا كُلَّهُ فَوْقَ طَاقَتِهِ أَوْ أَخْذَ مِنْهُ شَيْئًا بِغَيْرِ طَبِيبِ نَفْسٍ
فَأُنَّ حَجِّيْجَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ " صَحَّهَ الْأَلبَانِيُّ فِي الصَّحِيحَةِ: ٤٥

" E teti yin, enikeni ti o ba se abosi si eni ti a ba ni adehun alaafia, tabi o fi abuku kan-an, tabi o yan-an ni ise ti agbara re ko ka, tabi o gba dukia re pelu ai dunnu re, emi ni maa gba ejo ro fun ni ojo ajinde " (As-silsilatu As-saheehah). Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) tun so pe:

" مَنْ قَتَلَ مَعَاهِدًا لَمْ يَرُحْ رَاحَةً الْجَنَّةَ وَإِنَّ رِيحَهَا تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ أَرْبَعِينَ عَامًا"
الْبَخْرَى (حَجِّيْجَهُ: مِنَ الْمَحَاجَةِ: الْمَغَالِبَةُ وَإِظْهَارُ الْحَجَّةِ).

" Enikeni ti o ba pa eni ti a ba ni adehun alafia, ko ni gbo oorun ogba idera (Al-jannah), ti o si jepe oorun re yoo ma je gbigbo lati oun ti o to irin ajo ogoji odun " (Al Bukhari).

17- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, o se ni ojuse ijoba ilu musulumi lati pese eto igbaye-gbadun fun awon ti kii se elesin Islam ti won ngbe ni inu ilu ti nlo eto ijoba ti ilana esin Islam. Eleyi je isesi Arole eleekeji leyin Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) Umar omo Khattab (Olohung ki o yonu si), nigba ti o ri baba arugbo kan ti o je yehuudi ti ntoro itore-aanu lowo awon eniyan. Nigba ti o

beere nipa baba arugbo yi o ri pe okan ninu awon ti ma san owo-ori ni, ni o ba so bayi pe:

ما أنت بالجذة منك في شبابك وضياعك في كبرك فأخذ بيده إلى بيته وأعطاه ما وجد من الطعام واللباس، ثم أرسل إلى خازن بيت المال يقول له: انظر إلى هذا وأمثاله فأعطيتهم ما يكفيهم وعيالهم من بيت مال المسلمين فإن الله سبحانه يقول: "إنما الصدقات للفقراء والمساكين" والقراء هم المسلمون والمساكين هم أهل الكتاب

" a ko se deedee pelu re, nigba ti o je pe a gba owo-ori lowo re nigba ti o wa ni odo sugbon a wa pa o ti nigba ti o darugbo. Bayi ni o mu baba yi lo si ile re ti o si fun ni ounje ati aso. Leyin naa ni o tun ranse si alamojuto ile-owo musulumi ti o si so fun un pe: wo iru baba arugbo yi ati awon ti o ba joo, ri pe o nfun won ni oun ti yoo to won ati awon ara ile won ninu ile-owo musulumi, nitoripe Olohung ti O mo ganga so bayi pe: " Ore (zakat) wa fun awon talika ati awon alaini " awon talika awon ni awon musulumi, nigba ti awon alaini je awon Oni-Tira "

18- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam tun ni pe, o pa awon musulumi lase pe ki won se amojukuro fun awon ti o ba gboju ota ninu awon ti kii se elesin Islam nigba ti owo ba te won, lati le fi aau esin Islam han ati lati fa okan mora, bakan naa lati je ki won mo pe esin ike ati ife ni esin Islam ti o si jinna si ile koko ati ifiya jeni nigba ti o ba ri anfaani lati se bee. Olohung ti ola Re ga so fun Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) bayi pe:

" فِيمَا نَقْضُهُمْ مِّيثَاقُهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحرِّفُونَ الْكَلْمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًا مَا ذَكَرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطْلُعُ عَلَىٰ خَانِثَةٍ مِّنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَاغْفُ عَنْهُمْ وَاصْنُحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ (١٣) " المائدة

" Sugbon nitori yiye ti won ye mojem Awa se ibi le won Awa si je ki okan won le. Won si nyi awon oro (Olohung) pada kuro ni awon aaye won, won si ko apakan sile ninu oun ti A ran won leti re. Iwo ko ni ye ri iwa ibaje lati odo won ayafi die ninu won,

nitori naa se amojukuro fun won ki o si se aforijin. Dajudaju Olohung feran awon ti nse rere " Q5:13.

Olohung ti ola Re ga tun so bayi pe:

" وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِّنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عَنْدِ أَنفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَأَغْفِلُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأُمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (١٠٩) "البقرة ١٠٩

" Opolopo awon Oni-Tira ni won nfe lati da yin pada si ipo aigbagbo lehin igbagbo yin, ni ti egan lati odo won lehin igba ti otito ti han si won, nitori naa se aforijin fun won ki o si gunri kuro ni odo won titi ti Olohung yoo fi mu ase Re wa, dajudaju Olohung ni agbara lori gbogbo nkan " Q2:109. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ " الجاثية ١٤

" So fun awon onigbagbo ododo wipe ki won mojukuro fun awon ti ko beru awon ojo Olohung, ki O le san esan fun awon eniyan kan nibamu si oun ti won se " Q45:14.

19- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se elesin Islam naa tun ni pe, o se ilana pipe won si oju ona esin ni eyi ti o dara, o si fi aaye sile fun irrankan daadaa lori won ati mimo ran won leti aforijin Olohung ti o nbe fun won, ti a ko si gbodo jakan kuro nibi ike Olohung ati aforijin Re fun won. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَتَهَوَّا يُغَفِّرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنُّتُ الْأَوَّلِينَ " الأنفال ٣٨

" So fun awon alaigbagbo pe ti won ba siwo, A o darijin won nipa oun ti won ti se rekoja, ti won ba si pada, dajudaju apere oun ti o ba awon ara isiwaju ti rekoja " Q8:38.

20- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo pelu awon ti kii se musulumi tun ni pe, o se inife daradara fun awon eniyan ni ami

igbagbo ododo, eleyi si ri bee nitoripe esin Islam je esin alafia ati ife. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

" يَا أَبَا هُرَيْرَةَ كُنْ وَرِعًا تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسَ وَكُنْ فَقِيرًا تَكُنْ أَشْكَرَ النَّاسَ وَأَحَبَّ لِلنَّاسِ
مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُؤْمِنًا وَأَحْسِنْ حِوَارًا مِنْ جَاْوِرَكَ تَكُنْ مُسْلِمًا وَأَقِلَّ الضَّحَّاكَ فَإِنْ
كَثُرَةَ الضَّحَّاكَ ثُمِيتُ الْقُلُوبَ" (صحيح الجامع) . ٤٥٨٠ .

" ire Abu Hurayra, je alasaje eniyan ki o le ba je olujosin ti o gaju ninu awon eniyan. Je onitelorun eniyan, ki o le je oludupe (eniti o mo ooore) julo ninu awon eniyan. Je eni ti yoo ma fe fun awon eniyan oun ti o fe fun emi ara re, ki o le je onigbagbo ododo. Ma se daadaa si awon alabagbe re, ki o le je olugbafa (musulumi) ni ododo. Je ki erin re mo niba, nitoripe opo erin ma npa emi ni " (At-tirmidhi).

IRORUN ESIN ISLAM NI ABALA IJOSIN

Dajudaju gbogbo ijosin ti o wa ninu esin Islam, yala eyi ti o je oranyan ni tabi eyi ti o je asegbore, ni o duro lori ipile irorun ati irora ni ibamu si oun ti Olo hun sa lesa fun esin Islam. Eleyi ri bee lati le je ki enikookan ninu awon musulumi ni ikapani lati se ijosin ni ona ti yoo gba ma ri adun ijosin naa, ti yoo si fi ni anfaani lati pe Olo hun pelu ifokanbale ati idunnu ti yoo ri lori ima se ijosin fun Olo hun. Olo hun ti ola Re ga so bayi pe

**"الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُ الْأُفُوْبُ (٢٨) " الرعد
٢٨**

" Awon ti won gbagbo ti okan won si bale si iranti Olo hun, teti ki o gbo, pelu iranti Olo hun ni awon okan fi nbale "Q13:28.

Awon ijosin wonyi ko ju agbara omoniyan lo, Ojise Olo hun (ike ati ola Olo hun ki o ma ba) so bayi pe:

« عَلَيْكُم بِمَا تَطْبِقُونَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ حَتَّى تَمْلَوْا » البخاري

" o dow o yin pelu pe ki e se oun ti e ni agbara re, nitoripe dajudaju ko ni su Olo hun titi ti yoo fi su yin " (Al Bukhari).

-- Ninu irorun esin Islam ni wipe gbogbo awon ase ati awon ijosin ti o fi lele ni o wa ni ibamu si adamo ati ikapani omoniyan eyi ti ko si ju agbara won lo, ti ko si tako adamo won. Esin Islam ko fi aaye sile fun musulumi lati se ju agbara re lo, koda bi o se ninu ijosin. Anas (Olo hun ki o yonu si) sope:

**"أَنَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى شِيخًا يَتَهَادِي بَيْنَ ابْنَيْهِ فَقَالَ: "مَا بَالَ هَذَا؟؟".
قَالُوا: نَذْرٌ أَنْ يَمْشِي فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ اللَّهَ عَنِ تَعْذِيبِ هَذَا نَفْسَهُ لَغَيْرِهِ".
وَأَمْرَهُ أَنْ يَرْكِبَ رَوَاهُ الْبَخَارِيَّ.**

" Ojise Olo hun (ike ati ola Olo hun ki o ma ba) ri baba arugbo kan ti o nrin tage-tage ni aarin awon omo re meji, ni eni ti o fara ti awon mejeeji, o si beere bayi pe: ki lo se e? won si dahun wipe; o se ileri (fun Olo hun) pe oun yoo rin, Ojise Olo hun (ike ati ola Olo hun ki o ma ba) si dahun wipe: Olo hun roro tayo

ifiyaje ti eleyi nse fun emi ara re lo ". O si pa a lase pe ki o gun nkan igun. (Al Bukhari).

-- Ninu irorun esin Islam ni abala ijosin ni pe Olohun ti O mo toni-toni ti ola Re si ga, yoo ma se akosile esan ise rere sile fun musulumi ni awon asiko ti ko ni anfaani lati se awon ise rere ti o ma nse tele, gege bi asiko ti o nse aisan tabi ti o ba rin irinajo. Ojise Olohun (ike ati ola Olohun ki o ma ba) so bayi pe:

"إِذَا مَرَضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ كُتِّبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيمًا صَحِيحًا" "البخاري"

" nigba ti olujosin fun Olohun ba nse aisan tabi se irinajo, won yoo maa ko (esan daadaa) sile fun gegebi igba ti o wa nile ti o si ni alaafia " (Al Bukhari).

Esin Islam se irorun pupo ni abala ijosin debi wipe o se awon ede orisirisi ti musulumi le gba esan ni odo Olohun lori re, Ojise Olohun (ike ati ola Olohun ki o ma ba) so bayi pe:

"إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِنْ تَؤْتَى رِحْصَةً كَمَا يُحِبُّ إِنْ تُؤْتَى عِزَائِمَةً"

" Olohun feran ki a se awon oun ti O se ede (fun wa) lori re, gege bi O se feran ki a se awon oun ti O se ni oranyan " (At-tirmidhi).

-- Ninu irorun esin Islam ni abala ijosin tun ni pe, gbogbo awon ase, ijosin tabi origun ni o ma ndinku tabi ki won gbe kuro patapata nigba ti eniyan ba wa ni awon ipo kan:

1 – Irorun Esin Islam ni Abala Imora

Imora je oranyan fun opolopo awon ise ijosin ninu esin Islam. Ti o si jepe omi je oun pataki ti musulumi ni bukata si lati fi se imora, yala fun awon irun wakati marun ojumo ni tabi fun awon irun akigbore (nafila) miran, tabi lati fi we iwe jenaba tabi awon iwe miran ti esin fi lele, gegebi iwe ojo Jimoh tabi iwe awon ojo odun ileya ati itunu awe. Inira ti o le waye latara ai ri omi le ko musulumi sinu wahala ti o si le se okunfa ki okan kole nibi ijosin ki a ma tii so imora funra re. Ninu awon apere irorun esin Islam ni abala imora:

1- Ninu irorun esin Islam ni abala imora ni pe, o gba pe omi je oun ti o mo ni ipile re, niwonba igba ti awo, oorun tabi itowo re ko ba ti yi pada, lati ma je ki erusin Olohung ko sinu inira tabi ifun-pinpins. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

"إِنَّ الْمَاءَ لَا يَنْجُسُهُ شَيْءٌ"

"Dajudaju omi je oun ti o mo, ti ko si oun ti o le ko egbin ba" (ayafi oun ti o bayi awo, oorun tabi itowo re pada)

2- Ninu irorun esin Islam ni abala imora ni pe o se amuku eranko ti ko legbin (ti o mo) ni oun ti o mo ti o si leto ki a mu fun muslimumi tabi lati fi se imora. Kabshah omo Ka'b omo Maalik ti o je iyawo omo Abi Qatadah sope Abu Qatadah wole wa ba oun ni ojo kan, oun si bu omi fun un lati fi se aluwala, ologbo kan si wa lati mu ninu omi naa, bayi ni o te igba omi si odo re ti o si fi mu ninu re. Kabsha wa so bayi pe: o ri mi pe mo n wo oun, o wa so bayi pe: o ya o lenu ire omo mi? mo si dahun wipe beeni. O wa so bayi pe: dajudaju Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"إِنَّهَا لَيْسَ بِنَجْسٍ إِنَّهُمَا مِنَ الطَّوَافِينَ عَلَيْكُمْ وَالظَّوَافِاتِ" صحيح أبي داود

"won ki i se egbin, sugbon won je alabagbe yin lako ati labo" (Abu Dawud).

3- Ninu irorun esin Islam ni abala imora ni pe, nigba ti ko ba si omi tabi eniyan ko agara lati lo omi latara aisi omi tabi aisan tabi oju-ogbe ti ko rorun lati bu omi si, tabi ipaya otutu tabi nigba ti omi ti o wa ko ju oun ti a le mu lo, tabi awon nkan miran ti o le so sise aluwala oni yerupe di eto. Sise aluwala oni yerupe ni eto je sise ede ati irorun lati odo Olohung ti o si je pasiparo fun lilo omi. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامْسَتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجْدُوا مَاءً فَتَمْسَحُوا صَعِيدًا طَيْبًا فَمَسَحُوكُمْ بِرُجُوهُكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكُنْ يُرِيدُ لِيُطْهِرَكُمْ وَلَيُتَمَّ نِعْمَةُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ"

" Ti eyin ba je alaisan tabi e wa lori irin ajo tabi okan ninu yin de lati ibi igbe tabi e sunmo awon obinrin ti e ko si ri omi, nigbanan e se aluwala oni yerupe ti o mo, e fi pa awon oju yin ati awon owo yin ninu re. Olohung ko lati se inira fun yin ninu esin. Sugbon Olohung fe lati fo yin mo ati ki o le se asepe idera Re fun yin ki e le ma dupe " Q5:6.

4- Ninu awon irorun esin Islam ni abala imora tun ni pe, o se pipa bata alamutan (pelu mojem), lawani ati awon oun ti a fi bo oju ogbe tabi egbo ni eto lai ni yo tabi bo won kuro. Ki musulumi ma ba kan inira latara bibo awon nkan wonyi pataki julo ni asiko otutu. Ja'far omo A'mru omo Umayyah Ad-Damriyyi (Olohung ki o yonu si) gba wa lati odo baba re pe oun ri Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba):

"توضیح مسح خفیہ و علی عمامۃ " مسلم وابو داود

" ti o se aluwala ti o si fowo pa bata alamutan ati lawani re " (Muslim ati Abu Dawud).

Esin islam ko fi ojuure wo ifunlemo, ile-koko ati aise ede fun awon eniyan ninu esin, Jaabir (Olohung ki o yonu si) so bayi pe:

"خَرَجْنَا فِي سَفَرٍ فَأَصَابَ رَجُلًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ حَجَرًّا فِي رَأْسِهِ ثُمَّ احْتَلَمَ فَسَأَلَ أَصْحَابَهُ فَقَالُوا: هَلْ تَحْدُونَ لِي رُحْصَةً فِي التَّيْمِ؟، قَالُوا: مَا نَحْدُنَا لَكُ رُحْصَةً وَأَنْتَ تَعْذِيرُ عَلَى الْمَاءِ!! فَأَغْتَسَلَ فَمَاتَ فَلَمَا قَدِمْنَا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَ بِذَلِكَ فَقَالَ: قَتْلُهُ قَتْلُهُمُ اللَّهُ أَلَا سَأَلُوا إِذَا لَمْ يَعْلَمُوا فَإِنَّمَا شَفَاعَ الْعُيُّ السُّؤَالُ إِنَّمَا كَانَ يُكْفِيهِ أَنْ يَتَيَّمَ وَيَعْصِرَ أَوْ يَعْصِبَ عَلَى جُرْحِهِ حَرْفَةً ثُمَّ يَمْسَحَ عَلَيْهَا وَيَغْسِلَ سَائِرَ جَسَدَهِ" رواه أبو داود وهو في صحيح الجامع: ٤٣٦٣

" a se irin ajo lo, okuta kan si rebo lu arakunrin kan ninu wa, o si da ogbe si ori re. O sun o si la ala pe oun ba obinrin ni asepo loju orun, o si se ibeere lodo awon eniyan ti won wa pelu re pe se oun ni eto lati se aluwala oni yerupe? Won si da lohung pe rara ko ni eto!!! bayi ni o fi omi we ti o si jade laye. Nigba ti a de odo Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) a fun labo oun ti o sele, o si dahun wipe " awon ni won seku pa a, Olohung yoo si fi iya re je

won, kilode ti won ko beere nigba ti won ko nimo nipa re, nigba ti o si je pe ibeere ni oogun aimokan, o ti to fun ki o kan se aluwala oni yerupe ki o si fi ekisa we oju ogbe re leyin naa ki o si fi owo paa, ki o si we awon orike-rike ara ti o ku " (Abu Dawud ati At-tirmidhi).

5- Ninu irorun esin Islam ni abala imora ni pe, o se ile ni oun ti o mo ni ipile re, ki musulumi le ni anfaani lati se ijosin re ni eyikeyi aaye ti o ba fe (ayafi ni saare (ite oku) tabi ile iwe) niwonba igba ti egbin ko ba fojuhan ni aaye naa. Esin Islam ko se irun kiki ni eto ni awon aaye adayanri nikan gegebi ile ijosin, ki musulumi ma ba ko sinu inira ati wahala ni asiko ti o ba fe se ijosin. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

"وَجَعَلْتُ لِي الْأَرْضَ طَيِّبَةً طَهُورًا وَمَسْجِدًا فَإِنَّمَا رَجُلٌ أَذْرَكَهُ اللَّهُ صَلَّى حَيْثُ كَانَ "مُتفَقٌ عَلَيْهِ

" won (Olohung) se ile fun mi ni oun ti o dara ti o mo ti o si je aaye ijosin, eyikeyi (omo ijo mi) ti irun ba to ba ni eyikeyi aaye ni o ni eto lati ki irun ni aaye naa " (Al Bukari ati Muslim).

6- Ninu irorun esin Islam ni abala imora tun ni pe, mimu egbin kuro lori ile nigba ti egbin ba wa nibe, ti ko si mu wahala tabi inira dani rara. Apejuwe eleyi ni oro arakunrin larubawa oko kan ti o to sinu mosalasi Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ti awon eniyan si fe fiya jee, sugbon Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so fun won pe:

"دَعْوَةُ (اتركوه) وَهُرِيقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجْلًا مِنْ مَاءٍ أَوْ ذُنُوبًا مِنْ مَاءٍ فَإِنَّمَا بُعْثَمُ مُيَسِّرِينَ وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ" البخاري

" e fi sile, ki e si da odiwon ifami kekere omi kan tabi ninla si ito re, nitoripe won (Olohung) gbeyin dide ni oluse idera (fun awon eniyan), won ko si gbeyin dide ni olufi- inira kan won on " (Al Bukhari).

7- Ninu irorun esin Islam ni abala imora tun ni pe, o se ito, igbe ati eje (niwonba igba ti kii ba se eje ti nsan tabi ti o po) awon

eran ti jije won je eto, ni oun ti o mo ti ko si le ko egbin ba aso tabi aaye ti o ba da si ayafi ile rakunmi nikansoso. Jaabir omo samra (Olohung ki o yonu si) sope:

"أَنْ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَوْضَأُ مِنْ لَحْوِ الْقَمِ؟ قَالَ: "إِنْ شِئْتَ فَتَوَضَّأْ وَإِنْ شِئْتَ فَلَا تَوَضَّأْ" قَالَ: أَتَوْضَأُ مِنْ لَحْوِ الْأَبْلِ؟ قَالَ: "نَعَمْ فَتَوَضَّأْ مِنْ لَحْوِ الْأَبْلِ" قَالَ: أَصَلِّ فِي مَرَابِضِ الْقَمِ؟ قَالَ: "نَعَمْ" قَالَ: أَصَلِّ فِي مَبَارِكِ الْأَبْلِ؟ قَالَ: "لَا" مُسْلِمٌ

"arakunrin kan bi Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) wipe se o ye ki oun se aluwala ti oun ba je eran agutan? Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si dahun wipe: ti o ba fe se aluwala ti o ba si fe ma se aluwala. O tun beere wipe: se o ye kin se aluwala ti mo ba je eran rakunmi? O si tun da lohun wipe: beeni, se aluwala ti o ba je eran rakunmi. O tun beere wipe: se mo le ki irun ni ile agutan? O dahun wipe: beeni. O tun beere wipe: se mo le ki irun ni ile rakunmi? O si dahun wipe: rara " (Muslim).

2 – Irorun Esin Islam ni Abala Irun Kiki

Ninu pataki irun kiki ni pe o je asopo laarin erusin ati Oluwa re. Musulumi yoo pa sofo pelu Oluwa re lori irun, ti yoo si ma pe E ni ohun jeje pelu idirebe si odo Re. Ni gbogbo igba ti musulumi ba ti nteri sinu igbadun aye ti imole igbagbo si njo ajoreyin ninu igbaya re ni oluperun yoo ma pepe fun irun, bayi ni imole igbagbo yoo si tun bere si ni jo geregere ninu igbaya re lakotun, ti yoo si ma be ni asepo pelu adeda re ni gbogbo igba. Eleyi ri bee latara wipe irun wakati marun ojumo ni musulumi yoo ma ki ni jamah (akojopo musulumi) ni masalasi ayafi ti idiwu pataki kan ba sele si. Latara eleyi imore-eni yoo sele laarin won, ife ati ajosepo yoo si ma waye laarin won, ti won yoo si ma se ibeere nipa alamori ara won.

Eleyi yoo si je okunfa ipare gbogbo oniranran iwa emijuo-iwo-ojumi ti o wa laarin awujo, latara wipe gbogbo won yoo to ni egbeegbe ara won, agbalagba inu won pelu awon omode, olowo

ati awon alaini inu won, awon eniyan pataki ninu won pelu awon eniyan yepere, dogbandogba ni onikaluku yoo je ni abala irora eni sile fun Olohung ati nibi iduro siwaju Re ni eni ti o doju ko gabasi (kiblah) kansoso, ti won yoo si ma jo se isesi kannaa.

Irun kiki ni eyi ti o ga julo ninu awon origun esin mararun leyin ijjeri pe okansoso ni Olohung atipe Anabi Muhammad (ike ati ola Olohung ki o ma ba) je erusin ati Ojise Re. Anas omo Malik (Olohung ki o yonu si) sope: Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

" إن أول ما يحاسب به العبد صلاته فإن صلحت صلاته صلح سائر عمله وإن فسدت صلاته فسد سائر عمله " أخرجه أحمد وابن ماجة

" dajudaju akoko oun ti won (Olohung) yoo se isiro erusin le lori ni irun re, ti irun re ba ni alafia gbogbo ise re ni yio ni alafia, sugbon ti irun re ko ba dara gbogbo ise re yoku naa ni o ti baje " (Ahmad ati Ibn Majah).

Ni iwoye si wipe irun je oun ti o ma nwaye ni igba marun ni ojumo, irorun atti irora ti o so pomo o fojuhan gbangba, nitori ki awon musulumi le ki pelu inu didun atti araya laini si inira nibe rara.

Eleyi ni die ninu awon apejuwe irorun esin Islam ni abala irun kiki:

1- Ninu irorun esin Islam ni abala irun kiki ni pe, o je oun ti olujosin yoo ma ki ni ibamu si ikapani atti agbara re. Ninu awon oranyan irun kiki ni ki a duro ki fun eni ti o ba ni agbara lati duro, sugbon ti eniyan ba kagara lati ki irun ni iduro o ni anfaani lati ki ni ijoko, ti ko ba ni agbara lati ki ni ijoko o ni anfaani lati ki ni ifegbelele, ti ko ba tun ni ikapa bee o ni anfaani lati ki pelu nina ika. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

" صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَاتِمًا فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقَاعِدًا، فَإِنْ لَمْ تَمْكِنْ فَعَلَى جُنُبٍ " الْبَخْرَى

" ki irun ni iduro, sugbon ti o ko ba ni ikapa ki ni ijoko, ti o ko ba tun ni ikapa fi egbe lele ki " (Al Bukhari).

2- Ninu irorun esin Islam ni abala irun kiki ni pe, o se ni oun ti a le ki ni awon isesi orisirisi ni ibamu si aaye ti a ba wa yala ni asiko ifayabale ni tabi ni asiko ipaya. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" حَفِظُوا عَلَى الصَّلَاةِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَاتِنِينَ (٢٣٨) فَإِنْ خِفْتُمْ فَرْجًا أَوْ رُكْبَانًا "

" Ki e ma so awon irun paapaa julo irun ti aarin, ki e si dide duro fun Olohung ninu irun, ki e si te ori yin ba fun Un \\ Sugbon ti e ba nberu (awon ota) ki e ma ki irun yin ni ori irin tabi ni ori rakunmi " Q2:238-239.

3- Ninu irorun esin Islam ni abala irun kiki ni pe, o se didin awon irun olopa merin ku si meji pelu kiki irun meji papo ni asiko irun kan ni etofun onirinajo, yala o ki mejeeji papo ni asiko irun akoko ni tabi o ki won papo ni asiko irun eleekeji ni ibamu si oun ti o ba ro lorun. Ya'la omo Umayyah (Olohung ki o yonu si) sope:

" قَلْتَ لِعُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ: " فَلِيَسْ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خَفْتُمْ أَنْ يَقْتَنُوكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا " (سورة النساء آية: ١٠١) فَقَدْ أَمَنَ النَّاسُ فَقَالُوا: عَجِبْتُ مِمَّا عَجِبْتُ مِنْهُ فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَكِّ فَقَالَ: " صَدَقَ اللَّهُ بِهَا عَلَيْكُمْ فَاقْبِلُوا صَدَقَةً " مسلم

" mo so fun U'mar omo Khatab (Olohung ki o yonu si) wipe: oro Olohung ti so bayi pe " ko si ese fun yin pe ki e dinku ninu awon irun yin, bi eyin ba nberu pe awon alaigbagbo yoo yo yin lenu " (Q4:101), ko si iberu mo bayi awon eniyan ti wa ninu ifokanbale, (ki wa lo tun faa ti a fi ndin irun ku ni irinajo)? O si dahun wipe: bi o se se o ni eemo ni o se se emi naa ti mo si beere lowo Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) lori re, ti o si dahun wipe " itore ni lati odo Olohung fun yin, e tewo gba ore Olohung " (Muslim).

4- Ninu irorun esin Islam ni abala irun kiki tun ni pe, o se kiki irun meji papo ni eto fun alaisan, tabi ni asiko ti otutu ti o le ba

mu ati nigba ti ojo ti o lagbara ba ro, bakannaa eniti o ni bukata ti o lagbara koda ko ma je onirinajo. Omo A'baas sope:

"صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الظَّهَرَ وَالعَصْرَ جَمِيعاً بِالْمَدِينَةِ فِي خَيْرٍ خَوْفٍ وَلَا سَفَرٍ، قَالَ أَبُو الرِّبَّاعِ: فَسَأَلَتْ سَعِيدًا لَمْ فَعَلَ ذَلِكَ؟ فَقَالَ: سَأَلَتْ بْنَ عَبَّاسٍ كَمَا سَأَلْتَنِي؟ فَقَالَ: أَرَادَ أَنْ لَا يُخْرِجَ أَحَدًا مِنْ أَمْتَهِ" مسلم

"Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ki irun Aila ati Alasari papo ni ilu Modinah laisi iberu tabi irinajo, Abu Zubayr sope: mo bi sa'eed wipe ki lo de ti o se bee? o si dahun wipe: mo bi omo A'baas gegebi o se bi mi yi, o si dahun wipe: ko fe ki inira kan enikankan ninu ijo re" (Muslim).

5- Ninu irorun esin Islam ni abala irun kiki tun ni pe, o se asiko irun ni oun ti o fe ti ko si si ifunlemo ti yoo ko musulumi si inira lori re. jaabir omo Abdullah sope:

" جاءَ جَبَرَائِيلَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ مَاتَ الشَّمْسُ فَقَالَ: "قَمْ يَا مُحَمَّدَ فَصَلَّى الظَّهَرَ حِينَ مَاتَ الشَّمْسُ ثُمَّ مَكَثَ حِينَ إِذَا كَانَ فِي الرَّجُلِ مُثْلَهُ جَاءَهُ لِلْعَصْرِ فَقَالَ: "قَمْ يَا مُحَمَّدَ فَصَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ مَكَثَ حِينَ إِذَا غَابَتِ الشَّمْسُ جَاءَهُ فَقَالَ: "قَمْ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ فَقَامَ فَصَلَّاهَا حِينَ غَابَتِ الشَّمْسُ سَوَاءً ثُمَّ مَكَثَ حِينَ إِذَا غَابَ الشَّفَقَ جَاءَهُ فَقَالَ: "قَمْ فَصَلَّى الْعَشَاءَ فَقَامَ فَصَلَّاهَا ثُمَّ جَاءَهُ حِينَ سَطَعَ الْفَجْرُ بِالصَّبَحِ فَقَالَ: "قَمْ يَا مُحَمَّدَ فَصَلَّى فَقَامَ فَصَلَّى الصَّبَحِ ثُمَّ جَاءَهُ مِنَ الْغَدِ حِينَ كَانَ فِي الرَّجُلِ مُثْلَهُ فَقَالَ: "قَمْ يَا مُحَمَّدَ فَصَلَّى الظَّهَرَ ثُمَّ جَاءَ حِينَ كَانَ فِي الرَّجُلِ مُثْلَيْهِ فَقَالَ: "قَمْ يَا مُحَمَّدَ فَصَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ جَاءَهُ لِلْمَغْرِبِ حِينَ غَابَتِ الشَّمْسُ وَقَتَّا وَاحِدًا لَمْ يَزُلْ عَنْهُ فَقَالَ: "قَمْ فَصَلَّى الْمَغْرِبَ ثُمَّ جَاءَهُ لِلْعَشَاءَ حِينَ ذَهَبَ ثُلُثُ الْلَّيْلِ الْأَوَّلِ فَقَالَ: "قَمْ فَصَلَّى الْعَشَاءَ ثُمَّ جَاءَهُ لِلصَّبَحِ حِينَ أَسْفَرَ جَدًا فَقَالَ: "قَمْ فَصَلَّى الصَّبَحَ ثُمَّ قَالَ: "مَا بَيْنَ هَذِينِ وَقْتَ كُلِّهِ" النَّسَائِيُّ صَحِيحُ التَّرْمِذِيِّ (١٥٠)

"Jubreel wa ba Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) nigba ti oorun ye-atari, o si so bayi pe: dide ire Muhammad, o si ki irun Aila nigba ti oorun ye atari. O wa bee titi ti o fi dipe ojiji eniyan se deedee iduro re, o si de fun irun Alasari, o si sope: dide ire Muhammad, bayi ni o tun ki irun Alasari. O tun wa bee titi ti o fi di pe oorun wo, o tun de, o si sope: dide ki o ki irun Mongiribi, o dide o si ki irun Mongiribi ni igba ti oorun wo. O tun wa bee titi ti pupa resuresu oju sonmo fi pare, o tun wa ba a,

o si so pe: dide ire Muhammad ki o ki irun Ishai, o si dide kii. O tun wa baa nigba ti afemoju bere, o si sope: dide ire Muhammad ki o kirun. O dide o si ki irun Asunbaa. Leyin naa o tun wa ni ojo keji nigba ojiji eniyan se deedee iduro re, o si sope: dide ire Muhammad ki o ki irun, o dide o si ki irun Aila. Leyin o tun de ni igba ti ojiji eniyan se deedee ilopo meji re, o si sope: dide ire Muhammad o si ki irun Alasari. Leyin naa o tu de fun irun Mongiribi ni asiko ti oorun wo, deede asiko ti o wa ni ana, o si sope: dide ki o ki irun, o si ki irun Mongiribi. Leyin naa ni o tun wa fun irun Ishai ni igba ti ida alakoko ti koja ninu idameta oru, o si sope: dide ki o ki irun Ishai. Leyin naa o de fun irun Asunbaa nigba ti oju ojo ti la daradara, o si sope: dide ki o ki irun Asunbaa. Ni igbeyin ni o wa sope: oun ti o nbe ni aarin awon asiko mejeeji yi ni asiko irun kookan " (An-nasai ati At-tirmidhi).

6- Ninu irorun esin Islam ni abala irun kiki ni pe, ti alekun tabi adinku ba sele si musulumi lori irun latara ighbagbe tabi asise, ko ni tun irun naa ki ni odidi, bikosepe yoo se iforikanle ighbagbe, eleyi je ise ede ati irorun bakannaa o si je ifi imu esu gbole, nitoripe o je eni ti o ma nse ojukokoro lori ki ijosin erusin Olohung di oun ibaje, bakannaa ni o je iyo Olohung ninu. Abu Saee'd Al-Khudriy sope: Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"إِذَا شَكَ أَحَدُكُمْ فِي صَلَاتِهِ فَلْمَ يَذْرُ كَمْ صَلَى ثَلَاثًا أَمْ أَرْبَعًا فَلْيَطْرُخْ الشَّكَ وَلْيُبَيِّنْ عَلَى مَا اسْتَيْقَنَ ثُمَّ يَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يُسَلِّمْ فَإِنْ كَانَ صَلَى خَمْسًا شَفَعَنَ لِهِ صَلَاتَهُ وَإِنْ كَانَ صَلَى إِثْمَامًا لِأَرْبَعٍ كَانَتَا تَرْغِيمًا لِلشَّيْطَانِ" رواه مسلم

" ti enikan ninu yin ba nse iyemeji lori irun re, ti ko mo iye ti o ti ki yala meta ni tabi merin, ki o yara gbe iyemeji si egbe ki o si duro lori eyi ti o da loju, leyin naa ki o wa forikanle ni eemeji siwaju ki o to salamo, ti o ba jepe marun ni o ki ni igbeyin, eleyi yoo je isipe fun un, ti o ba si jepe merin naa ni, yoo je fifi imu esu gbole " (Muslim).

7- Ninu irorun esin Islam ni abala irun kiki tun ni pe, nigba ti musulumi ba se alaimo adojuko gabasi (kiblah) tabi ko ri oun ti yoo se atona re lori re, nigbanaa o ni anfaani lati lo lakaye re lati moo. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَإِلَهُ الْمَشْرُقُ وَالْمَغْرِبُ فَإِنَّمَا تُؤْلَوْا فَتَمَّ وَجْهُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلَيْهِ" البقرة ١١٥

" Ti Olohung ni ibuyo oorun ati ibuwo re, nitorinaa ibikibi ti e ba da oju yin ko ibe naa ni adojuko Olohung. Dajudaju Olohung ni Olugbaaye Onimimo " Q2:115.

8- Ninu irorun esin Islam ni abala irun kiki ni pe, o ko fun imam pe ki o ki irun ti o gun ju ni askoo ti o ba nki irun fun janma. Abu Hurayra (Olohung ki o yonu si) sope Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"إِذَا صَلَى أَحَدُكُمْ لِلنَّاسِ فَلْيَخْفَفْ فَإِنْ مِنْهُمْ الْضَّعِيفُ وَالسَّقِيمُ وَالْكَبِيرُ وَإِذَا صَلَى أَحَدُكُمْ لِنَفْسِهِ فَلْيَطْوَّلْ مَا شَاءَ" البخاري

" nigba ti enikookan yin ba nki irun fun awon eniyan ko ya se ni fufuye nitoripe ole nbe ninu won pelu alaisan ati agbalagba, sugbon nigba ti enikookan yin ba nkirun fun ra re ki o faa gun bi o ba ti fe " (Al Bukhari).

3 – Irorun Esin Islam ni Abala Zaka Yiyo

Ninu pataki saka yiyo ni pe won (Olohung) se ni ilana lati pa osi re ni awujo elesin Islam, bakannaa lati wa ojutu si awon aburu ti o le waye latari osi gegebi ole jija, ipaniyan ati ifisuta kan dukia awon eniyan. Bakanna ni o tun je itaji fun emi ajosepo awujo laarin awon musulumi, pelu gbigbo bukata awon alaini ati talaka, ki won si le ro won loro kuro nibi iyepere ti o le waye latara ima toro.

Eleyi ni die ninu awon apejuwe irorun esin Islam ni abala yiyo zaka:

1- Ninu irorun esin Islam ni abala yiyo zaka ni pe, o je oun ti a ma nyo ninu awon dukia ti ko ga ju ara lo, kii si se oun ti a ma

nyo ninu awon ojulowo ati eyi to dara julo ninu dukia, ninu oro ti Muadh (Olohung ki o yonu si) gba wa ni Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ti sope:

"إِيَّاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ". رواه البخاري

"sora, ma se gba eyi ti o je ojulowo dukia won" (Al Bukhari).

2- Ninu irorun esin Islam ni abala yiyo saka ni pe, odiwon ti o je oranyan lati yo ninu dukia je oun ti o kere pupo ni ibamu si iye ti o je oranyan ti a gbodo ni lowo ki a to le yo zaka. Bakannaa tun ni pe saka ko ni je oranyan lori dukia ayafi leyin igba ti odun kan geerege ti elesin Islam ba lo lori re. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"لَيْسَ عَلَيْكَ شَيْءٌ حَتَّىٰ يَكُونَ لَكَ عَشْرُونَ دِينارًا فَإِذَا كَانَتْ لَكَ عَشْرُونَ دِينارًا وَحَالَ عَلَيْهَا الْحُولُ فَفِيهَا نَصْفُ دِينارٍ فَمَا زَادَ فَبِحِسَابِ ذَلِكَ وَلَيْسَ فِي مَالِ زَكَةٍ حَتَّىٰ يَحْوِلَ عَلَيْهِ الْحُولُ" أحمد صحيح. رواه أبو داود

"nkankan (zaka) ko je oranyan le o lori ayafi nigba ti o ba to ni ogun Dinari, to odun kan si koja lori re, nigbanan ni o wa yo idaji Dinari ninu re, bi o ba se wa lekun naa ni o se ma yoo. Zaka yiyo kii se oranyan lori dukia titi ti odun kan yoo fi koja lori re" (Ahmad ati Abu Dawud).

3- Ninu irorun esin Islam ni abala zaka yiyo ni abala awon ogbin ni pe, a gbodo woye si ona ti a gba toju re (fi omi si) ki a le mo iru odiwon wo ni a o yo ninu re, nitoripe idakan ninu idamewa ni o je oranyan lori eyi ti o ba jepe ojo ni o ro si, nigbati idakan ninu ida ogun si je oranyan lori eyi ti a ba bu omi rin. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so ninu oro re wipe:

«فِيمَا سَقَتِ السَّمَاءُ وَالْعَيْنُ أَوْ كَانَ عَثْرَيَا الْعَشَرَ وَمَا سُقِيَ بِالنَّضْحِ نَصْفُ الْعَشَرِ»
«رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

"eyikeyi ti o ba hu latara ojo, seleru tabi ti o nfa omi lati inu ile, idakan ninu ida mewa (ni oranyan zaka nibe), sugbon eyi ti a ba bu omi rin, idakan ninu ida ogun (ni oranyan zaka nibe)" (Al Bukhari).

4- Ninu irorun esin Islam ni abala zaka yiyo tun ni pe, ko je oranyan lori eni ti ko ni ikapa yala latara osi ni tabi lati ara ikagara latari awon ojuse oranyan ti o wa lorun re gegebi gbese tabi oun ti o joo. Ojise Oloahun (ike ati ola Oloahun ki o ma ba):

"لِاصْدَقَةٍ إِلَّا عَنْ ظَهَرٍ غَنِيٌّ" أَحْمَدٌ

" ore (zaka yiyo) kii se oranyan fun eni ti ko ni " (Ahmad).

Oro ko mo lori eleyi nikan, biko sepe irun eni bayi tun je eni ti o leto si gbigba zaka nitoripe o ti wa ninu awon ti o leto si. Oloahun ti ola Re ga so bayi pe:

"إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤْلَفَةُ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرَّقَابِ
وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ" التَّوْبَةُ ٦٠

" Ore (zaka) wa fun awon talika ati awon alaini ati awon ti nsise re ati awon ti a nfa okan won (si inu Islam) ati fun irapada awon eru ati awon ti o je gbese ati si oju ona Oloahun ati omo oju ona, oranyan ni lati odo Oloahun, Oloahun mi Olumo Ologbon " Q9:60.

5- Ninu irorun esin Islam ni abala saka yiyo tun ni pe, o sezsaka yiyo ni ona ola fun eni ti nyoo ti yoo si kuro ni gbese lorun re, eleyi ti yoo si je okunfa fun ki o maa yoo ni kiakia pelu idunnu ati ayo. Oloahun ti ola Re ga so bayi pe:

"خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيْهُمْ بِهَا وَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكُمْ سَكِّنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ" التَّوْبَةُ ١٠٣

" Gba itore anu (zaka) ninu oro won, ki o fi fo won mo ati ki o fi so won di mimo, ki o si se adua fun won. Dajudaju adua re ifokanbale ni o je fun won. Oloahun si Olugboro Onimimo " Q9:103.

4 -- Irorun Esin Islam ni Abala Awe Gbigba

Ninu pataki awe gbigba ni pe, won se ni ilana ki musulumi le ni igbonmo nipa inira ti nkan awon omo iya re ti won je alaini ti won si ni bukata lati gbo. Eleyi yoo je ki o mojuto awon iwo won ki o si ma se iwadi nipa ipo ti won wa lati gbo bukata won

ati lati ma se aanu fun won. Bakanaa ni o tun je ija emi ara eni logun lori awon ifekufe re ati awon yodoyindin aye, eleyi ti yoo je ki musulumi jinna si awon oro koro ati ise aburu.

Eleyi si ni die ninu awon irorun esin Islam ni abala awe gbigba:

1- Ninu irorun esin Islam ni abala awe gbigba ni pe, ko je oranyan ju osu kan pere lo ninu odun, osu naa si ni osu Ramadan. Olohun ti ola Re ga so bayi pe:

"**شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهَدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلَيَصُمِّمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعَذْدَةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخْرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلَتُكَمِّلُوا الْعَدَدَ وَلَتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ**" البقرة ١٨٥

" Osu Ramadan eyi ti won (Olohun) so Al-kurani kale ninu re, ilana ni o je fun awon eniyan ati eri ododo ti ilana-otito naa ati ipinya (ododo pelu iro); nitorinaa enikeni ti osu naa ba se oju re ninu yin, ki o yaa gba awe naa, eni ti o ba nse aisan tabi ti o nbe ni ori irinajo (yoo san awe naa pada ninu) onka awon ojo miran. Olohun nfe irorun pelu yin ko si fe inira fun yin, ki e si se asepe onka naa, ki e ba le se agbega fun (oruko) Olohun nitori ona ti o fi mo yin ati ki eyin le ma se ope " Q2:185.

2- Ninu irorun esin Islam ni abala awe gbigba tun ni pe, o se ni oun ti o ni asiko kan gbogi latara ki musulumi ma ba wa ninu iyonu lori mimo ibere ati ipari re lojoojumo. ko leto ki a se alekun tabi adinku nibe. O bere lati igba ti ojumo ba ti mo (ti alifajari ba yo) titi ti oorun yoo fi wo. Olohun ti ola Re so bayi pe:

"**أَحَلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّقْبَةَ إِلَىٰ نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عِلْمَ اللَّهِ أَكْثَرُمْ كُنْتُمْ تَحْتَانُونَ أَنفُسَكُمْ قَاتِلَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُّوا وَاشْرِبُوا حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتَمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تَأْكُلُ خُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرَبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقَوْنَ**" البقرة ١٨٧

" A se oru awe ni eto fun yin lati sunmo awon aya yin, aso ni won je fun yin eyin naa si je aso fun won, Olohung mo pe e se abosi emi ara yin, sugbon O siju aanu wo yin, O si se imojukuro fun yin, nitorinaa ni isinsinyi e sunmo won, ki e si wa (lati se) oun ti Olohung pa lase fun yin, ki e maa je, ki e si maa mu titi iyato owu funfun si owu dudu yoo fi han fun yin ni afemoju owuro, leyin naa ki e se asepe awe naa titi di ale, e ko si gbodo sunmo won ni igba ti e nse atipo sinu mosalasi, iwonyi ni enu-aala (ofin) Olohung nitorinaa e ma se sunmo-o, bayi ni Olohung se alaye awon aaya (amin) Re fun awon eniyan ki won ba le beru (Olohung) Q2:187.

3- Ninu irorun esin Islam ni abala awe gbigba tun ni pe, o ko funni lati gba awe agbayipo latara inira ti o wa nibe atipe o je ise ni oranyan fun emi oun ti Olohung ko se ni ilana. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

" لا وصال في الصيام "ابن حبان "الصحيحة" (٢٨٩٤) .

" awe agbayipo ko si ninu awe " (Ibn Hibban).

4- Ninu irorun esin Islam ni abala awe gbigba tun ni pe, o se esan re ni oun ti tobi pupo ti ko si ni odiwon rara. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

" قال الله: كُلُّ عَمَلٍ بْنَ آدَمَ لَهُ إِلَّا الصَّيَامُ فَإِنَّهُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَالصَّيَامُ جُنَاحٌ وَإِذَا كَانَ يَوْمٌ صَوْمٌ أَحَدُكُمْ فَلَا يَرْفَثُ وَلَا يَصْنَبُ فَإِنْ سَبَّهُ أَحَدٌ أَوْ فَاتَّهُ فَلَيْقَلْ إِنِّي امْرُوا صَائِمًا وَالَّذِي تَفَسَّ نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَخَلْوَفُ فِيمَا الصَّائِمُ أَطْبَى عَنِ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ لِلصَّائِمِ فَرْحَتْنِ يَفْرَحُهُمَا إِذَا أَفْطَرَ فَرَحَ وَإِذَا لَقِيَ رَبَّهُ فَرَحَ بِصَوْمِهِ " متفق عليه

" Olohung so pe: gbogbo ise omo Aadamo ni o je ti e, ayafi awe nikan nitoripe o je temi emi naa ni ma si san esan re, awe gbigba je odi-iso, nigba ti enikookan yin ba ngba awe ko gbodo so isokuso, ko gbodo maa pariwo tabi gbe ohun soke, ti enikeni ba bu tabi o (fe) ba wo ijakadi, ki o so (fun) wipe; emi je alaawe. Mo fi eni ti emi Muhammad nbe lowo re bura pe oorun enu alaawe dara ni odo Olohung ju oorun turari Alimisiki lo, idunnu

meji ni o nbe fun alaawe ti yoo ma dunnu pelu re; nigba ti o ba nsinu yoo dunnu ati nigba ti o ba pade Oluwa re yoo dunnu pelu awe re (Al Bukari ati Muslim).

5- Ninu irorun esin Islam ni abala awe gbigba tun ni pe, o se ede fun alaisan ati arinrin ajo pe ki won fi awe sile ti o ba mu inira lowo fun won, ki won si san pada nigba ti won ba ni ikapa re. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"... فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُنْهُ وَمَنْ كَانَ تَرِيظًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعَذَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخْرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتَكْبِرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَذَا كُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ" البقرة ١٨٥

"..... nitorinaa enikeni ti osu naa ba se oju re ninu yin, ki o yaa gba awe naa, eni ti o ba nse aisan tabi ti o nbe ni ori irinajo (yoo san awe naa pada ninu) onka awon ojo miran. Olohung nfe irorun pelu yin ko si fe inira fun yin, ki e si se asepe onka naa, ki e ba le se agbega fun (oruko) Olohung nitori ona ti O fi mo yin atti ki eyin le maa se ope " Q2:185.

Olohung ati Ojise Re (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ti se ni eewo pe ki eniyan la bo ara re lorun oun ti ko ni agbara re koda ki o je lori ijosin. Jaabir omo Abdullah (Olohung ki o yonu si awon mejeeji) sope:

"كان رسول الله صلى الله عليه وسلم في سفر فرأى رجلاً قد اجتمع الناس عليه وقد ظلل عليه فقال: "ماله؟" قالوا: رجل صائم قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "ليس من البر أن تصوموا في السفر" صحيح - "الإرواء" (٤/٥٩). وفي لفظ لمسلم: "عليكم بـرخصة الله الذي رخص لكم" آخره مسلم

" Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) wa ni irinajo kan bayi ni o ri arakunrin kan ti awon eniyan pejo le lori ti ojiji si da boo, bayi o si sope: ki lo sele si? won si dalohung wipe: alaawe ni, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si dahun wipe: kii se ninu ise daadaa ni ki e maa gba awe ni ori irinajo. Ninu egbawa miran o sope: ede ti Olohung se fun yin di owo yin " (Muslim).

6- bakannaa ninu irorun esin Islam ni abala awe gbigba tun ni pe, o se ede fun obinrin ti nfun omo loyan ati oloyun pe ki won fi awe sile ti won ba npaya lori ara won tabi lori omo won, ki won si san an pada nigba ti o ba ro won lorun, bakan naa ni agbalagba ti ojo-ori re ko gbaa laaye lati gba awe ti yoo si san an pelu bibo alaini. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" لَا يُكَفِّرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا " (البقرة ٢٨٦)

" Olohung ko gbe oun ti o ju enikankan le l'ori bikosepe bi agbara re ti mo" Q2:186.

7- Ninu irorun esin Islam ni abala awe gbigba tun ni pe, o ka fun enikeni ti o ba gbagbe ti o fi jeun tabi mu omi tabi won fi tipatipa mu ja awe re si eni ti awe re `ni alaafia ti awe ko si ja rara. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

" مَنْ نَسِيَ وَهُوَ صَائِمٌ فَأَكُلْ أَوْ شَرَبْ فَلَيْتَمْ صُومَهُ فَإِنَّمَا اللَّهُ أَطْعَمُهُ وَسَقَاهُ" مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

" enikeni ti o ba gbagbe, ti o si je alaawe sugbon, ti o wa jeun tabi mu omi, ki o ya maa ba awe re lo, nitoripe Olohung ni O fun ni jije ati mimu " (Al Bukari ati Muslim).

5 -- Irorun Esin Islam Ni Abala Hajji Sise

Ninu awon afojusun ti o ga julo fun ise Hajji ni sise Olohung ni okansoso ati fifi iranti Re lele, nigba ti o si jepe amin re ti won yoo maa pe-ni-apetunpe naa ni " mo nje ipe Re iwo Olohung mo nje ipe Re, mo nje ipe Re ko si orogun fun O mo nje ipe Re, dajudaju gbogbo ope ati idera ti Re nikani ati ola ko si orogun fun O " eyi ti o tumo si pe " ire Olohung a wa si aaye ni eni ti ntele ase Re, ati ni eni ti nrangkan iyonus Re, ati ni eni ti nse ifirinle ije okansoso Re atipe dajudaju iwo nikani ni O leto si ijosin yato si elomiran ".

Ko si opinya laarin alaponle ati eni yepere ninu won, tabi laarin eniyan dudu ati eniyan funfun, tabi laarin larubawa ati eni ti kii se larubawa, dogbandogba ni onikaluku ni iwaju Olohung, ko si iyato laarin won ayafi ni abala iberu Olohung. Eleyi nse ifirinle ije omo-iya laarin awon musulumi ati ise igbonmo ati afokante won ni okansoso.

Die ninu awon irorun ati irora esin Islam ni abala Hajji sise:

1- Ninu irorun esin Islam ni abala Hajji sise ni pe, ko se ni oranyan ju eekan lo ninu igbesi aye, nitoripe ti o ba je ijosin odoodun yoo mu inira ti o po lowo. Eleyi si ntoka lori ije ododo ise ti anabi (ike ati ola Olohung ki o ma ba) mu wa, nitoripe ti o ba je oranyan odoodun ni, ilu Makkah ko ba ti le gba onka repete gbogbo musulumi ni asiko kan naa. Abu Hurayra (Olohung ki o yonu si) sope:

" خطبنا رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال: "أيها الناس قد فرض الله عليكم الحج فحجوا " فقال رجل: أكلَّ عام يا رسول الله؟ فسكت حتى قالها ثلاثة، فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "لو قلت نعم لوجبتم ولما استطعتم" ، ثم قال: ذروني ما تركتم فإنما هك من كان قبلكم بكثرة سؤالهم واختلافهم على آنبيائهم، فإذا أمرتكم بشيء فأتوا منه ما تستطعتم وإذا نهيتكم عن شيء فدعوه « رواه مسلم ."

" Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ba wa soro o si so bayi pe: eyin eniyan Olohung ti se Hajji sise ni oranyan fun yin, ki e ya see " arakunrin kan si dahun wipe: se gbogbo odoodun ni bi ire ojise olohung? O dake titi ti o fi beere ni eemeta, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) wa dahun wipe: " ti mo ba fi sope beeni ko ba di oranyan e ko si ni lagbara re " leyin naa ni o so pe: e fi mi sile lori oun ti mi o ba so fun yin, nitoripe oun ti o se okunfa iparun awon ti o siwaju yin ni pe, won maa nbeere ibeere ti o poju, won si maa nyapa awon Anabi won (ike ati ola Olohung ki o ma ba won), nitori naa ti mo ba pa yin ni ase nkankan e se bi e ba se ni agbara mo, sugbon ti mo ba ko nkankan fun yin e ya jinna si patapata " (Muslim).

2- Ninu irorun esin Islam ni abala Hajji sise tun ni pe, o ma nkuro ni oranyan fun eni ti ko ni ikapani yala ti owo tabi ti ara lati se ise Hajji (pelu pe o je okan ninu awon origun esin Islam), gegebi alaisan lailai ti aisan re ko fun ni anfaani lati se ise Hajji sugbon ti o si ni owo re, yoo ran elomiran lati ba se e, bakan naa ni talika ti ko ni owo ti o le gbo ju bukata re ati awon ara-ile re lo, ise Hajji yoo kuro ni oranyan fun un ni asiko yi. Nitoripe Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَلِلّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مِنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللّهَ عَنِّيْ عَنِ الْعَالَمِينَ (٩٧) "

" .... Irin-ajo lo si Ile naa nitori ti Olohung je iwo (orayan) fun gbogbo eniyan enikeni ti o ba ni agbara irin-ajo lo si ibe, enikeni ti o ba si se aigbagbo, dajudaju Olohung ti ro oro ju gbogbo eda lo " Q3:97.

3- Ninu irorun esin Islam ni abala Hajji sise tun ni pe, o se ni oun ti o gbaaye fun musulumi lati se esa eyi ti o ba wu ninu awon iran meteta ti Hajji pin si (Hajji aladase, Hajji ati Umura alasepo, ati Hajji leyin umura) ni ibamu si asiko re ati owo re.

4- Ninu irorun esin Islam ni abala Hajji tun ni pe, o gbe awon ona abayo (itanran) kale nigba ti eniyan ba se nkankan ninu awon oun ti ko leto ki alalaji se ni eyi ti o le ko aaye tabi adinku ba ise Hajji naa. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَأَتَمُوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلّهِ فَإِنَّ أَحْصَرْتُمْ فَمَا أَسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحْلَهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذْى مِنْ رَأْسِهِ فَفَدِيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ شُكْرٍ فَإِذَا أَمْنَثْتُمْ فَمَنْ تَمَنَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجَّ فَمَا أَسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَحْدُ فَصِيَامٌ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ فِي الْحَجَّ وَسَبْعَةٌ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةً كَامِلَةً ذَلِكَ لَمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرٍ الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ وَاتَّقُوا اللّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (١٩٦) "
البقرة

" Ki e se asepe ise Hajji ati Umura fun Olohung, sugbon ti won ba sin yin mo ona, ki e fi oun ti o ba rorun ni ore (ranse), ki ema si se fa (irun) ori yin titi ti ore naa yoo fi de aaye re. sugbon enikeni

ninu yin ti o ba s'aisan tabi ti ori ndun un, ki o se irapada pelu (gbigba) awe tabi saara tabi eran pipa. Nigba ti e ba si ti fokanbale (ninu ewu), enikeni ti o ba pa Umura po mo Hajji, ki o fi oun ti o ba rorun se itore aanu. Sugbon enikeni ti ko ba ri (oun ti yoo fi se itore) ki o gba awe meta ni Hajji ki o si gba meje nigba ti o ba pada (de ile), eyi yoo je awe (ojoh) mewa perepere, eyi wa fun eni ti kii se ara ilu makkah. Ki e beru Olohung. Ki esi mo pe Olohung le koko ni iya " Q2:196.

5- Ninu irorun esin Islam ni abala Hajji sise tun ni pe, o se ni eto lati se mojemu nigba ti eniyan ba wa ninu ipaya awon oun ti o le sele si lori irin-ajo re, Aisha (Olohung ki o yonu si) sope:

" دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ضَبَاعَةَ بُنْتِ الزَّبَّirِ فَقَالَ لَهَا: « لَعَلَكِ أَرَدْتِ الْحَجَّ؟ » قَالَتْ: وَاللَّهِ لَا أَحْذِنِي إِلَّا وَجْهَهُ فَقَالَ لَهَا: حُجَّيْ وَاشْتَرَطَتِي قَوْلِي: اللَّهُمَّ مَحِّلِي حَيْثُ حَبَسْتَنِي " متفق عليه

" Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) wole to Dubaa' omo Az-zubayr o si so fun pe: o jo pe o ngbero lati se Hajji? o si dahun wipe: mo fi Olohung bura pe ara nni mi, o si so fun wipe: daniyan Hajji naa sugbon ki o se mojemu ki o so wipe " ire olohung aaye ibora-sile mi (ninu ise Hajji) ni ibi ti (aisan tabi ikagara) ba de bami " (Al Bukari ati Muslim).

6- Ninu irorun esin Islam ni abala ise Hajji tun ni pe, o se ni okunfa aforijin ati ipare ese. Abu Hurayra (Olohung ki o yonu si) sope; Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

" مَنْ حَجَّ هَذَا الْبَيْتَ فَلَمْ يَرْفَثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ كَيْوَمْ وَلَذَّةُ أُمَّةٍ " البخاري

" enikeni ti o ba se irin-ajo (ise Hajji) wa si Ile yi ti ko so isokusso tabi wu iwa pokii yoo pada (si ile re) gegebi ojo ti iya re bi" (Al Bukhari).

Irorun Esin Islam Lori Oro Obinrin

Obinrin je oun ti o ni ipo ti o ga ninu esin Islam, ti esin Islam si so iwo re, ti o si ka oro re kun, o se sise aponle re ni amin ije eniyan ti o loore ti adamo re ni alafia ti o si pe. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"أَكْمَلَ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنَهُمْ خَلْقًا وَخَيْرَكُمْ خَيْرًا لِنَاسِهِمْ" صحيح

" eni ti o pe julo ni igbagbo ninu awon onigbagbo ododo ni eni ti iwa re dara julo, bakan naa ni pe eni ti o dara julo ninu yin ni eni ti o dara julo si awon obinrin (re)" (Al Bukhari).

O se iwo re ni oun ti o gba iwaju iwo okunrin ni abala sise daadaa si ni, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe

"استوصوا بالنساء خيرا..." صحيح

" o so asotele daadaa nipa awon obinrin ..... " (Al Bukhari).

Die ninu awon abala sise irorun pelu obinrin ni iwonyi:

1- Ninu sise irorun esin Islam ni abala awon obinrin ni pe, o se sisan owo ori re (mojemu fun jije iyawo) ni oranyan, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَآتَوْا النِّسَاءَ صَدَقَاتِهِنَّ بِخَلْهَةٍ فَإِنْ طِبَنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هُنِيَّا مَرِيَّا"
النساء ٤

" Atipe ki e fun awon obinrin ni owo-ife (owo-ori) won ni tokan tokan, sugbon ti won ba fi idunnu yonda nkankan fun yin nibe funra won, nigba naa e je pelu irorun ati adun " Q4:4.

2- Ninu irorun esin islam ni abala awon obinrin tun ni pe, o se ni eto fun lati gba owo-ife re ti oko re ba ko sile siwaju ki o to wole too, Olohung ti ola Re ga so pe:

**"وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرِضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنَصْفُ مَا فَرِضْتُمْ
إِلَّا أَنْ يَعْفُوَنَّ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بَيْدَهُ عُقْدَةُ النَّكَاحِ وَإِنْ تَعْفُوا أَفْرُبُ لِلثَّقَوْىٰ وَلَا تَنْسُوا
الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ" البقرة ٢٣٧**

" Atipe bi eyin ba ko won sile siwaju ki e to fowo kan won, ti e si ti bu oranyan (owo-ifé) sile fun won, nigbanan idaji oun ti e ba bu ni oranyan (owo-ifé) ni ki o ma je ti won, ayafi ti won ba se amoju kuro tabi ki eni ti itakoko yigi ba wa ni owo re se amoju kuro, atipe ki e se amoju kuro ni o sunmo iberu Olohung. Dajudaju Olohung ni Oluri oun ti e nse " Q2:237.

3- Ninu irorun esin Islam ni abala obinrin tun ni pe, ti oko re ba koo sile, ko leto lati le jade ninu ile re boyo o le seese ki eleyi je okunfa ki won gba ara won pada. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلَّوْهُنَّ لَعَدْتُهُنَّ وَأَحْصُوا الْعُدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَثْرِي لَعَلَّ اللَّهُ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا" الطلاق ١

" Ire Anabi nigba ti e ba fe ko awon obinrin sile, nigbanan ki eyin ko won pelu titele akoko won, ki eyin ka onka akoko naa (pe), ki eyin si paya Olohung Oluwa yin. Ki eyin ma se le won jade ninu ile won, atipe awon naa ko gbodo jade, ayafi ti won ba lo se ibaje ti o han gbangba. awon wonyi ni enu-aala Olohung, enikeni ti o ba tayo enu-aala Olohung, dajudaju o ti se abosi fun emi ara re. ire ko le mo boyo Olohung le je ki oro miran sele leyin eyini " Q65:1.

4- Ninu irorun esin islam ni abala obinrin tun ni pe, o pase nina owo lewon lori ati fifun won ni gbogbo eto won leyin igba ti won ba kowon sile, ki won se daadaa pelu re atipe won ko si gbodo fun le mo o titi ti yoo fi pari asiko igbele re. Olohung ti ola Re ga so bayi pe

" أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُوهُنَّ لَتُضَيِّقُوْا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتِ حَمْلٍ فَانْفَقُوْا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضْعَفَ حَمْلُهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَاتَّوْهُنَّ أَجْوَاهُنَّ وَأَتَمْرُوا بِيَنَّكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاسِرُنَّمْ فَسْتَرْضِعُ لَهُ أَخْرَى" الطلاق ٦

" e fun won gbe ninu ibugbe yin bi aaye ba se gba yin mo, ki e si ma se ni won lara nipa fifun aaye mo won, ti won ba ni oyin nigbanan ki e ma na owo fun won titi won yoo fi bi oyin inu won. Ti won ba ba yin fun omo ni omu, ki e fun won ni owo oya

won, ki e si damoran laarin ara yin pelu daradara, ti oro yin ko ba papo, nigbanan ki e gba (alagbato) omiran ki o fun lomu " Q65:6.

5- Ninu irorun esin islam lori oro obinrin tun ni pe, o se itoju omo ni eto obinrin nigba ti o ba fe lati se bee, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أُولَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لَمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتَمَّ الرَّضَاةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكَسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تَكْلُفُ نَفْسٍ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالَّذِي بِوْلَدَهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوْلَدٍ وَعَلَى الْوَارِثَ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَ أَنْ يَرَضِيَ ابْنَاهُ فَصَالًا عَنْ تَرَاضِيهِمَا وَنَشَأْوْرٌ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ شَتَّرْرَضِعُوا أُولَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْنَمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ" البقرة

٢٣٣

" Ati ki awon abiyamo ma fun awon omo won lomu mu fun odun meji gbako fun eni ti o ba fe se asepe nibi fifun omo lomu mu, oranyan ni ije, imu ati aso wiwo je lori eni ti won bimo fun ni ona eto. A ko gbe ko emi kankan lorun ayafi iba agbara re. A ko gbodo ni abiyamo lara nitori omo re, bee si ni a ko gbodo ni baba lara nitori omo re pelu, iru eyi naa se oranyan fun eni ti yoo je ogun. Bi awon mejeeji ba si fe ja omu lenu omo ni ipanupo awon mejeeji ati ise asaro, ko si ese fun awon mejeeji. Ati bi e ba si fe fi awon omo yin fun alagbato, ko si ese fun yin nigba ti e ba ti fun won ni oun ti e fe fun won, ki e si beru Olohung, ki e si mo daju pe Olohung ri oun ti e nse " Q2:233.

6- Ninu irorun esin Islam nipa oro obinrin tun ni pe, o se ninawo le lori ni eto yala nigba ti o ba wa ni iyawo labe oko tabi nigba ti won ba koo sile ti awon omo si wa pelu re leyin igba ti o ba pari asiko igbele re leyin kiko sile. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" لَيُنْفَقْ دُوْسَعَةٌ مِنْ سَعَتْهُ وَمَنْ قُدْرَةُ رِزْقِهِ فَلَيُنْفَقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهَ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا" الطلاق ٧

" eniti o ni oro (pupo) ki o na ninu pupo re, eniti a ba si diwon arisiki re (fun iwonba ipese), ki oun naa ki o na ninu oun ti

Olohung se fun un, Olohung ko fi ko emi kankun lorun koja oun ti o fun un. Olohung yoo mu irorun wa leyin inira " Q65:7.

7- Bakan naa ninu irorun esin Islam ni abala oro obinrin tun ni pe, o fun niipin tire ninu ogun leyin igba ti o ti je eniti ko leto si siwaju ki esin Islam to de. Olohung ti ola Re ga sope:

"لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مُفْرُوضًا" النساء٧

" Awon okunrin ni ipin ninu oun ti awon obi ati ibatan (won) ba fi sile (ku), awon obinrin naa ni ipin ninu oun ti awon obi ati ibatan (won) ba fi sile (ku) ninu eyi ti o kere tabi ti o po, ipin ti a ti pinnu re ni " Q4:7.

8- Ninu irorun esin Islam ni abala oro obinrin tun ni pe, o yonda awon oranyan kan fun ni asiko ti o ba nse nkan osu tabi eje obi lowo, o yonda irun fun un ti ko si ni san-an pada ni igba miran, sugbon yoo san awe pada nigba ti o ba ni ikapani lati se bee. Mua'dhatu (Olohung ki o yonu si) sope:

"سَأَلَتْ عَائِشَةَ فَقَلَتْ: مَا بِالْحَائِضِ تَنْهَى الصَّوْمَ وَلَا تَنْهَى الصَّلَاةَ؟ فَقَالَتْ: أَحْرُورِيَّةٌ أَنْتِ؟ قَلَتْ: لَسْتُ بِحَرْوَرِيَّةٍ وَلَكِنِي أَسْأَلُ. قَالَتْ: كَانَ يُصِيبُنَا ذَلِكَ فَنُؤْمِنُ بِقَضَاءِ الصَّوْمَ وَلَا نُؤْمِنُ بِقَضَاءِ الصَّلَاةِ." (صحیح)

" mo bi Aisha (Olohung ki o yonu si) pe: ki lo de ti eni ti o nse nkan osu yoo fi san awe pada sugbon ti ko ni san irun? o dahun wipe: nje okan ninu awon olu mu esin le koko lati ilu Haruura' ni iwo bi (Khawarij)? mo si dahun wipe rara mi o si ninu won (khawarij) sugbon mo nbeere ni, o wa dahun wipe: bayi ni o se ma nsele si wa (nkan osu), won si pawa lase sisan awe pada sugbon won ko pawa lase sisan irun pada " (Al Bukhari).

Ninu iru awon nkan bayi ni tawaafu idagbere nibi ise Hajji fun obinrin ti nse nkan osu, Omo A'baas (Olohung ki o yonu si) sope:

"أَمْرَ النَّاسُ أَنْ يَكُونَ آخِرُ عَهْدِهِمْ بِالْبَيْتِ إِلَّا أَنَّهُ خُفِّ عنِ الْمَرْأَةِ الْحَائِضِ" مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

" won pa awon eniyan lase pe ki o jepe asekanhin ise won pelu Ile naa je (Tawaafu), sugbon won yonda re fun obinrin ti nse nkan osu lowo " (Al Bukari ati Muslim).

9- Bakan naa ninu irorun esin Islam fun obinrin tun ni pe, o se ni eto pe ki oun ati oko re gbadun ara won ni asiko ti o nse nkan osu lowo ni gbogbo ona ayafi ibalopo nikan. Anas (Olohung ki o yonu si) sope: " Awon yehuudi ko ki nba awon obinrin won jeun papo nigba ti won ba nse nkan osu lowo bee si won kii ba won gbe papo ni asiko naa. Awon omoleyin Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) wa beere nipa re, bayi ni Olohung ti ola Re ga so oro Re kale bayi pe:

" Won yoo bi o leere nipa nkan osu (obinrin), sope: egin ni, nitori naa e ya fun awon obinrin ni asiko naa ki e ma si se sunmo won titi won yoo fi mo. Nigba ti won ba mo ki e lo ba won ni aaye ti Olohung pa lase fun yin, dajudaju Olohung feran awon ti o ronu piwada O si feran awon ti o mo " Q2:222.

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si so leyin ese oro yi pe:

: "اَصْنَعُوا كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا النَّكَاحَ" رَوَاهُ مُسْلِمٌ

" e se gbogbo nkan patapata (ninu igbadun loko laya) ayafi ibalopo nikan " (Muslim).

10- Ninu irorun esin Islam ni abala oro obinrin tun ni pe, ko se ni ojuse fun won kiko pa ninu ogun nigba ti o ba sele. Aisha (Olohung ki o yonu si) sope:

"يَا رَسُولَ اللَّهِ هَلْ عَلَى النِّسَاءِ مِنْ جَهَادٍ؟ قَالَ: "نَعَمْ عَلَيْهِنَّ جَهَادٌ لِّاقْتَالِ فِيَّ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةِ" رَوَاهُ أَحْمَدُ صَحِيحٌ.

" ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) nje obinrin ni ogun (esin) ti o le ja bi? o si dahun wipe beeni won ni ogun (esin) ti won le ja ti ko ni ija (oko ati ada) ninu, Hajji (sise) ati Umurah " (Ahmad).

11- Ninu irorun esin Islam ni abala oro obinrin tun ni pe, ko se ise sise, inawo ati gbigbo bukata (ile oko re) ni oranyan le lori.

Irорун Esin Islam Ni Abala Owo Sise (Kata-Kara)

Owo (dukia) je oun pataki ninu isemi-aye, atipe orisirisi asawo (ijanba) ni o ma nwonusi owo sise awon eniyan gegebi itanje, abosi, gbigba eto-eleto pelu tipatipa ati gbigbe ola fun anfaani ara-eni lai bikita awon aburu ti o le ti eyin re yo fun elomiran. Eleyi ni o si so di pataki pe ki irorun ati irora joba laarin awon eniyan ni abala yi bakan naa.

Die ninu apejuwe irorun esin Islam ni abala yi ni wonyi:

1- Ninu irorun esin Islam ni abala tita ati rira ni pe, o seni lojukokoro sise irorun ati irora nibe. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

" رَحْمَةُ اللَّهِ أَمْرَأٌ سَمِحَّا إِذَا بَاعَ سَمِحًا إِذَا اشْتَرَى... "البخاري

" Olohung ki o ke omoniyan kan ti o se irorun nigba ti o ba ta (oja) ati ti o ba ra (oja)....." (Al Bukhari).

2- Ninu irorun esin Islam ni abala yi tun ni pe, o seni lojukokoro ki a fara de onigbese pelu sisun asiko ati sisun gbese seyin fun un ki o le ni anfaani lati san gbese ti o je, tabi ki a tile mu die kuro fun-un ninu iye ti o je ni gbese ti o si jepe eleyi ni o dara julo lodo Olohung. Olohung ti ola Re ga sope:

" وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرْهُ إِلَى مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ " البقرة ٢٨٠

" Bi o (onigbese naa) ba je eni ti ara nni ki e lo o lara di igba ti yoo rorun (fun un). Atipe ki e tore (fun un) ni o dara ju fun yin bi eyin ba mo ni " Q2:280. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

" مَنْ أَنْظَرَ مُغْسِرًا كَانَ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ وَمَنْ أَنْظَرَهُ بَعْدَ حِلَّهٖ كَانَ لَهُ مِثْلُهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ " ابن ماجة وصححة الألباني

" enikeni ti o ba lo eniti ara nni lara, lori ojo kookan (ti o fi loo lara) yoo ma gba esan itore aanu, bakan naa enikeni ti o ba lo o

lara leyin igba ti ojo ati sisan gbese ti pe, lori ojo kookan (ti o fi lo o lara) yoo ma gba esan itore-aanu ti o se deedee re (iye gbese naa) " (Ibn Hibah).

3- Ninu irorun esin Islam ni abala tita ati rira tun ni pe, o seni lojukokoro ki a se pelepele nigba ti a ba nsin-wo (gbese). Ojise Oloahun (ike ati ola Oloahun ki o ma ba) sope:

"**حُسْبَ رَجُلٌ مِّنْ كَانَ فَبِكُمْ فَلَمْ يُوجَدْ لَهُ مِنَ الْخَيْرِ شَيْءٌ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ يُخَالِطُ النَّاسَ وَكَانَ مُوسِرًا فَكَانَ يَأْمُرُ عَلْمَانَهُ أَنْ يَتَجَوَّزُوا عَنِ الْمُغْسِرِ**" قال: قال الله عز وجل: "نَحْنُ أَحَقُّ بِذَلِكَ مِنْهُ تَجَوَّزُوا عَنْهُ" مسلم

" won se isiro ise arakunrin kan ninu awon (ijo) ti o siwaju yin, won ko ri daradara kankan ni akosile fun-un, ayafi wipe o je eni ti o ma nba awon eniyan sepo, o si je eni ti o lowo lowo, o si ma npa awon osise re lase wipe ki won yonda (gbese) eni ti ara ba nni " Oloahun ti ola Re ga wa so bayi pe: Awa ni A leto lati maa se bayi (yiyonda gbese feni ti ara nni), nitorinaa e mojukuro (nibi ese) fun oun naa " (Muslim).

4- Ninu irorun esin Islam tun ni pe, o seni lojukokoro lori ki a san gbese ni ona ti o dara julo, Abu Hurayra (Oloahun ki o yonu si) sope arakunrin kan wa si odo Ojise Oloahun (ike ati ola Oloahun ki o ma ba) lati sin owo (gbese) re, sugbon o lo ona ti ko ye (ti o le koko) lati sin owo re, bayi ni awon Sahaba si gbero lati fi enu abuku kan an, sugbon Ojise Oloahun (ike ati ola Oloahun ki o ma ba) so fun won pe:

"**دَعْوَةُ فَإِنْ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقْلَأَ ثُمَّ قَالَ أَعْطُوهُ سِنَّا مِثْلَ سِنَّهُ قَالَوْا يَا رَسُولَ اللَّهِ لَا نَجِدُ إِلَّا مِثْلَ مِنْ سِنَّهُ فَقَالَ أَعْطُوهُ فَإِنْ مِنْ خَيْرٍ كُمْ أَحْسَنَكُمْ قَضَاءً**" متفق عليه.

" e fi sile nitoripe dajudaju eni ti o ni eto ni anfaani lati soro. Leyin naa ni o so pe: e fun ni (rakunmi) ti o se deedee iru tire ni ojo ori, won si dahun wipe: ire Ojise Oloahun (ike ati ola Oloahun ki o ma ba) a ko ri ayafi eyi ti o dagba ju tire lo, o si da won lohun wipe: e fun un, nitoripe dajudaju eni ti o loore julo ninu yin ni eni ti o dara julo ni isan gbese " (Al Bukari ati Muslim).

5- Ninu irorun esin Islam ni abala tita ati rira tun ni pe, o seni loju kokoro ki a gba oja ti olura tabi oluta ba da pada latara ikabamo re (lori oja naa). Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so pe

"من أقال نادما ببيعته أقال الله عثرته يوم القيمة " صحيح.

" enikeni ti o ba gba oja pada lowo eni ti o kabamo lori oun tira, Olohung yoo gbe inira ati asise re kuro ni ojo igbende " (Al Bukhari).

6- Ninu irorun esin Islam ni abala tita ati rira tun ni pe, o se leto fun oluta ati olura lati se esa laarin ara won, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"البَيْعَانُ بِالْخَيَارِ مَا لَمْ يَتَفَرَّقَا أَوْ قَالَ حَتَّىٰ يَتَفَرَّقَا فَإِنْ صَدَقاً وَبَيْتَانِ بُورَكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا وَإِنْ كَنَّا وَكَذَّبَا مُحِقْتَ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا" البخاري

" oluta ati olura ni anfaani lati sesa laarin ara won niwonba igba ti won ko ba tii tuka (ti won si wa papo ni aaye iduna dura), tabi titi ti won yoo fi tuka, ti won ba so ododo (fun ara won) ti won si salaye (nipa oja ti won fe ra tabi ta) won (Olohung) yoo fi ibukun (alubarika) si oja awon mejeeji, sugbon ti won ba fi (nkankan) pamo ti won si pa iro (fun ara won) won (Olohung) yoo mu ibukun (alubarika) kuro lori oja awon mejeeji " (Al Bukhari).

7- Ninu irorun esin Islam ni abala ibasepo ni abala owo tun ni pe, o gbe ilana kale lori bi a se gbodo pin ogun fun awon ti oku fi sile ti won si leto si ogun re, yala omode ni tabi agbalagba, okunrin tabi obinrin, o gbe kale ni ona deedee ti ko legbe, ti gbogbo onilakaye pipe eniyan siri bee. Ipin naa wa lori bi awon eniyan wonyi se sunmo tabi jinna si oku si, o si wa lori anfaani oku ti o jepe oun ni o ni dukia naa. Ko leto fun enikankan lati pin ogun ni ibamu si ife inu re. Ninu anfaani ilana ipin-gun yi ni pe, bi o ti wu ki oro naa po to yoo pin welewele si kekere kekere, yio sise ki dukia fiditi si odo awon iko perete kan ni oun ti ko seese ti ko si rorun.

Al-kurani alaponle ti se alaye yekeyeke ipin okikaluku ninu omo, obi iyawo ati awon omo-iya, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"يُوصِّيْكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِذَكْرٍ مِثْلٍ حَظًّا الْأَنْثَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلَثًا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النَّصْفُ وَلَا يُبَوِّيهُ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرَثَةً أَبُواهُ فَلَامَهُ الْأَنْثُرُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلَامَهُ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وِصْيَةٍ يُوصِّي بِهَا أَوْ دِيْنَ أَبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تُنْزِرُونَ أَيْهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فِرِيقَةٌ مِنَ الْمُلْكِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا" النساء ١١

"Olohung npase fun yin nipa (ogun) awon omo yin, okunrin kan yoo ma ni ipin obinrin meji, sugbon ti won ba je obinrin ti o ju meji lo, won yoo ni idameji idameta oun ti o (oku) ba fi sile, bi o ba si je (omobinrin) okansoso ni, idaji ni tire, nbe fun awon obi re, idafa (idakkan ninu mefa) fun eni okookan ninu won ninu oun ti o fi sile, bi omo ba nbe nile fun un, sugbon ti ko ba si omo (kankan) fun un ti o je pe awon obi re ni yoo jogun re, nagba naa iya re yoo ni idata, sugbon bi awon arakunrin tabi arabinrin (omo iya ati baba) ba nbe fun un, iya re yoo ni idafa leyin aso-sile ti o so tabi gbese, awon baba yin ati awon omo yin e ko mo ewo ninu won ni o sunmo yin julo ni ti anfaani. Oranyan ni lati odo Olohung, dajudaju Olohung je Oluni-imo Ologbon " Q4:11.

Yato si awon alaye ti Olohung tun se ni awon orisirisi aaye ninu Al-Kurani ti aaye ko le gba wa lati se alaye ninu iwe yi sugbon ti alaye nbe ninu awon iwe ti o soro nipa ogun pinpin.

8- Bakan naa ninu irorun esin Islam ni abala ogun pinpin tun ni pe, o se ni eto ki a fun awon ti o wa nibi ti a ti npigun ninu re nigba ti a ba npin lowo ki a ma si se gbagbe won. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"وَإِذَا حَضَرَ الْقُسْمَةَ أُولُو الْفُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا" النساء ٨

"Nigbati awon ibatan ati omo-orukan ati alaini ba nbe nibi ipin (ogun). E fun won ninu re ki e si ba won so oro itunu " Q4:8.

9- Ninu irorun esin Islam bakan naa ni abala yi tun ni pe, o fi ofin sise asotele (fifi ipin kan tore) lele. Musulumi ni anfaani lati so asotele ninu dukia re leyin iku re leyi ti won yoo lo fun daadaa ati ise rere ti yoo ma je itore-aanu lailai fun leyin iku re. Bi o tile-jepe asotele ni onde ati mojemu wipe ko gbodo koja idakan ninu idameta gbogbo dukia oku. Aa'mir omo Saee'd sope:

"كان النبي صلى الله عليه وسلم يعودني وأنا مريض بمكة فقلت لي مال أوصي بمالي كله قال لا قلت فالشطر قال لا قلت فالثالث قال الثالث والثالث كثير أن تدع ورثتك أغنياء خير من أن تدعهم عالة يتکفون الناس في أيديهم ومهمما أنفقتك فهو لك صدقة حتى اللقمة ترفعها في في امرأتك ولعل الله يرفعك ينتفع بك ناس (من المؤمنين) ويضر بك آخرون (من الكفار)"

" Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) je eniti o ma nbe miwo ni asiko ti mo ns'aisan ni ilu Makkah. Mo wa sope: mo ni dukia (ti o po), nje mo le so asotele pelu gbogbo re bi? O si dahun wipe: rara, mo tun sope: idaji nko? o tun dahun wipe: rara, mo tun sope: idameta re nko? o si dahun wipe: idameta, idameta naa po, o ri ki o fi awon olujogun re sile ni aboro o loore ju ki o fi won sile ni olosi (talika) ti won yoo wa ma toro lowo awon eniyan. Bayiowu ti o ba naa, itore-aanu ni yoo je fun o, koda ti o fi dori okele ti o fi s'enu iyawo re. Osi seese ki Olohung gbe o ga nipo ki awon eniyan kan (onigbagbo ododo) si se anfaani pelu re, ki awon miran (keferi) si kan inira pelu re "

Bakannaa ninu mojemu asotele ni pe ko si fun eniti o leto ninu ogun ki o ma ba ko inira ba awon yoku ti yoo jogun, tabi ki o ma ba da ota ati ikorira sile laarin won. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"إن الله قد أعطى كل ذي حق حقه فلا وصية لوارث" صحيح

" Olohung ti fun eniti o ni eto ni eto re, nitorinaa ko si asotele fun eniti yoo jogun " (Al Bukhari).

Irorun Esin Islam Ni Abala Idiyaje

Esin Islam se agbekale gegebi awon esin miran eto idiyaje eyi ti o je ona lati mu ifokanbale ati mimu awujo la kuro ninu awon iwa ibaje ati fifankan re, o je okunfa siso emi ati iyi ati aponle, o si je okunfa siso dukia, o si je igbogunti fun awon alaburu awujo, o si je iso fun awon eniyan nibi ki won ma fi aburu kan ara won. Idiyaje yi je idena fun sisele ibaje tabi ki a sope o ma ndin sisele re ku.

Eleyi ni o si fa ti esin Islam fi gbe ijiya ti o se deede kale fun iwa-ibaje kookan ni ibamu si bi won se tobi to. Nitorinaa o se ijiya imoomo-paniyan ni pipa eni ti o paniyan dipo, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آتَيْنَاكُمُ الْقِصَاصَ فِي الْقَتْلَىٰ "

" Eyin onigbagbo ododo A pa igbesan lase fun yin nipa ipaniyan .." Q2:178.

Ayafi ti awon ara-ile oku ba se amojukuro, nitori oro Olohung ti ola Re ga ti o so pe:

" فَمَنْ عَفَىٰ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ... "

" Sugbon eni ti a ba se idarijin nkankan fun lati odo omo-iya (ti won pa eniyan re)...." Q2:178.

Bakan naa o se ijiya ole-jija ni owo-gige, Olohung ti ola Re ga so pe:

" وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطُعُوا أَيْدِيهِمَا جَزاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ " (٣٨)

" Ole l'okurin ati ole l'obinrin, e ge owo awon mejeeji ni esan fun ise awon mejeeji, arikogbon lati odo Olohung. Olohung ni Alagbara, Ologbon " Q5:38.

Nigbati ole ba mo wipe ti oun ba ja'le won yoo ge oun lowo, yoo jawo nibi ole-jija, yoo si so owo re kuro nibi ki won ge e, bakanaa ni dukia awon eniyan yoo si la kuro nibi jiji.

O si se ijiya agbere ati pansaga ni egba-jije (nina) fun eniti ko ni iyawo tabi oko. Olohung ti ola Re ga so pe:

"الرَّانِيَةُ وَالرَّانِيٌ فَاجْلُدُوَا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِائَةً جَلْدٍ "

" Alagbere l'obinrin ati alagbere l'okunrin, e na enikookan ninu awon mejeeji ni egba ogorun " Q24:2.

Eleyi je odi iso kuro nibi idaru-dapo iran (mo iran miran), o si je odi iso fun dukia awon eniyan kuro nibi ki eni ti kii se iran won je ogun won.

O si se ijiya pipa iro agbere mo eni ti ko se e, ni egba-jije bakanaa. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَالَّذِينَ يَرْمَوْنَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءٍ فَاجْلُدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدًا ءالنور ؤ "

" Awon ti won npe pasanga mo awon obinrin ti won kii se oni pansaga, leyin naa ti won ko ri eleri merin muwa, e na won ni ogorin egba e ko si gbodo gba eri won lailai, awon eleyi ni pokii " Q24:4.

Ati awon miran ninu awon iwa ibaje ti esin Islam fi awon ijiya orisirisi ti o se deedee lele fun nitori ewu ti o ro mo ninu awujo. Leyin naa ni ilana ofin esin wa fi ipile pataki kan lele ti gbogbo ijiya patapata duro le lori, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا "

" Atipe oun ti o je buburu buburu naa ni esan re.... " Q42:40.

Ati oro Olohung ti ola Re ga tio so bayi pe:

" وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عَوَقِبْتُمْ بِهِ "

" Ti eyin ba si fe gba esan (iya), ki e gba esan ni iru iya ti won ba fi jeyin " Q16:126.

Gbogbo awon oniranran ijiya yi ni o ni awon mojemu ati onde ti a gbodo woye si nibi lilo re.

1- Ninu irorun esin Islam ni abala idiyaje eyi ti o sopo mo eto omoniyan ni pe, ko se idiyaje naa ni oranyan ti ko gbodo mo sele, bikosepe o se ni oun ti anfaani aforijin ati amojukuro wa fun tabi sisan nkan gba-mabinu. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَأَ وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ
"(٤٠)

"Atipe oun ti o je buburu buburu naa ni esan re, enikeni ti o ba si mojukuro ti o si se atunse, esan re nbe lodo Olohung, dajudaju Oun ko ni fe awon alabosi " Q42:40.

2- Ninu irorun esin Islam ni abala idiyaje tun ni pe, oun ti o ba sopo mo eto Olohung, niwonba igba ti omoniyan ko ba mo se ni gbangba ti oro re ko si tii de odo awon alase ti won yoo se imuse ijiya ofin, a ko ni lo ofin ijiya naa le lori, nitoripe oro naa wa laarin oun ati Oluwa re. Abu Hurayra (Olohung ki o yonu si) sope: Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

كُلُّ أَمْتِي مَعَافٍ إِلَّا الْمُجَاهِرُونَ وَإِنْ مِنَ الْمُجَانَّةِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ عَمَلاً بِاللَّيلِ ثُمَّ يَصْبِحُ وَقْدَ سَتْرِهِ اللَّهُ فَيَقُولُ يَا فَلَانَ عَمِلْتَ الْبَارِحةَ كَذَا وَكَذَا وَقْدَ بَاتَ يَسْتَرِهِ رَبِّهِ وَيَصْبِحُ يَكْشِفُ سَتْرَ اللَّهِ عَنْهُ " مُتَفَقُ عَلَيْهِ

" Gbogbo ijo mi ni eni aforijin ayafi olufibaje sayo (olusebaje ni asehan), atipe dajudaju ninu iwa omugo, ailojuti ati ifi-ese-se awewa ni ki eniyan sise (aburu) kan loru ki o wa di ni owuro leyin ti Olohung ti boo lasiri, ki o ma sope " ire lagbaja, mo se bayi bayi ni ana (oru moju) " leyin igba ti Olohung ti bo o lasiri ni oru, ki o wa ji ni owuro ki o ma tu asiri naa (ni ti iyanran) ti Olohung ti bo " (Al Bukari ati Muslim).

Dajudaju esin Islam ko sa dede gbe awon idiyaje wonyi kale bikosepe lati fi so eto ati iwo omoniyan ati lati fi alafia ati

ifokanbale lole laarin awujo ati ki ilu la kuro ninu iwa ibaje, bakanna lati dena mo gbogbo eni ti emi re ba npe e lo sibi dida irowo rose ati alafia ilu laamu. Nigba ti apaniyan ba mo wipe ijiya ese oun ni ki won pa oun naa pada, ti ole si mo wipe ijiya ese oun ni ki won ge owo oun, ti alagbere si mo wipe ijiya ese oun ni ki won na oun le'gba, onikaluku won ni yoo jawo ninu aburu wonyi. Ododo ni oro Olohung ti ola Re ga ti o so pe:

"ولَكُمْ فِي الْقَصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولَئِنَاءِ الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَوَّنَ (١٧٩)"

" Isemi nbe fun yin ninu igbesan, eyin ti e ni lakaye, ki e ba le sora yin " Q2:179.

O seese ki a ri eni ti yoo sope awon ijiya wonyi ti esin Islam gbe kale fun awon iwa ibaje kookan ti lagbara ju! idahun nipe: dajudaju gbogbo omoniyan ti o je onilakaye ni yoo gba pe ikookan awon iwa ibaje wonyi ni o ni oniranran inira ati aburu ti o ko sinu ti ko si pamo si gbogbo eniyan. Nitoru idi eyi oranyan ni ki awon oun ti yoo je idena, igbogunti ati idiyaje wa fun un. Bi ese kookan se ri naa si ni ijiya re ri, eleyi lo si fa ki ijiya orisirisi wa.

Ti onikaluku ba bi ara re leere ti o si woye si awon ijiya kookan ti esin Islam gbe kale yoo ri pe oun ni o se deedee ti o si ni aseyori nibi didena awon iwa ibaje wonyi yala ki o wu u tegbotegbo ni tabi ki o din-in ku ninu awujo. Sugbon ti a ba woye si awon idiyaje atowoda (eyi ti omoniyan gbe kale) fun ra won, a o ri pe ko din nkankan ku ninu aburu wonyi bikosepe o tun nse alekun re ni, koda o tun seese ki onibaje odaran eniyan ri ona abayo nibe ki alare si di elebi. Nitorinaa ika to ba se loba a ge ki awon orikerike ara yoku le ni alafia.

Irorun Esin Islam Ni Abala Ogun kiko ni Lero

Ninu eyi ti ko si iyemeji nbe nipe, aigbora-eniye ati ogun jija je adamo awujo omoniyan, yala latara yiyato iran won ni tabi esin won tabi iyapa-enu tabi ogun latari ijegaba, ifowo-ola gbani-loju tabi nitori alamori oro-aje. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَلَوْلَا دَفَعَ اللَّهُ النَّاسَ بِعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَكِنَّ اللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ (٢٥١)"

" Atipe ti ko ba je pe Olohung nfi apakan awon eniyan dabo bo apakan won ni dajudaju ile naa ko ba ti baje, sugbon Olohung je Olola si gbogbo eniyan " Q2:251.

Sugbon ninu esin Islam ogun jija wa lori ibanilo niti omoniyan eyi ti ko legbe, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرَئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ؛ ٨ الْأَنْفَالُ"

" E mase da gege bi awon ti won jade ninu ile (ilu) won ni ti igberaga ati sekarimi, ti won si nseri (awon eniyan) kuro loju ona Olohung " Q8:48.

Ninu awon idi pataki ti esin Islam fi gbe ogun jija kale ni idena ati kikodi ota ati sise iranlowo fun eni ti won se abosi re. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوُلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرَجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقُرْبَةِ الظَّالِمُونَ أَهْلُهَا وَاجْعَلْنَا لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيَّا وَاجْعَلْنَا لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا" النساء ٧٥

" kini wa lo seyin ti eyin o fi ja si oju ona ti Olohung ati (nigbati) awon alailagbara ninu awon okunrin ati awon obinrin ati awon omode, awon ti nsope: Oluwa wa, muwa jade kuro ninu ilu yi ti awon ara inu re je alabosi, ki O si fun wa ni oludaabobo kan lati odo Re, ki o si fun wa ni oluranlowo kan lati odo Re " Q4:75.

Nigbati Ogun jija ninu esin Islam koyekogbo ni eyi ti o duro lori ibanilo niti omoniyan, o je dandan ki abala irorun ati irora fojuhan nibe gbangba, fun apere:

1- Ninu irorun ati irora esin Islam ni abala yi ni pe, ki se esin igbesumomi, ikoja'la, abosi tabi esin ogun nikan (jagijagan) gegebi awon ota esin (ti pipo awon ti nse esin naa tabi ti nwonus re nbi ninu) se ma n royin re, iroyin won yi jinna si ododo, nitoripe Olohung ti ola Re ga ko fun ni nibi ikoja'la ninu oro Re ti O si o bayi pe:

" وَقَاتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ (١٩٠)"

" Ki e si maa ba won ja l'oju ona Olohung awon eniti won nba yin ja, sugbon ki e ma se rekoja ala, dajudaju Olohung ko feran awon ti n rekoja ala " Q2:190.

2- Ninu irorun esin Islam ni abala ogun jija tun ni pe, o pa awon musulumi lase lasiko ti won ba njagun lowo pelu awon ota won pe ki won fi aaye ijoko alafia sile ti won (awon ota won) ba fe bee, eleyi ti nsalaye pe esin Islam kii se esin ti o duro lori ipaniyan tabi ita eje sile. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

**" وَإِنْ جَنَحُوا لِسَلْطِنٍ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّنَ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (٦١)"
الأئف**

" Ti won ba te si (wa ijoko) alafia ki iwo naa te sii ati ki o si gbara le Olohung, dajudaju Oun ni Olugboro, Onimimo " Q8:61.

3- Ninu irorun esin Islam ni abala ogun jija tun ni pe, o pase pe a ko gbodo pa eni ti ko bawa jagun (gbogun ti wa).

4- Bakanna, ninu irorun esin Islan ni abala ogun jija tun ni pe, o ni awon onde ati eko ti o sopo mo, nitori ki o ma ba mu kuro lori ilomoniyan ti o duro le lori. A ko gbodo pa ota kankan ayafi eni ti o ba kopa ninu ogun ti o si nse iranlowo lori re. Sugbon awon agbalagba, awon omode, awon obinrin, awon alaisan ati awon ti ntoju awon alaisan ati awon ti won fara gbogbe (awon dokita ati

awon oluranlowo won) pelu awon ti won nse ijosin ninu awon aaye ijosin a ko gbodo pa won.

Bakan naa ni ko leto ka pa eni ti o o fara gbogbe loju ogun, a ko si gbodo se oku ni isekuse (apatunpa), beeni a ko gbodo pa eranko, a ko si gbodo wo ile tabi ko egbin ba omi tabi odo atipe a ko gbodo le eni ti o ba sa kuro loju ogun. Awon eko wonyi ni Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ati awon arole re (Olohung ki o yonu si gbogbo won) ma nso fun awon asiwaju ogun.

Apejuwe ilana ijagun ninu esin Islam ti o duro lori irorun ati irora je eyi ti o farahan ninu isesi Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) nigba o gba ilu Makkah, ti o si jepe awon eniyan wonyi ni won le jade ti won fi ruta orisirisi kan an ti won si pa opolopo ninu awon omoleyin re, ti won si tun petepero lori bawo ni won yoo se pa oun naa, sugbon Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) yi ni o so nigba ti o wo ilu Makkah wipe:

من دخل دار أبي سفيان فهو آمن، ومن أغلق بابه فهو آمن، ومن ألقى السلاح فهو آمن.

" enikeni ti o ba wo ile Abu Sufyan eni ifokanbale nii se, enikeni ti o ba ti ilekun mori eni ifokanbale nii se, enikeni ti o ba so nkan ija re danu eni ifokanbale nii se.

Awon arole re naa (Olohung ki o yonu si gbogbo won) won koye won kogbo lori oju ona irorun ati irora nibi ogun jija ti Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) fi lele leyin igba ti o lo tan. Abu Bakri (Olohung ki o yonu si) ti o je arole alakoko fun Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so fun awon olori ogun ti o ran lo si ogun wipe:

"قفوا أوصيكم بعشر فلأحفظوها عنِّي: "لاتخونوا، ولا تغلو (سرقوا)، ولا تغدروا، ولا تمتلوا (تشوهوا)، ولا تقتلوا طفلاً صغيراً، ولا تقتلوا شيخاً ولا امرأة، ولا تعقرعوا (قطعوا) نخلاً ولا تحرقوه، ولا تقطعوا شجرة مثمرة، ولا تذبحوا شاة

ولابقرة ولا بغيراً إلالمائلة، وسوف تمرون بأقوام قد فرغوا أنفسهم في الصوامع
فدعوهما فرغوا أنفسهم له "

" e duro ki nso awon asotele mewa kan fun yin, ki e ri pe e se amojuto won daada,: " e mase ijanba, e ma jale, e ma se itanje, e ma paniyan ni ipakupa, e ma pa omodo kekere, e ma pa arugbo tabi obinrin, e ma ge igi ope (tamaru) e ko gbodo f'ina si, e ko gbodo ge igi eleso, e ko gbodo pa yala ewure ni tabi maalu tabi rakunmi bikosepe e ba fe jee, e o ri awon eniyan kan ti won juwo ara won sinu awon ile ijosin e fi won sile pelu oun ti won nse "

5- Ninu irorun esin Islam ni abala ogun jija tun ni pe, o gbe ilana sise aponle eto ati biba awon ti a ko lerus ni ibalo omoniyen kale. O je ki o yewa pe ko leto ki a f'iya je –won, tabi ki a fi iyepere kan won, tabi ki a ko ipaya ati jinni-jinni bowo, tabi ki a pa won ni ipakupa, tabi ki a ko fun won nibi jije ati mimu titi ti won yoo fi ku. Bikosepe ki a se aponle won ki a si bawon lo pelu daadaa. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

" وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبَّهِ مِسْكِينًا وَبَيْتِيًّا وَأَسِيرًا (٨) إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا تُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا (٩) "

" Atipe won a ma nfun awon alaini ati awon omo orukan ni ounje, ti awon naa si nife si lati je e, ati awon ti won wa loko eru \\\ (Nwon a si ma sope) Dajudaju awa ko tori nkankan fun yin ni oun jeje bikosepe lati wa ojure Olohung, atipe awa ko wa esan kankan tabi ope kankan ni odo yin " Q76:8-9.

Ilana ibanilo pelu sise aponle ijemoniyen yi ni awon elesin Islam nlo lati ba awon ti won ba ko lerus lo lati oju aye Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba). Okan ninu awom omo-iya Mus'ab omo Umayr (Olohung ki o yonu si) ti oruko nje Abu Azeez nso nipa isele ti o sele si ni oju ogun Badri bayi pe:

" كُنْتُ فِي الْأَسْرَى يَوْمَ بَدْرٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ " اسْتَوْصُوا بِالْأَسَارَى خَيْرًا " وَكُنْتُ فِي نَفْرٍ مِّنَ الْأَنْتَصَارِ فَكَانُوا إِذَا قَدِمُوا غَدَاءَهُمْ وَعَشَاءَهُمْ أَكْلُوا التَّمَرَ وَأَطْعَمُونِي الْبَرَّ لَوْصِيَّةً رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ "

" mo wa ninu awon ti won ko leri loju ogun Badri, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) wa so bayi pe: " e ripe e se asotele daadaa nipa awon eru wonyi (e bawon lo pelu daadaa) ", mo si wa laarin awon iko kan ninu awon Ansaar, igbakugba ti won ba gbe ounje osan tabi ti ale de won yoo je eso tamoru won yoo si fun awa ni alikamo (oka ti o wa nibe) je latari asotele Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba)! "

6- Ninu iroru esin Islam ni abala ogun jija tun ni pe, o pase ki a ba awon ti a fe gba ilu won (ba jagun) lo ni ibalo ti o dara. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so asotele daadaa lori awon ara ilu Misira nigba ti o so pe:

إِذَا فَتَحْتُمْ مَصْرَ فَاسْتُوصُوا بِالْقَبْطِ خَيْرًا، فَإِنْ لَهُمْ ذَمَّةٌ وَرَحْمًا " صحيح مسلم

" nigba ti e ba si ilu Misra, e se asotele daadaa pelu awon ara ilu Misra, nitoripe won ni iwo (lorun wa) ati okun ebi (pelu wa) " (Muslim).

Awon eniyan ti won ba bori won logun ninu awon ilu won ko gbodo fi omoluabi won yile, tabi gba dukia won, tabi ki won yepere iyi won, tabi ki won si fi abuku kan won, tabi ki won ba ilu won je, nigba ti o jepe (ogun won) kii se ti ibinu tabi igbesan, bikosepe o je ona atunse, ipase daadaa ati iko iwa ibaje pelu fifi deedee lele. Awon musulumi tele ilana Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) nibi ogun jija leyin re.

Ninu awon itokasi ati apejuwe lori eleyi ni adehun eyi ti Umar omo Khatab (Olohung ki o yonu si) se fun awon ara ilu Jerusalemu nigba ti o wo ilu naa, ti o so bayi pe:

**(بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ هَذَا مَا أَعْطَى اللَّهُ عَبْدُ اللَّهِ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ
أَهْلَ الْمَقْدَسِ مِنْ أَمْانٍ: أَعْطَاهُمْ أَمَانًا عَلَى أَنفُسِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ وَلِكُنَّا سَهْمَهُمْ وَصَلْبَانَهُمْ...
وَلَا يَكْرَهُونَ (يَجْبَرُونَ) عَلَى دِينِهِمْ وَلَا يُضَارَ أَحَدٌ مِنْهُمْ...)**

(Ni oruko Olohung Ajoke aye Asake orun, eleyi ni adehun ti erusin Olohung Umar omo Khatab asiwaju awon onigbagbo ododo (Olohung ki o yonu si) se fun awon ara Jerusalemu ni ti

idabobo: o se adehun idabobo fun won lori emi won, lori dukia won, lori awon ile ijosin (soosi) won ati lori awon agbelebu won.... Ko si ijeni-nipa fun won lori esin won atipe ko si enikankan ti won yoo fi owo inira kan ninu won ...."

Nje itan omoniyan wa ri iru apejuwe abiyi, ti o duro lori deedee ati amojukuro (aanu) bayi ri lati odo olusegun si odo eniti won se logun? pelu pe o (Umar) ni ikapa o si wa ni ipo ki o pa won lase oun ti o ba fe ki o si fun won ni awon mojemu ti o ba wu u, sugbon o lo ilana sise deedee ati irorun (aanu) pelu won. Eleyi je oun pataki kan ti ntoka lori wipe ogun jija ninu esin Islam duro lori ibanilo niti omoniyan ti kii si se ti ojukokoro lori awon nkan aye.

Irorun Esin Islam Ni Abala Aforijin Ese Ati Amojukuro

Nitoripe omoniyan je eni ti o po ni asise ati ese yala laarin awon ati Oluwa won ni tabi laarin awon ati awon ti won jo nse ninu awujo. Eleyi si ni Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so fun wa nipa re ninu oro re ti o so bayi pe:

"كُلُّ بَنِي آدَمْ خَطَّاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَابُونَ" أَخْرَجَهُ التَّرْمِذِيُّ، وَأَبْيَانُ مَاجَةُ

" gbogbo omoniyan ni alasise, (sugbon) eyi ti o loore julo ninu awon alasise naa ni awon ti o ma nronu piwada "(At-tirmidhi ati Ibn Majah).

Awon ese wonyi ati iyapa Olohung ti omoniyan nse latari ogun lailai ati adehun tipetipe ti esu ti se pe oun yoo si omoniyan lona pelu itanje. Olohung ti ola Re ga so nipa adehun ti esu se lori omoniyan bayi pe

"قَالَ رَبُّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَرْيَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَا غُوَيْنَهُمْ أَجْمَعِينَ" الحجر ٣٩

" Oun (Ibilisi) si sope: Oluwa mi, nitoru sise ti o semi ni eni anu, dajudaju emi yoo se awon nkan buburu loso fun won lori ile atipe emi yoo so gbogbo won di eni anu " Q15:39.

1- Ninu irorun ati irora esin Islam ni pe, dajudaju Olohung ma nse aforijin ese bi o tiwu ki eru mo paara re to (se ni asetunse) niwonba igba ti o ba ti nwa aforijin lo si odo Olohung. Olohung Alanu se eleyi nitoripe adamo omoniyan ni ki o da ese, awon ese wonyi si ni aforijin ati amojukuro niwon igba ti eru kobaye ti kogbo leni ti nwa aforijin lo si odo Oluwa re. Abu Saee'd Al-Khudri sope Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope

" قال: إِبْرِيزُ أَيْ رَبٌ لَا أَزَانْ أَغْوِي بْنِي آدَمَ مَا دَامَتْ أَرْوَاحُهُمْ فِي أَجْسَادِهِمْ، قَالَ: فَقَالَ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ: لَا أَزَانْ أَغْفِرُ لَهُمْ مَا اسْتَغْفَرُونِي " مسنـد الإمام أحمد صحيح
١٦٥٠ الجامـع

" Ibilisi sope: ire Oluwa mi, mi o ni yee tan awon omoniyen je niwonba igba ti emi ba si nbe lara won. O sope; Oluwa wa ti o je

Abiyi Oba ti o gbongbon si dahun wipe: (emi naa) mi o ni yee se aforijin fun won niwonba igba ti won ba ti nwa mi ni alaforijin " (Ahmad).

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

"**وَالَّذِي نَفْسِي بِيدهِ لَوْلَمْ تُذْنِبُوا لَدَهُبَ اللَّهُ بِكُمْ وَلَجَاءَ بِقَوْمٍ يُذْنِبُونَ فَيَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ فَيَغْفِرُ لَهُمْ**" (أحمد، ومسلم)

" Mo fi eni ti emi mi nbe lowo re bura pe ti e ko ba mo d'ese ni Olohung o ba ti koyin kuro lori ile, ko ba si mu awon eniyan miran wa ti won yoo ma d'ese ti won yoo si ma wa Olohung ni alaforijin ti (Oun naa) yoo si ma forijin won " (Muslim ati Ahmad).

2- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, o se ilekun ironupiwada ni oun ti o wa ni sisi fun musulumi ni gbogbo igba ati asiko. Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"**فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمٍهُ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ**" المائدة ٣٩

" Enikeni ti o ba ronupiwada (ti o pada sodo Olohung) leyin abosi re (ti o se) ti o wa se daadaa, dajudaju Olohung yoo gba ironupiwada re. Dajudaju Olohung ni Alaforijin Onike " Q5:39.

Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"**إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَبْسِطُ يَدَهُ بِاللَّيْلِ لِيَتُوبَ مَسِيءُ النَّهَارِ وَيَبْسِطُ يَدَهُ بِالنَّهَارِ لِيَتُوبَ مَسِيءُ اللَّيْلِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا**" مسلم

" Dajudaju Olohung ma nte owo re kale ni ale lati gba ironupiwada olufosan sebaje, bakanaa Oma nte owo kale l'osan lati gba ironupiwada oluforu sebaje (yoo ma se bayi lojojumo) titi ti ooru yoo fi yo nibi ti nwo si " (Muslim).

Ayafi awon aaye perete nikam ni ilekun gbigba ironupiwada ti le ti mo eru. Olohung ti ola Re ga nso bayi pe:

" إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلَيْهَا حَكِيمًا (١٧) وَلَيُنَسِّتَ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّىٰ إِذَا حَضَرَ أَحَدُهُمُ الْمَوْتَ قَالَ إِنِّي تَبَّأْتُ إِلَآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمْوَثُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ... "

" Igba ironupiwada ti Olohungba oun ni ti awon ti won fi alaimo se aburu, leyinnaa ti won ronupiwada laipe. Awon wonyi ni awon ti Olohungba yoo gba ironupiwada won. Olohungba si je Olumo Ologbon \\ Ko si igba ironupiwada fun awon ti won nse aburu titi ti iku fi de ba okookan won ti o wan wipe: Dajudaju emi ronupiwada nisisin yi, beeni ko si fun awon eni ti won ku si inu keferi sise. Awon wonyi awa ti pese iya oloro sile fun won " Q4:17-18.

Ilekun gbigba ironupiwada wa ni sisi fun awon erusin Olohungba ayafi ni awon aaye meji kan ti Ojise Olohungba (ike ati ola Olohungba ki o ma ba) salaye ninu oro re pe:

”إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقْبِلُ تَوْبَةَ الْعَبْدِ مَا لَمْ يَغْرِغْ“ الترمذى صحيح

" Dajudaju Olohungba Abiyi Oba ti O gbongbon yoo ma gba ironupiwada erusin re niwonba igba ti ko ba ti mo pokaka iku " (At-tirmidhi).

Ati oro ti o so pe:

”مَنْ تَابَ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ“ مسلم

" Enikeni ti o ba ronupiwada siwaju ki oorun to o yo nibi ti o ti nwo Olohungba yoo gba ironupiwada re " (Muslim).

3- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, o se ona lati ronupiwada ni oun ti o rorun pupo, o se ni nkan ti o wa laarin olujosin ati Oluwa re ti ko si ni bukata si alagata kankan laarin awon mejeeji, bakanna ko si ilekoko tabi inira kankan nibe, oun ti o wa nibe ni ki erusin Olohungba gbe owo re soke ki o si se apatenujewo awon ese re fun Oluwa re, ki o si toro aforijin ati amojukuro lodo Re. Olohungba ti ola re ga so bayi pe:

”وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدُ اللَّهُ عَفْوًا رَّحِيمًا (١١٠)“

" Enikeni ti o ba se ise aburu tabi o se baosi emi ara re, leyinnaa ti o wa Olohung ni alaforijin, yoo ba Olohung ni Alaforijin Onike " Q4:110.

4- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, aburu ti awon elese ba se, ti won wa ronupiwada lori re leni ti o je olododo ninu ironupiwada won, ti won si nbanuje lori awon oun ti o waye lowo won ni ese, ti won si ipinnu emi lati ma pada si idi ese naa mo, awon ese won wonyi yoo di daadaa fun won (ni akosile). Olohung ti ola Re ga so bayi pe

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتَلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَرْجُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يُلْقَى أَثَاماً (٦٨) يُضَاعِفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا (٦٩) إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدَّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا (٧٠) "

" Atipe awon ti won kii pe olohung miran pelu Olohung, won kii si pa emi ti Olohung se (pipa re) ni eewo afi pelu ododo (eto) won kii si se pansaga. Eniti o ba eyi nni yoo pade (idajo) ese (re) \\ A o se iya ni ilopo meji fun un ni ojo igbende yoo si gbere sinu re ni eni yepere \\ ayafi eniti o ba ronupiwada ti o si gbagbo ni ododo ti o si se ise rere, awon elewonyin ni Olohung yoo so ise buburu won di ise rere. Olohung je Alaforijin Alanu " Q25:68-70.

Ofin esin Islamba lakaye elese soro, o si wa iwosan fun idamudabo emi re pelu sisi ilekun ironupiwada sile fun un ki o le ba jawon nibi ese. Olohung wa ti ola Re ga ko mu enikankan ninu eda Re jakan kuro nibi riri aforijin, amojukoro, ati aanu lori ese ati asise re, bi o tiwu ki ese tabi asise naa tobi to. Olohung ti ola Re ga nso bayi pe:

قُلْ يَا عَبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْتُلُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَعْفُرُ الدُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ (٥٣) "

" Sope: Eyin erusin Mi, ti e ti d'ese bo emi yin (lorun), e ma se so ireti nu nipa ike Olohung, dajudaju Olohung ma nse aforijin gbogbo ese patapata. Dajudaju Oun ni Alaforijin Alaana Q39:53.

Awon eleyi nii se pelu iwo ati eto Olohung sugbon awon nkan ti o nii se pelu iwo ati eto omoniyan, oranyan ni ki a da iwo tabi eto naa pada fun eni ti o ni, ki a si toro amojukuro lowo won lori eto ati iwo won ti a mu.

5- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, o ma nsan esan daadaa lori aniyan daradara ti eniyan ba ni koda ki o ma pada fi sise. Ti o ba ni ipinnu lati se daadaa sugbon ko pada se e, won yoo ko sile fun pe o se daadaa kan. Koda oro a tun ma koja bayi ni igba miran, ti musulumi ba pinnu lati se aburu ti ko wa see mo latara iberu iya Olohung, Olohung yoo tun san ni esan daadaa lori re, nitoripe o fi oun ti o ti ni ipinnu lori re nitori iberu Olohung. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope: Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"إِذَا أَرَادَ عَبْدِيْ أَنْ يَعْمَلْ سَيِّئَةً فَلَا تَكْتُبُوهَا عَلَيْهِ حَتَّىْ يَعْمَلَهَا فَإِنْ عَمِلَهَا فَأَكْتُبُوهَا بِمِثْلِهَا وَإِنْ تَرْكَهَا مِنْ أَجْلِيْ فَأَكْتُبُوهَا لَهُ حَسْنَةً وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَعْمَلْ حَسْنَةً فَلَمْ يَعْمَلْهَا فَأَكْتُبُوهَا لَهُ حَسْنَةً فَإِنْ عَمِلَهَا فَأَكْتُبُوهَا لَهُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا إِلَىْ سَبْعِعَانَةِ ضَعْفٍ"

" Nigba ti erusin Mi ba gbero lati se aburu, e ko gbodo koo sile fun titi ti yoo fi se e, ti o ba wa ti se e ko sile ni deedee odiwon re (oun ti o se), sugbon ti o ba fii sile (ti ko see) nitori Mi, e fi ko daadaa kan sile fun, nigba ti o ba si gbero lati se daadaa sugbon ti ko si se, e fi ko daadaa kan sile fun un, sugbon ti o ba wa see, e ko sile fun ni ilopo mewa re titi de ilopo re lona ogorun meje "

5- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, ko se ese musulumi ni adina fun nibi riri ike ati aanu Olohung, bikosepe o se ni oun ti yoo ma rankan ki ese re po si (ni ojo igbende) fun oun ti yoo ri ni ike ati aanu Olohung pelu aforijin Re, nigba ti won ba fi iwe ise re han an. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"إِنِّي لَأَعْلَمُ أَخْرَى أَهْلَ الْجَنَّةِ وَأَخْرَى أَهْلَ النَّارِ خَرْوَجًا مِنْهَا رَجُلٌ يَوْتَىْ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُقَالُ اعْرِضُوا عَلَيْهِ صَغَارَ ذُنُوبِهِ وَارْفُعُوا عَنْهُ كَبَارَهَا فَتَعْرَضُ عَلَيْهِ صَغَارَ ذُنُوبِهِ فَيُقَالُ عَمِلْتَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَعَمِلْتَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ لَا يَسْتَطِعُ أَنْ يَنْكِرَ وَهُوَ مَشْفِقٌ (خَائِفٌ) فِي كَبَارِ ذُنُوبِهِ أَنْ تَعْرَضَ عَلَيْهِ فَيُقَالُ لَهُ

فَإِنْ لَكَ مَكَانٌ كُلُّ سَيِّئَةٍ حَسْنَةٍ فَيَقُولُ يَا رَبَّ قَدْ عَمِلْتَ أَشْيَاءَ لَا أَرَا هَا هَا هَا" فَلَقَدْ رَأَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَحْكًا حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ.) رَوَاهُ مُسْلِمٌ

" Dajudaju mo mo eniti yoo wo ogba idera kanyin, ti yoo si jade kanyin ninu ina; arakunrin kan ti won yoo mu wa ni ojo igbende, won yoo so pe: e fi awon ese keekeekee ti o wa ninu ise re han an ki e si mu awon iya ese kuro fun un, won a wa fi awon ese re keekeekee han an, won a wa so fun pe; o se bayi bayi ni ojo bayi, o se bayi bayi no jo bayi, o se bayi bayi ni ojo bayi, yoo si mo dahun wipe beeni ko ni le so pe ko ri bee, nigbati o jepe o kuku npaya lori awon ese nla nla wipe ki won ma fi han oun, won a wa so fun un pe: bayi gbogbo ikookan ninu awon ese wonyini won yoo fi san o ni esan daadaa! yoo wa sope: ire Oluwa mi, mo da awon ese kan ti won ko ko sibi " mo ri Ojise Olohum (ike ati ola Olohum ki o ma ba) ti on rerin titi ti awon eyin organ re fi han sita " (Muslim).

6- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, dajudaju Olohum je Alagbamora lori eniti o ba yapa Re ninu awon erusin Re ti o si tun se aigbagbo si I. Olohum ti ola Re ga so bayi pe:

" وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهِيرَهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلَكِنْ يُوَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ مُسَمَّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِعِبَادِهِ بَصِيرًا" فاطر ٥

" Bi o ba sepe Olohum yoo mu awon eniyan fun ise won ni, ko ni seku eda kankan lori ile. Sugbon O nlo won lara di akoko kan ti a so; nitorinaa ti akoko naa ba de, dajudaju Olohum yoo je Oluriran nipa awon erusin Re " Q35:45.

Irорун Ati Aanu Esin Islam Nibi Gbigbe Awon Oun Ipa Ese Re Kale

Ninu irorun ati aanu esin Islam ni pe, o gbe awon ise ijosin kan kale ti o je pe yato si pe won je ise ti o ni esan ninu won tun je ipare-ese, eleyi je ika ati aanu lati odo Olohung fun awon erusin Re, o si je ifini lokanbale bale fun won ati ona-abayo ninu ese won ti o po. Ninu awon nkan wonyi naa ni:

1- Ninu irorun ati aanu esin Islam ni pe, o se sise ijosin oranyan ni ipa esere yato si pe o je ise ti o ni esan pupo, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

**«الصلوات الخمس والجمعة إلى الجمعة ورمضان إلى رمضان مكفرات ما بينهن
إذا اجتنبت الكبائر» رواه مسلم.**

" (Ikookan) Iru wakati marun ojumo (si ekeji), ati irun Jimoh kan si Jimoh keji, ati awe Ramadana kan si Ramadana keji, won je ipa esere fun oun ti nbe laarin ara won nigba ti a ba jinna si iya ese " (Muslim).

2- Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

**"تابعوا بين الحج والعمرة فإنها ينفيان الفقر والذنوب كما ينفي الكبير خبث الحديد
والذهب والفضة وليس للحجارة المبرورة ثواب دون الجنة" صحيح - "الصحيحة"**
(١٢٠٠)

" E ma fi Hajji ati Umura tele ara won, nitoripe awon mejeeji mo npa osi ati ese re gegebi ina se mo npa didogun irin, wura ati fadaka re. ko si esan kankan fun ise Hajji ti o je atewogba ti o kere si ogba idera (Al-Jannah) " (Al Bukhari).

3- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, o se jijinna si awon ese nla ni okunfa lati ri aforijin lori awon ese keekeekee, Olohung ti ola Re ga so bayi pe:

"إِنْ تَجْتَبُوا كَبَائِرَ مَا تُثْهَوْنَ عَنْهُ كُفَّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتُكُمْ وَتُدْخِلُكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا"
 النساء ٣١

" Ti e ba file jinna si awon ese nla nla ti won ko fun yin, A o se ipare awon aburu yin (ese keekeekee) A o si mu yin wo ibuwo alaponle " Q4:31.

4- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, o se fifonrere salamo (ikini pelu gbolohun "as-salam alaykum") ati bibo ara eni lowo ni ipa esere laarin awon musulumi. Hudhayfa (Olohung ki o yonu si) sope; Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا صَافَحَ أَخَاهُ تَحْتَ خَطَايَا هُمَا كَمَا يَتَحَتَ وَرْقَ الشَّجَرِ " رَوَاهُ الْبَزَارُ وَصَحَّهُ الْأَبْنَانيُّ

" Dajudaju nigba ti musulumi b abo omo-iya (musulumi) re lowo ese awon mejeeji yoo ma re danu gegebi ewe se ma nre danu lara igi " (Al-bazar).

5- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, o se eyikeyi ti o ba de ba erusin Olohung ninu awon aisan, adanwo tabi ibanuje ni oun ti Olohung fi ma npa awon ese ati asise erusin Re. Abu Saee'd Al-Khudri (Olohung ki o yonu si) sope; Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

مَا مَنْ شَيْءٍ يُصِيبُ الْمُؤْمِنَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا حَرَنٍ وَلَا وَصَبٍ حَتَّىٰ اللَّهُ يَهْمَّ إِلَّا يُكَفِّرُ اللَّهُ بِهِ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ" رَوَاهُ مُسْلِمٌ

" ko si oun ti yoo sele si onibagbo ododo ninu inira, tabi ibanuje, tabi aisan olojopipe titi ti o fi d'ori iponju ti o ba de ba ayafi ki Olohung fi pa awon asise re re " (Muslim).

Bakan naa Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) tun so pe:

مَا مَنْ مُصِيبَةٍ ثُصِيبُ الْمُسْلِمُ إِلَّا كَفَرَ اللَّهُ بِهَا عَنْهُ شَوْكَةٌ يُشَاكُهَا" مَتَّفِقٌ عَلَيْهِ

" Ko si adanwo kan ti yoo de ba onibagbo ododo ayafi ki Olohung fi pa ese re re, koda ti o fi dori egun ti o ba gun un " (Al Bukari ati Muslim).

6- Bakan naaninu irorun esin Islam tun ni pe, o se imora ni ipa ese re. Abu Saee'd Al-Khudri sope; Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"أَلَا أَدْلَكُمْ عَلَى مَا يَكْفِرُ اللَّهُ بِهِ الْخَطَايَا وَيُزِيدُ فِي الْحَسَنَاتِ؟" قَالُوا: بَلِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: "إِسْبَاغُ الْوَضُوءِ فِي الْمَكَارِهِ وَانتِظَارُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الصَّلَاةِ مَا مَنْكُمْ مِنْ رَجُلٍ يَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهِ فَيَصْلِي مَعَ الْأَمَامِ ثُمَّ يَجْلِسُ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ الْآخِرَى إِلَّا وَالْمَلَائِكَةُ تَقُولُ لِلَّهِمَ اغْفِرْ لِهِ اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ" رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهٍ وَابْنُ خَزِيمَةَ وَابْنُ حَبَّانَ فِي صَحِيحِهِ وَاللَّفْظُ لِهِ وَالْدَّارْمِيُّ فِي مُسْنَدِهِ وَصَحِحَّهُ الْأَلبَانِيُّ

"Se ki njuyin niwe oun ti o Olohung ma nfi se ipare awon asise re ti o si ma nse alekun daadaa? won dahun wipe: beeni ire ojise olohung, o si dahun wipe: sise asepe aluwala nigba ti ko rorun, ati mimo reti irun kan leyin irun, ko si enikankan ti yoo jade nile re ninu yin lo si mosalasi ti yoo si kirun pelu imam leyin naa ti o wa joko ti o nreti irun miran ayafi ki awon molaika ma so pe "Olohung forijin, Olohung ke" (Ibn Majah ati Ibn Khuzaymo).

7- Bakan naa ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, o se ise kekere ninu iranti Olohung ni oun ti o se deedee inawo si oju ona Olohung ninu gbogbo oniranran daadaa. Abu Hurayra (Olohung ki o yonu si) sope: awon talaka kan wa si odo Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) won si sope:

"ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ (أي أهل الأموال الكثيرة) مِنَ الْأَمْوَالِ بِالدَّرَجَاتِ الْعُلَا وَالنَّعِيمِ الْفَقِيمِ يُصْلَوُنَ كَمَا نُصَلِّي وَيَصُومُونَ كَمَا نُصُومُ وَلَهُمْ فَضْلٌ مِنْ أَمْوَالٍ يَحْجُونَ بِهَا وَيَعْتَمِرُونَ وَيَجَاهُدُونَ وَيَتَصَدِّقُونَ قَالَ أَلَا أَحَدُكُمْ بِأَمْرٍ إِنْ أَحَدُكُمْ بِهِ أَدْرَكَهُمْ مِنْ سَبَقَتْهُمْ وَلَمْ يُرِكْهُمْ أَحَدٌ بَعْدُكُمْ وَكُنْتُمْ خَيْرُ مَنْ بَيْنَ ظَهَرَانِيَّهُ (أي كُنْتُمْ خَيْرُ مَنْ أَنْتُمْ بَيْنَهُمْ) إِلَّا مَنْ عَمِلَ مِثْلَهُ سُبْحَوْنَ وَتَحْمِدُوْنَ وَتَكْبِرُوْنَ خَلْفَ كُلِّ صَلَاةٍ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ فَاخْتَلَفْنَا بَيْنَنَا فَقَالَ بَعْضُنَا نُسْبِحُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَنُحَمِّدُ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ وَنُكَبِّرُ أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ فَرَجَعْنَا إِلَيْهِ فَقَالَ تَقُولُنَّ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ حَتَّى يَكُونَ مِنْهُنَّ كُلُّهُنَّ ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ(رواه مسلم

"awon oloro (olowo) repete ti ko gbogbo ipo giga ati idera lo tan, won nkirun bi awa naa se nkirun won si ngba awe bi awa naa se ngba awe, won si tun ni asekubo ninu owo ti won si fi nse ise Hajji ati Umura, won njagun si oju ona Olohung, won si nse

itore aanu. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si dahun wipe: se ki nso nkankan tojepe ti e ba nse e eyin yoo le awon ti o siwaju yin ba, enikankan ninu awon to nbo leyin yin ko si ni leyin ba yin, eyin yoo wa je eniti o loore ju awon ti o siwaju yin ati awon ti o wa leyin yin lo, ayafi eniti o ba se iru onu ti e se; e maa se afomo fun Olohung (subhanallah) ki e si maa dupe fun un (al-hamdulillah) ki e si ma se gbigbe tobi fun un (Allahu akbar) ni eyin irun kookan ni igba meta-le-logbon. Iyapaenu sele laarin wa; awon kan sope oun ti o wi ni pe; ki a se afomo ni igba metadelogbon ki a si se idupe ni igba metalelogbon ki a si se gbigbe tobi ni igba metalelogbon. Mo wa pada si odo re (lati beere), o wa sope; ma sope: Subhanallah wal-hamdulillah wallahu akbar titi ti gbogbo re yoo fi pe metalelogbon lapapo " (Muslim).

7- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, o se ki eniyan po ni daadaa sise ni oun ti ma nse apare ese. Mu'a'dh (Olohung ki o yonu si) sope oun sope ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so asotele fun mi? o si dahun wipe:

"اتَّقُ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ أَوْ أَيْمَمَا كُنْتَ" قال: زَدْنِي، قَالَ: "اتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمْسِحَهَا"
"قال: زَدْنِي، قَالَ: "خَالِقُ النَّاسِ بِخُلُقٍ حَسَنٍ" اَحْمَدْ صَحِيحٌ

" beru Olohung ni aayekaye ti o ba wa. O sope: se alekun re, o si tun dahun wipe: si ma fi daadaa tele aburu (ti o ba se) nitoripe yoo paree. O si tun sope: se alekun re, oun naa si dahun wipe: ki o si ma awon eniyan lo pelu iwa ti o dara " (Ahmad).

8- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, o se sise awon ijosin ni oun ti o ma nse apare awon ese keekeekee, eri eleyi ni oro ti o wa lati odo Abu Umamah (Olohung ki o yonu si) wipe arakunrin kan wa si odo Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) o si sope: ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) mo koja enu-aala (Olohung) (ese to ye ki won faa leti le lori) waa se idajo lemi lori!!! Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si dahun bayi pe:

"توضّأْتَ حِينَ أَقْبَلْتَ ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " هَلْ صَلَيْتَ مَعَنَا حِينَ صَلَيْنَا ؟ " قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: " اذْهَبْ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَدْ عَفَا عَنْكَ " مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

" nje o se aluwala nigb ti o nbo bi? o dahun wipe: beeni, o tun beere wipe: nje o kirun pelu wa nigba ti a nkirun bi? o tun dahun wipe: beeni, o wa so bayi pe: maa lo nitoripe dajudaju Olohung ti se amojukuro fun o " (Al Bukhari).

Irорун Ati Aanu Esin Islam Pelu Gbigbe Awon Itanran Awon Ese Kale

Ninu irorun ati irora esin Islam ni pe, o se agbekale awon itanran orisirisi fun awon erusin Olohung nigba ti won ba se awon oun ti ko leto yala nibi iwo Olohung tabi iwo awon eniyan akegbe won, lati le je okunfa amojukuro ati aforijin fun won lori awon ese ti won da. Awon itanran wonyi wa lati pa ibanuje ti o wa pelu musulumi latara ese ti o da re leyin ti o ba ti san awon itaran naa, nitori ki o ma ba mo semi ninu aibale emi latari ese ti o da. Awon wonyi si ni die ninu awon apejuwe irorun ati irora ti o wa nibi awon itanran naa:

1- Ninu irorun ati aanu esin Islam ni abala pipaniyan ni ti asise ni pe, o gbe itanran kale, eyi ti Olohung Onibukun Oba ti ola Re ga salaye ninu oro Re bayi pe:

" وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلُ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقْبَةٍ مُؤْمِنَةٍ
وَدِيَةٌ مُسْلِمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصْدِقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ أَنْفَقُوا لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ
رَقْبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسْلِمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ
رَقْبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصَيَامًا شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلَيْهِ
حَكِيمًا" النساء ٩٢

" Ko si to si onigbagbo ododo kan, ki o pa onigbagbo ododo kan, ayafi ti o ba se eesi, eniti o ba si pa onigbagbo ododo ni ti eesi, ki o so eru kan onigbagbo ododo di omoluwabi ati ki o san owo emi fun awon eniyan oku naa. Ayafi ti won ba fi tore (fun un). Ti o ba je ninu awon eniyan kan ti won je ota fun yin, ti o si je onigbagbo ododo, siso eru kan ti o gbagbo di omoluwabi (ni oranyan). Ti o ba awon ijo ti adehun nbe laarin eyin pelu won ni, sisu owo emi fun awon eni re (di oranyan), ati siso eru ti o nigbagbo di omoluwabi di ominira; eni ti ko ba si rieru ti o ni igbagbo, nigbanaa ki o gba awe osu meji tele ara won (di oranyan fun un). O je ironupiwada lati odo Olohung wa, atipe Olohung ni Onimimo Ologbon " Q4:92.

2- Ninu irorun ati aanu esin Islam ni abala ki oko fi eyin iyawo re we eyin iya re ni pe, o gbe itanran kale fun un eyi ti Oluwa wa Onibukun Oba ti ola Re ga salaye ninu oro Re bayi pe

"**وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقْبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا دِلْكُمْ تُوَعْظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ**" المجادلة ٣

" Atipe awon ti won ba fi eyin iyawo won we eyi iya won, leyinnaa ti won wa fe seri nipa oun ti won so nigbanaa won yoo so eru kan di ominira siwaju ki won to le fowo kan ara won (oko ati iyawo). Awon wonyi ni a se kilokilo fun yin nipa re, Olohum je Eni ti o mo nipa oun ti e nse nise " Q58:3.

3-Ninu irorun ati aanu esin Islam ni abala ibura lori ileri ni pe, o gbe itanran kale fun un, eyi ti Olohum Oba ti o mo toniton ti ola Re si ga salaye ninu oro Re bayi pe:

"**لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغُوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكُنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَارَتُهُ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أُوْسَطِ مَا تَطْعَمُونَ أَهْلِكُمْ أَوْ كَسُوتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقْبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَحْدُ فَصِيَامٌ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَارَةً أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذِلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ**" المائدة ٨٩

" Olohum ki yoo mu yin ba fun ara ti e bu niti ere, sugbon Oun yoo mu yin fun ti e finufidi bu, nitorinaa itanran re ni bibo talika mewa (ni aboyo) ninu ounje ti o dara ju ti e nfun awon eniyan yin, tabi wiwo won laso tabi ki e so eru kan di omo, eni ti ko ba ri (nkankan ninu awon wonyi) awe gbigba ojo meta (lokan), eyi ni itanran ibura yin nigba ti e ba ti bura, e maa mu ibura yin se, bayi ni Olohum nse alaye awon oro Re ki e le ma dupe " Q5:89.

4- Ninu irorun ati aanu esin Islam ni abala itanran tun ni pe, o see ni oun ti won ma nyoda (ti sise re yoo kuro ni oranyan) fun omoniyan nigba ti ko ba ni ikapa lati se e, yala eyi ti o je afowose ni tabi eyi ti o je afarase. Eri eleyi ni itan Sahabe kan ti o wa ba Ojise Olohum (ike ati ola Olohum ki o ma ba) ti o si sope: ire Ojise Olohum (ike ati ola Olohum ki o ma ba), mo ti parun, ti Ojise Olohum (ike ati ola Olohum ki o ma ba) si da lohun wipe:

"ما لك " قال: وقعت على امرأتي وأنا صائم فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "هل تجد رقبة تتعقها؟" قال: لا قال: "فهل تستطيع أن تصوم شهرين متتابعين؟" قال: لا فقال: "فهل تجد إطعام ستين مسكينا؟" قال: لا قال: فمكت النبي صلى الله عليه وسلم فيينا نحن على ذلك أتى النبي صلى الله عليه وسلم بعرق فيه تمر والعرق المكتل قال: "أين السائل؟" فقال: أنا قال: "خذ هذا فتصدق به" فقال الرجل: أعلى أفق مني يا رسول الله؟ فوالله ما بين لابتيها أهل بيت أفق من أهل بيتي فضحك النبي حتى بدت أنني أبا ثم قال: "أطعمه أهلاك"

"ki lo se o? o si dahun wipe: mo ba iyawo mi lopo losan awe, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si dahun wipe: nje o nikapa lati so eru di omoluwabi? o si dahun wipe: rara, o tun beere wipe: nje o nikapa lati gba awe osu meji tele ara won? o tun dahun pe: rara, o tun bi leere wipe: nje o nikapa lati bo alaini ogota? o si tun dahun wipe rara, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) wa bee titi, laarin igba yi ni won gbe apere kan wa fun un ti o si kun fun eso tamuru, apere naa je eyi ti won latara igi ope (tamuru), o wa beere pe: eni ti nbeere ibeere da? o si dahun wipe: emi ni, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si so fun pe: gbe apere yi ki o si lo fi tore, arakunrin ba dahun wipe: nje enikan nbe ti o tosi jumi lo ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba)? mo fi Olohung bura wipe ko si ile kan ti o tosi ju ile mi lo latoke-dele ilu Madinah yi, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ba bu serin titi ti eyin organ re fi han sita, o si so bayi pe: lo fun awon ile re je".

Irорун Ati Aanu Esin Islam Ni Abala Ki Daadaa Erusin Olohung Maa Tesiwaju

1- Ninu irorun ati aanu esin Islam ni pe, o se muslimi ni eni ti yoo ma gba esan ise daadaa eyi ti ko se latara ojukokoro re lati se daadaa naa. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so ninu oro re bayi pe:

"من دعا إلى هدى كان له من الأجر مثل أجور من اتبעה لا ينقص ذلك من أجورهم شيئاً ومن دعا إلى ضلاله كان عليه من الآثم مثل آثام من اتبעה لا ينقص ذلك من آثامهم شيئاً"

"Enikeni ti o ba pepe lo sibi onamo, yoo gba esan ti o da gegebi esan gbogbo eni ti o tele e (lori re) ti ko si ni dinku ninu esan won rara, bakan naa enikeni ti ba pepe lo sibi ona anu, yoo ma gba ese ti o da gegebi ese gbogbo eni ti o tele (lori re) ti ko si ni fa adinku rara si ese won"

Eleyi ni o ma nje ki muslimi ma se ojukokoro ti o lagbara lori titun awujo re se pelu sise awon ise daadaa ninu awujo, tabi ki o ran ise naa lowo (pelu owo tabi ara), ti yoo si tun ma pepe si daadaa naa, bakan naa yoo ma gbogun ti ibaje ti yoo si ma se kilokilo fun awon eniyan lori re, ko ni ma fan ibaje ka tabi ki o polongo re laarin awujo, gbogbo eleyi lati je ki iwe ise re mo tonitoni kuro nibi ise aburu ati ibaje. Pelu bayi ni yoo si fi ma se afomo emi ara re ati awujo re.

2- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, o se ki a reni (fun ni ni eko) lona daadaa (lori ti Olohung ati igbesi aye), ati ki a fon (ko awon eniyan ni) imo ka laarin awujo omoniyan ni oun ti omoniyan yoo ma gba esan daadaa le lori yala nigba ti o ba nbe laye ni tabi nigba ti o ba ti ku. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

"إذا مات الإنسان انقطع عنه عمله إلا من ثلاثة إلا من صدقة جارية أو علم ينفع به أو ولد صالح يدعوه له"

" Nigba ti omoniyan ba ti ku gbogbo ise re ni o ti ge ayafi meta kan; ayafi itore aanu ti nlo gbere, tabi imo ti awon eniyan nse anfaani latara re, tabi omo rere (ti o fi sile) ti wa nse adua fun un "

Irorun Ati Aanu Esin Islam Ni Abala Igbadun Omoniyan

Dajudaju ninu irorun ati irora, aanu ati inife daadaa esin Islam fun awon musulumi ni pe, o so awon isesi won ati igbadun won di ise rere ti won yoo ma gba esan le lori nigba ti aniyen ati erongba won ba dara lori re. Ninu apejuwe awon nkan wonyi ni:

1- Ninu irorun ati aanu esin Islam ni pe, ti musulumi ba je igbadun pelu sise asepo (ibalopo laarin okunrin ati obinrin) ni ona eto pelu iyawo re pelu aniyen solo emi ara re ati enikeji re nibi isekuse (agbere), isesi re yii yoo wa ni ipo ijosin ti yoo gba esan le lori. Abu Dharr (Olohung ki o yonu si) sope awon eniyan kan ninu awon omoleyin Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) wa si odo re, won si sope:

"دَهْبَ أَهْلَ الدُّنْوِرِ بِالْأُجُورِ يُصْلُونَ كَمَا نُصُومُ وَيَنْصَدِّقُونَ
 بِفُضُولِ أَمْوَالِهِمْ؟ قَالَ: "أَوْ لَيْسَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ مَا تَصَدَّقُونَ إِنَّ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ
 وَكُلِّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلِّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ
 وَنَهِيٌّ عَنْ مُنْكَرِ صَدَقَةٌ وَفِي بُضُّعْفِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ" قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَيَّاتٍ أَحَدُنَا
 شَهَوَتْهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟ قَالَ: "أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعْهَا فِي حَرَامٍ أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وَزْرٌ
 فَكَذِّلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْخَلَلِ كَانَ لَهُ أَجْرًا"

"ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba), awon olowo repete ti ko esan lo tan; won nkirun gegebi a se nkirun, won gba awe gegebi ase ngba awe, won si tun nse itore aanu ninu eyi ti o ba seku ninu owo won? o si wi bayi pe: se Olohung ko wa ti se fun yin ni bi awon oun ti eyin naa o fi ma se itore aanu; dajudaju gbogbo isafomo kookan (Subhanallah) itore aanu ni o je (fun yin), gbogbo solo pe Olohung tobi (Allahu akbar) kookan itore aanu lo je (fun yin), gbogbo idupe fun Olohung (Alhamdulillah) kookan itore aanu loje (fun yin), gbogbo solo pe ko si olohung kan ti o leto si ijosin ni ododo ayafi Olohung (La ilaha illa Allah) kookan itore aanu ni o je (fun yin), ipase daadaa itore aanu loje (fun yin), iko ibaje itore aanu ni o je (fun yin), bakan naa ibalopo enikookan (pelu iyawo re) yin itore aanu ni o je (fun yin)," won

si dahun wipe: ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba), nje enikan ninu wa yoo wa maa je igbadun (ibalopo pelu iyawo re) ti yoo si tun maa gbesan lori re bi? o si dawon lohung pe: e woye si ki o jepe ona aito ni o gba se, se yoo gbese lori re bi? gege bee naa ni ti o ba se ni ona eto yoo gba esan daadaa "

2- Ninu irorun ati aanu esin Islam tun ni pe, awon oun ti eniyan ma nse gegebi isesi lasan ma npada wa ni ipo ijosin eyi ti yoo gba esan daadaa le lori nigba ti aniyen daadaa ati erongba ti o mo ba ti siwaju. Ounje jije ati omi mimu fun apere; ti omoniyan ba ni aniyen pe oun fe fi so ara oun pelu okun ati agbara re lati le wa ije ati imu ni ona ti o leto ati lati le pe ojuse eyi ti Olohung se ni oranyan le lori nipa gbigbo bukata awon ara ile re ati awon ti nbe ni abe ikapani re ati lati ran awon omo iya re lowo, ki o si tun fi le ni okun lati se ijosin fun Olohung, yoo gba esan lori re. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) so bayi pe:

"إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَىٰ أَهْلِهِ يَحْتَسِبُهَا فَهُوَ لِهِ صَدَقَةٌ"

" Nigba ti baale ile ba na owo le awon ara ile re lori ti o si nrangkan esan lodo Olohung, itore aanu ni yoo je fun un "

Gbogbo eyikeyi ise ti musulumi ba se ti aniyen ati erongba re si dara lori re ni yoo wa ni ipo itore aanu fun un, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) sope:

"عَلَىٰ كُلِّ مُسْلِمٍ صَدَقَةٌ فَقَالُوا يَا نَبِيَّ اللَّهِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ يَعْمَلْ بِيَدِهِ فَيُنْفَعُ تَفْسِيْهَ وَيَنْصَدِّقُ فَقَالُوا فَإِنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ يُعِينَ ذَا الْحَاجَةِ الْمُلْهُوفَ فَقَالُوا فَإِنْ لَمْ يَجِدْ قَالَ فَلَيُعَمَّلْ بِالْمَعْرُوفِ وَلَيُمْسِكَ عَنِ الشَّرِّ فَإِنَّهَا لَهُ صَدَقَةٌ" الْبَخَارِي

" Gbogbo musulumi kookan ni itore aanu je oranyan fun. Won wa sope: ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) eni ti ko ba ni nko? o si dahun wipe: ki o lo fi owo re sise, ki o se ara re ni anfaani leyin naa ki o se itore aanu. Won tun beere pe: ti ko tun ni nko? o si da won lohung wipe: ki o ran oni bukata ti nwa iranlowo. Won tun sope: ti ko ba tun ri nko? o si dahun wipe: ki

o ya maa se daadaa ki o si jinna si aburu (eleyi naa) itore aanu loje " (Al Bukhari).

Irorun Ati Aanu Esin Islam Ni Abala Ireni

Dajudaju ilana ti esin Islam gbe kale nibi ire-omo ati ikoni-leko je eyi ti o duro lori irora ati pelepele eyi ti o jinna si ilekoko ati ifunlemo, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba)

" إن الله لم يبعثني معتقدًّا ولا متعنتًّا، ولكن بعثني معلماً وميسراً "

" Olohung ko gbe mi dide ni eni ti yoo ma ko awon eniyan sinu inira pelu sise ni oranyan fun won oun ti yoo ko inira ba won, ko si se mi ni olulekoko ati olujeni-npa, sugbon o gbe mi dide ni olukoni oluse pelepele (irorun) "

1- Ninu irorun ati aanu esin Islam ni abala igbani nimoran ni pe, o je ilana Anabi Muhammad (ike ati ola Olohung ki o ma ba) eyi ti o duro lori nini ife daadaa, pelepele ati irora sise pelu pipile ife nibi ibeere, eyi ti o lo pelu odomode-kunrin ti o fe lati maa se agbere ti o si fe ki Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) yonda fun oun, ti Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si so fun bayi pe:

" أتحبه لأمك ؟ قال: لا والله، جعلني الله فداك، قال: ولا الناس يحبونه لأمهاتهم،
 قال: أتحبب لابنتك ؟ قال: لا والله يا رسول الله، جعلني الله فداك، قال: ولا الناس
 يحبونه لبنائهم، قال: أتحبب لأختك ؟ قال: لا والله جعلني الله فداك، قال: ولا الناس
 يحبونه لأخواتهم، قال: أفتحبب لعمتك ؟ قال: لا والله جعلني الله فداك، قال: ولا الناس
 يحبونه لعماتهم، أفتحبب لخالتك ؟ قال: لا والله جعلني الله فداك و لا الناس يحبونه
 لحالاتهم، قال: فوضع يده عليه وقال: " اللهم اغفر له ذنبه، وطهر قلبه و حصن
 فرجه " صحيح الصَّحِيقَةُ: ٣٧٠، وقال الأرنؤوط: إسناده صحيح.

" nje o fe ki won se e pelu iya re bi? o dahun wipe: rara mo fi Olohung bura, ki Olohung o fi mi we (se idabobo) fun o. O si da lohung wiper: awon eniyan yoku naa ko ni fe re fun awon iya ti won naa. O tun bi leere wiper: nje o fe fun omo re lobinrin bi? o si dahun wiper: rara ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) mo fi Olohung bura ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ki Olohung ki o fi mi we fun o. O si da lohung wiper: awon eniyan yoku naa ko ni fe re fun awon omo won naa. O tun bi

leere wipe: nje o fe fun omo iya re lobinrin bi? o si dahun wipe: rara ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ki Olohung o fi mi we fun o. O si da lohun wipe: awon eniyan yoku naa ko ni fe re fun awon omo iya won lobinrin. O tun beere wipe: nje o fe fun egbon abi aburo baba re lobinrin? o si dahun wipe: rara ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ki Olohung o fi mi we fun o. O si da lohun wipe: awon eniyan yoku naa ko ni fe re fun awon egbon abi aburo baba won lobinrin. O tun beere wipe: nje o fe fun egbon abi aburo mama re lobinrin bi? o si dahun wipe: rara ire Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ki Olohung o fi mi we fun o. O si da lohun wipe: awon eniyan yoku naa ko ni fe re fun awon egbon abi aburo mama won lobinrin. O sope; leyin naa ni o wa gbe owo re le ni aya ti o si so bayi pe: ire Olohung fori ese re jin in, ki o si ba mo emi (kuro nibi irokuro ati ifekufe) re, ki o si ba so abe re (kuro nibi isekuse) " (At-tirmidhi).

2- Ninu irorun ati aanu esin Islam ni abala ikoni leko ni pe, o gbe ilana ti o rorun kale nibi kiko awon musulumi ni eko. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) fi ilana ti o rorun pupo sile fun awon ti nbo leyin re latara itan re pelu okunrin larubawa oko eyi ti o wo mosalasi ti o si to sibe, awon omoleyin Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si jagbe mo, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) si so fun won pe:

**" لا تزموه " ثم دعاه فقال: " إن هذه المساجد لا تصلح لشيء من القذر والخلاء
وكم قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إنما هي لقراءة القرآن أو ذكر الله " ثم دعا
ب Glover من ماء فصب عليه. متفق عليه**

" (e fi sile) e ma da ito mo nidi. Leyin naa ni o pee ti o si so fun pe: dajudaju awon mosalasi ko si fun nkan ninu egbin ati ito pelu igbe, atipe gegebi Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) se so pe: dajudaju oun ti a o wa fun ni kika Al-Kurani tabi iranti Olohung " leyin naa ni o beere fun doro omi kan ti o si da le lori " (Al Bukari ati Muslim).

Dajudaju eleyi ni irorun irora ati pelepele Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba), ko fi iya je odomokunrin naa beesi ni ko le koko moo, pelu pe ese kan ninu awon ese nla ninu esin Islam ni odokunrin naa da. Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) ko le koko mo arakunrin larubawa oko alaimokan yi ti o to sinu mosalasi re (ike ati ola Olohung ki o ma ba) eyi ti o je aaye ti o lola julo lori ile, Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) se eleyi lati salaye ilana eyi ti o fe ki awa omoleyin re ma lo leyin re nibi kiko awon eniyan leko ati nibi igbani niyanju ati ireni.

NI IPARI

Ni aarin kika iwe yi yoo ti han si o gbangba gbangba ikolekan esin Islam nibi sise irorun ati irora pelu pipepe lo sibe, nitori sise daradara si awon eniyan ati ima tujuka pelu won, ni Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) se so ninu oro re bayi pe:

"لَا تَخْرِقْنَ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئاً وَلَوْ أَنْ تَلْقَى أَخَاهُ بِوَجْهٍ طَلْقٍ" صحيح. رواه مسلم

" Mase foju kere eyikeyi ninu daradara (ise rere), koda bi ose ki o pade omo iya re pelu oju tutu (titujuka) " (Muslim).

Bakan naa nitori pipepe lo sibi inife daadaa fun awon eniyan ni Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) se so ninu oro re fun wa pe:

"أَحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ" خرجه الترمذى وابن ماجه

" Mo fe fun awon eniyan oun ti o nfe fun emi ara re " (At-tirmidhi ati Ibn Majah).

Bakan naa nitori ima maa toju bo oro oloro ni Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) se so bayi ninu oro re pe:

"إِنْ مَنْ حَسِنَ إِسْلَامَ الْمَرءِ تُرَكَهُ مَا لَا يَعْنِيهُ". رواه الترمذى

" dajudaju ninu didara esin Islam omoniyan ni ki o gbe oun ti ko ba kan ju sile " (At-tirmidhi).

Bakan naa nitori mimu anfaani ni wa fun awon eniyan ati mimu idunnu ba won ni Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba) se so ninu oro re pe:

"أَحِبَ النَّاسَ إِلَى اللَّهِ أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ وَأَحِبُ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ سُرُورٌ تَدْخُلُهُ عَلَى مُسْلِمٍ أَوْ تَكْشِفُ عَنْهُ كُرْبَةً أَوْ تَقْضِي عَنْهُ دِيَنًا أَوْ تَطْرُدُ عَنْهُ جَوْعًا وَلَنْ أَمْشِي مَعَ أَخَاهُ لَيْ فِي حَاجَةٍ أَحِبُ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَعْتَكُ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ شَهْرًا وَمَنْ كَفَ غَضْبَهُ سَتَرَ اللَّهُ عُورَتَهُ وَمَنْ كَظَمَ غَيْظَهُ وَلَوْ شَاءَ أَنْ يَمْضِيَهُ أَمْضَاهُ مَلَأَ اللَّهُ قَلْبَهُ رَجَاءً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ مَشَى مَعَ أَخِيهِ فِي حَاجَةٍ حَتَّى يَثْبِتَهَا لَهُ ثَبَتَ اللَّهُ قَدْمَهُ يَوْمَ تَزُولُ الْأَقْدَامَ"

صحيح الجامع

" Eni ti Olohung feran julo (ninu awon eniyan) ni eni ti nse awon eniyan ni anfaani julo, ise ti Olohung si feran julo (ninu awon ise) ni idunnu ti o mu ba musulumi tabi inira kan ti o mu kuro fun tabi gbeseyi ti o ba san tabi ebi ti o mu kuro fun, ki nmaa be pelu omo iya mi kan nibi gbigbo bukata re o wumi ju ki nse atipo (itikafu) fun odidi osun kan ninu mosalasi yi lo (mosalasi anabi), enikeni ti o ba kapa ibinu re, Olohung yoo pa ihoho (koko) re mo, atipe enikeni ti o ba pa ibinu re mora leyti o jepe ti o ba si fe binu naa o ni agbara bee, Olohung yoo kun okan re pelu irankan daada ni ojo igbende, enikeni ti o ba si duro ti omo iya re nibi gbigbo bukata re titi ti o fi ri gbo, Olohung yoo fi ese re rinle ni ojo ti awon ese yoo maa tase " (At-tirmidhi).

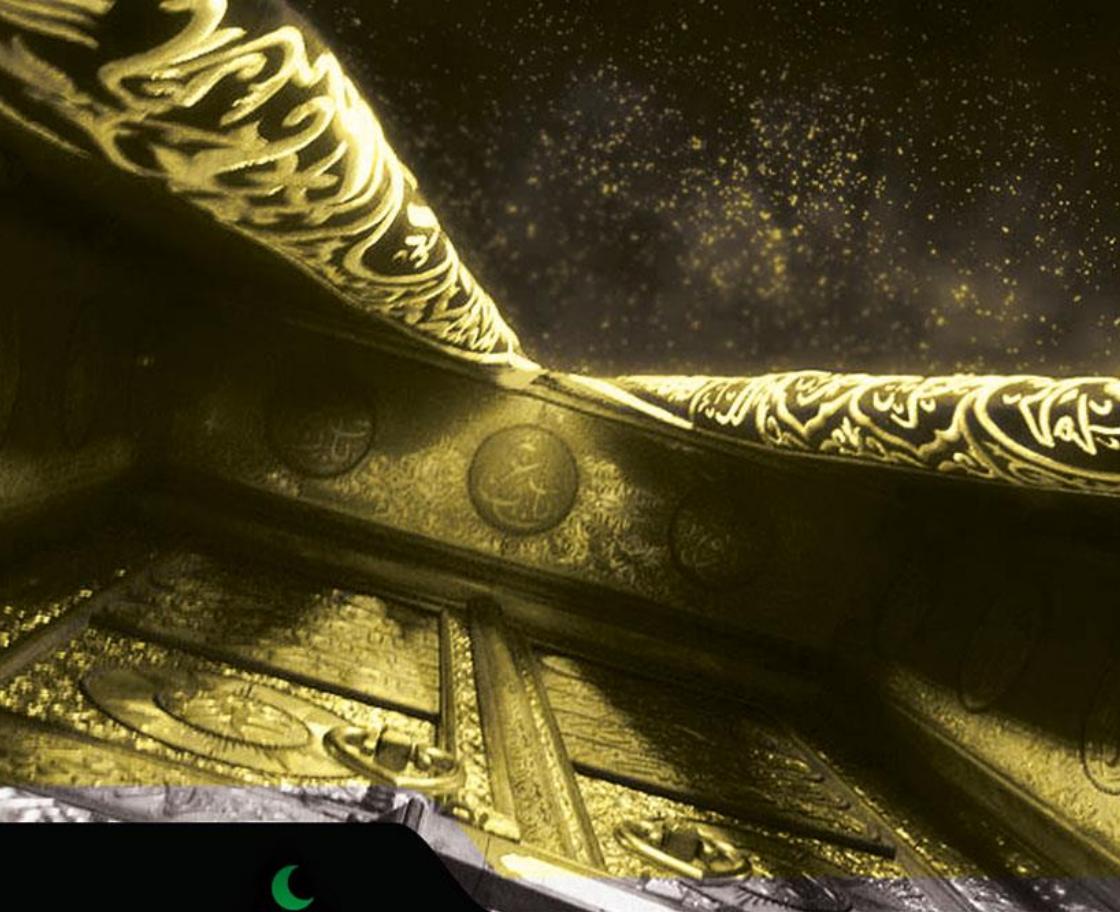
Awon oro wonyi kii se oro eniyan lasan bikosepe o je awon oro ilana ofin esin Islam ti o wa lati inu Al-Kurani ati sunnah Ojise Olohung (ike ati ola Olohung ki o ma ba). Ti o ba wa jepe eleyi ni ilana esin kan, nje kii se pe o dara ti o si leto ki eniyan tele e, ki o si se iranlowo fun un, tabi o tile wa kere ju ki eniyan si ma gbogun ti rara, ki o si se gbogbo akitiyan re lati je ki o dagba soke ki o si fanka laarin awujo?

Olorire eniyan ni iru eni ti o ba jere pelu iru esin bayi ni eyi ti yoo fun ni anfaani lati leto si awon irorun ati irora wonyin. Ninu eyi ti o je okunfa ki awon eniyan kan ti won kii se elesin Islam sa seyin fun esin Islam ni awon oun ti won nri latara ibasepo won pelu awon eniyan kan ti won npe apemora Islam musulumi, leyti o si jepe esin Islam bowo bose kuro ninu awon ihuwasi wonyi ti ko dara yi, koda won jinna si imo pe apemora re.

Nitorinna mo nrangkan ki isesi awon musulumi kan ti ko dara ma je gaga ti yoo se okunfa ki o ma mo ododo esin alaponle yi. Awon ona po repete lati ni alekun imo ododo nipa esin Islam, sugbon o gbodo je lati ibi awon orisun ati ipile ti o fokanbale ti o si ni ipile. Mo nbe Olohung ki oje ki iwe yi se anfaani, ki o si je ki o wulo fun oun ti a tori re koo.

www.islamland.com

 ISLAM LAND
GROW GOODNESS BY YOUR HAND
EXPLORE ISLAM IN ALL LANGUAGES

WWW.ISLAMLAND.COM